

TAMPEREEN YLIOPISTO

JOONAS PARTANEN

Me vastaan he – silti se on yhteinen pelimme

Yhteisöllisyys ja erottautuminen englantilaisissa jalkapallofanzineissa

Tiedotusopin pro gradu -tutkielma
Toukokuu 2011

TAMPEREEN YLIOPISTO
Tiedotusopin laitos

PARTANEN, JOONAS: Me vastaan he – silti se on yhteinen pelimme. Yhteisöllisyys ja erottautuminen englantilaisissa jalkapallofanzineissa.

Pro gradu –tutkielma
Toukokuu 2011

Tutkin pro gradu -työssäni yhteisöllisyyden ja erottautumisen rakentumista englantilaisissa jalkapallofanzineissa. Pyrin tarkastelemaan millaista yhteisöllisyyttä ja erottautumista julkaisuissa on, ja millä tavalla sitä tuotetaan. Tarkoitukseni on antaa myös mahdollisimman kattava kuva fanzinejournalismin ominaispiirteistä ja fanzinekulttuurista.

Tutkimusaineistonani toimii kaksi pitkäikäistä Manchester Unitedin fanzinea, United We Stand ja Red Issue. Olen valinnut kummastakin lehdestä kolme numeroa, jotka ovat ilmestyneet syksyn 2007 ja syksyn 2009 välisenä aikana. Lähestyn aineistoani fanzinejen historian, fanzineihin ja faniuteen liitetyn alakulttuuriulottuvuuden, vaihtoehtojournalismitutkimuksen sekä faniuteen olennaisen osana kuuluvien yhteisöllisyyden ja erottautumisen kautta. Fanzinet ovat omalaatuisia ja journalistisesti valtavirrasta hyvin paljon poikkeavia julkaisuja niin ulkoasullisesti kuin sisällöllisestikin.

Tutkimusmenetelmäni on laadullinen sisällönanalyysi. Analysoin yhteensä kuudesta lehdestä jokaisen jutun. Jaottelin ne mahdollisen me vastaan he -vaikutelman perusteella erilaisiin yhteisöllisyyden ja erottautumisen kategorioihin. Tein myös pienen määrällisen analyysin erilaisista yhteisöllisyyksistä ja erottautumisista, mutta tutkimukseni pääpaino on laadullisessa otteessa – havainnollistan esimerkkien avulla, miten nuo yhteisöllisyydet ja erottautumiset käytännössä ilmenevät.

Tutkimukseni mukaan yhteisöllisyys oman seuran kanssa on leimaavin piirre fanzineille. Kokonaisuutena aineistossa on kuitenkin enemmän erottautumista kuin yhteisöllisyyttä. Muista seuroista, muiden seurojen kannattajista, auktoriteeteista ja kontrollijärjestelmistä sekä jopa omasta seurasta erottaudutaan voimakkaasti. Sekä yhteisöllisyyttä että erottautumista on paljon, varsinkin seurasidonnaisesti.

Kokonaisuutena tutkimusaineistoni viestii yhteisöllisyyden ja erottautumisen ohella voimakkaasti fanzinejen kriittisestä ja ajoittain vihamielisestä lähestymistavasta seuroihin ja auktoriteetteihin. Rääväsuinen ja ajoittain alatyylinen kielenkäyttö on huumorin ohella tyypillistä fanzineille. Kaiken takana on vahva tunneside, omistautuminen ja intohimo peliä ja kannattamista kohtaan.

Sisällysluettelo

1. Johdanto.....	1
1.1 Mitä fanzinet ovat?	3
1.2 Tutkielman rakenne	4
2 Fanzinejen historia	5
2.1. Varhaishistoria.....	5
2.2. Pioneeri syntyy	6
2.3. Kulttuurikapina luo pohjaa	7
2.4. Onnettomuuksien synkkä vuosi.....	8
2.5. Kannattajien vastaisku	9
2.6. Leviäminen alkaa.....	10
2.7. Hillsborough	11
3. Fanzinet – vaikuttamiseen pyrkivä alakulttuuri	14
4. Fanzinet – vaihtoehtojournalismia.....	18
4.1. Vaihtoehtojournalismin ja -medioiden historiaa	18
4.2. Mikä on vaihtoehtomedia?	19
4.3. Vaihtoehtojournalismi käytännössä.....	20
5. Yhteisöllisyys ja erottautuminen – mitä ne faniudessa ja fanzineissa tarkoittavat?	23
5.1. Erottautuminen on luonnollinen osa yhteisöllisyyttä	25
5.2. Fanzinet yhteisöllisyyden ja erottautumisen välineenä	26
6. Tutkimuksen suorittaminen	31
6.1. Aineiston hankinta ja rajaus	31
6.2. Aineiston kuvailu.....	32
6.3. Manchester United.....	34
6.4. Aineiston tutkimisen metodi.....	38
7. Tutkimustulokset määrällisesti	43
7.1. Erot lehtien välillä	47
8. Yhteisöllisyys ja erottautuminen tutkimusaineistossa ...	48
8.1. Yhteisöllisyys oman seuran kanssa	48
8.2. Erottautuminen muusta joukkueesta.....	50
8.3. Yhteisöllisyys oman joukkueen kannattajien kesken	52
8.4. Erottautuminen omasta seurasta	55
8.5. Erottautuminen muun joukkueen kannattajista	58
8.6. Erottautuminen auktoriteeteista ja kontrollijärjestelmistä.....	62
8.7. Erottautuminen muusta mediasta.....	65
8.8. Yhteisöllisyys jalkapallokannattajien kesken	66
8.9. Yhteisöllisyys fanzinetekijöiden kesken	68
8.10. Yhteisöllisyys miesten kesken.....	69
9. Tutkimuksen yhteenveto – arviointi ja johtopäätökset .	71
9.1. Vastaavuutta aiempaan tutkimukseen	73
9.2. Vaihtoehtoisuus kukoistaa	74

9.3. Seurasidonnaista	76
9.4. Useita tapoja	78
9.5. Rehellistä mutta yksipuolista	79
9.6. Fanzinejen kieli.....	80
9.7. Oman tutkimuksen ja metodin arviointia	81
9.8. Fanzinet tulevaisuudessa	83
Lähdeluettelo:.....	87
Kirjat ja artikkelit:.....	87
Tutkitut lehdet :.....	89
Internet-lähteet :	89

1. Johdanto

Pro gradu -tutkielmani käsittelee englantilaisen jalkapallon fanzinekulttuuria ja fanzinejournalismin ominaispiirteitä. Työn tarkoituksena on antaa kattava kuva kyseisestä journalismista, mutta pääpaino on siinä, miten yhteisöllisyys ja erottautuminen toteutuvat fanzineissa. Tämä on tutkimukseni punainen lanka, jota pyrin seuraamaan jatkuvasti tässä tutkielmassa. Tutkimuskysymykseni on, millaista yhteisöllisyyttä ja erottautumista fanzineissa on, ja miten sitä toteutetaan. Tutkimusaineistonani toimii kaksi erilaista Manchester Unitedin fanzinea.

Jalkapallo on iso osa englantilaista yhteiskuntaa ja englantilaisten elämää. Se on peli, jota seurataan ja harrastetaan laajalti. Futis on monille kuitenkin enemmän kuin vain peli: se on elämäntapa. Näin on etenkin, jos on aktiivinen kannattaja.

Kannattajat ovat omalla tavallaan jalkapallon ydin. Peliä pelaavat toki pelaajat, heitä valmentavat valmentajat, ja virallisesti lajia pyörittävät seurat, liigat ja liitot. Varsinaisen jalkapallokulttuurin luovat kuitenkin kannattajat. He tuovat otteluihin tunnelman, keskustelevat jalkapallosta pubeissa ja työpaikoilla, ja lopulta myös kustantavat toiminnan maksamalla lipuista ja muista oheistuotteista.

Kannattajat ovat kenties kiinnostavin osa jalkapallomaailmaa. Fanzinet ovat puolestaan kannattajien pääasiassa toisilleen tekemiä lehtiä, jotka toimivat eräänlaisina äänitorvina ja keskustelufoorumeina. Kannattamiseen liittyy usein vahva yhteisöllisyyden tunne, mutta toisaalta kannattajat haluavat myös erottautua muista. Nämä kaksi teemaa nousevat vahvasti esiin fanzineissa, ja niiden analysoiminen on siksi tärkeää.

Näen fanzinet kiinnostavina journalistisina tuotoksina. Ne poikkeavat valtavirtajournalismista, kuten tutkimuksestani selviää. Tutkimuksellisesti minua kiinnosti se, miten faniuden vahvat käsitteet – yhteisöllisyys ja erottautuminen – ilmenevät fanzineissa. Yhteisöllisyyttä ja erottautumista voisi tutkia sosiologisesta näkökulmasta, mutta tässä tapauksessa painotus on journalistisissa valinnoissa ja käytännöissä. Fanzineista on tehty aiempaa tutkimusta erityisesti Englannissa, mutta

Suomessa niitä ei ole tutkittu juuri lainkaan. Ehkä sekin innosti osaltaan tutkimaan niitä.

Lienee aiheellista kertoa hieman myös itsestäni ja omasta taustastani. Se avanee sitä, miksi tämä aihe on mielestäni erittäin kiinnostava. Olen itse suuri jalkapallon ystävä. Työskentelen tätä kirjoittaessa Iltalehden urheilutoimittajana, ja pääasiallisena vastuulajinani on juuri jalkapallo. Olen myös jalkapalloharrastaja, sillä pelaan harrastesarjassa kavერიemme kesken perustamassa joukkueessa sekä yliopistosarjassa ainejärjestömme riveissä. Oman pelaamisen ja kirjoittamisen ohella pidän matkustamisesta ulkomaille jalkapallo-otteluja katsomaan. Olen nähnyt pääsarjajalkapalloa Suomen lisäksi Ruotsissa, Norjassa, Saksassa, Hollannissa, Englannissa, Espanjassa ja Italiassa. Jalkapallon arvokisoissa olen käynyt turistina sekä Saksan MM-kisoissa 2006 että Itävallassa EM-kisoissa 2008. Yhteensä olen nähnyt ulkomailla yli 40 jalkapallo-ottelua. Kotimaassa tai television välityksellä katsottuja otteluja on mahdoton edes laskea.

Aktiivisen jalkapalloseuraamisen lisäksi olen myös jalkapallokannattaja, mikä antaa minulle hyvän lähtökohdan tutkimuksen tekemiseen. Koska elän itsekin vahvasti Tottenhamin, AC Milanin ja muutamien muiden seurojen mukana, pystyn ymmärtämään kannattajien ajatusmaailmaa. Fanius ja kannattaminen ovat sellaisia tunnetiloja, että niitä voi kunnolla käsittää vain toinen fani tai kannattaja. Näitä kahta termiä käytetään hyvin usein rinnakkain, vaikka itse näen niissä pienen vivahde-eron. Kannattaja kyllä tukee joukkuettaan siinä missä fanikin, mutta kannattaja kykenee kriittiseen ajatteluun sokeasti palvovaa fania paremmin. Käsitteitä ei kuitenkaan ole fanizinejen suhteen erotettu, joten en myöskään itse tee sitä tässä työssä. Puhuessani faneista tai kannattajista tarkoitan yleisesti sitä porukkaa, joka käy aktiivisesti otteluissa ja kannustaa siellä omaa joukkuettaan.

Kiinnostuin fanizineista jo lukioiässä, kun liikuin erään HIFK:n faniryhmän mukana. Kyseinen Stadin Kingit -niminen ryhmä ryhtyi julkaisemaan omaa fanizineaan Meillä oli haus Kempaa (MOH). Kirjoitin lehteen itsekin muutaman jutun, ja lainasin yhdeltä Englannissa asuneelta fanikaveriltani muutamia englantilaisia futisfanizineja. Tuolloin ymmärsin, että Englannissa fanizinekulttuuri on paljon vahvempi ja laajempi kuin Suomessa.

Olin vaihto-opiskelijana Salfordin yliopistossa lukuvuoden 2007-08. Salford on Manchesterin esikaupunki Luoteis-Englannissa. Tuon vaihtovuoteni aikana kiinnostukseni fanzineihin syveni entisestään. Kävin katsomassa Englannissa yhteensä 22 ottelua yhdellätoista eri stadionilla. Samalla mukaan tarttui muutamia fanzineja, joita päätin hyödyntää myös opiskeluissani. Keväällä 2009 tein kandidaatin tutkielmani fanzinekulttuurista ja fanzinejournalismin ominaispiirteistä. Tuo työ toimi osaltaan innoittajana myös tälle pro gradu -tutkielmalle.

1.1 Mitä fanzinet ovat?

Fanzinejen tarkemmat ominaispiirteet, historia ja ideologia selviävät myöhemmin tässä tutkielmassa, mutta aluksi lienee tarpeellista kertoa omin sanoin fanzineista muutamalla lauseella, koska Suomessa ne eivät ole kovinkaan yleisiä tai tunnettuja. Fanzinet ovat pääosin vapaaehtois pohjalta toimitettuja itsenäisiä ja riippumattomia julkaisuja, joiden kirjoittajina toimivat harrastajat, tässä tapauksessa jalkapallokannattajat. Fanzineja tehdään myös muista aiheista, kuten esimerkiksi musiikista tai elokuvista. Nykyinen fanzinekulttuuri pohjautuu pääasiassa 1970-luvun punk-aatteeseen (Johnstone 1999, 179). Fanzinet eivät siis ole pelkästään jalkapallon tai urheilun oma ilmiö, vaikka tämä työ keskittyykin täysin jalkapallofanzineihin.

Yhteistä eri alojen fanzineille on se, että fanit tekevät ne itse. On siis täysin mahdollista – ja jopa todennäköistä – että joidenkin fanzinejen taustalla ei ole yhtään ihmistä, joka olisi ollut päivääkään palkallisessa mediatyössä. David Jary, John Horne ja Tom Bucke (1991, 588) viittaavat Leicester Fanzines Surveyn tuloksiin, joissa 79 prosentilla kirjoittajista ei ollut mitään journalismikoulutusta.

Useimmat fanzinet ovat jonkun tietyn seuran kannattajien tuotoksia, jolloin sisältökin luonnollisesti keskittyy pääasiassa oman seuran ympärille. Joskus Suomessa käytetty nimitys fanilehti on kuitenkin harhaanjohtava. Siitä saa käsityksen, jonka mukaan lehdessä vain ”fanitettaisiin” omaa seuraa. Näin asia ei ole, sillä vaikka oman seuran

kannattaminen tuodaan fanzineissa esille, omaa seuraa kohtaan ollaan tarvittaessa myös erittäin kriittisiä.

Fanzinet pyrkivät usein myös olemaan vaihtoehto seuran omalle lehdelle ja käsiohjelmalle. Omaan seuraan liittyvien asioiden lisäksi fanzineissa kirjoitetaan jalkapallosta ja kannattamisesta laajemminkin. Periaatteessa fanzinejen sisältö voi olla aika laidasta laitaan, eikä sitä kovin tarkasti pysty määrittelemään. Kohderyhmänä lehdillä ovat toiset kannattajat (Jary & Horne & Bucke 1991, 585).

Fanzinet ovat käytännössä omakustanteisia julkaisuja, joilla ei tavoitella taloudellista voittoa (<http://www.efdeportes.com/efd6/rgi5.htm>, sivulla vierailtu 14.4.2011). Ne ovat varsin pieni bisnes, sillä iso osa lehdistä myydään kädestä käteen stadionien ulkopuolella (Green 1999, 21). Fanzinet ovat jalkapallokannattajien omia hengentuotoksia, joista hehkuu intohimoinen suhtautuminen jalkapalloon ja kannattamiseen.

1.2. Tutkielman rakenne

Tutkielmani rakenne on seuraava. Ensimmäiseksi käsittelen fanzinejen syntyhistoriaa ja varhaista kehityskulkua, jonka jälkeen pohdin fanzinekulttuurin olemusta ja tarkoitusta teoreettisen tausta-aineiston avulla. Käyn läpi fanzineja alakulttuurina ja vaikuttamisen välineenä. Sen jälkeen avaan fanzinejen journalistista luonnetta osana vaihtoehtojournalismia. Nämä osiot pohjustavat siirtymistä yhteisöllisyyden ja erottautumisen määrittelyyn ja sitä kautta tutkimuskysymykseni ytimeen.

Tämän jälkeen selostan tarkemmin oman tutkimukseni rakenteen ja luonteen esittelemällä aineistoa ja selittämällä tutkimusmenetelmäni. Sitä seuraa varsinainen tutkimusaineiston analysointi määrällisesti ja laadullisesti. Tutkielmani päättyy päätäntöosioon, jossa pohdin laajemmin tutkimuksen antia, omaa tutkimusprosessiani ja fanzinejen tulevaisuutta.

2 Fanzinejen historia

Usein kuultu opetus on, että ymmärtääkseen nykyhetkeä on tunnettava historia. Sama pätee myös jalkapallofanzineihin. Ilman tuntemusta ilmiön syntyhistoriasta ja kehityksestä – sekä erityisesti niihin vaikuttaneista syistä – on vaikea, ellei mahdoton, analysoida vallitsevaa tilannetta. Siksi pro gradu -tutkielmani ensimmäinen luku käsittelee jalkapallofanzinejen syntyä ja kehitystä.

2.1. Varhaishistoria

On makuasia, mihin asti haluaa pohtia jalkapallofanzinejen juuria. David Jary, John Horne ja Tom Bucke kirjoittavat (1991, 583), että fanzine-termi voidaan Oxford English Dictionaryn mukaan jäljittää vuoteen 1949 ja USA:han, jossa sillä viitattiin lehtiin, joita scifi-fanit tuottivat toisilleen.

Itse käytän historiakatsaukseni pohjana pääasiassa Richard Haynesin teosta *The Football Imagination: The Rise of Football Fanzine Culture* (1995), jossa hän lähtee liikkeelle 1800-luvun loppupuolelta. Tuolloin fanzinet olivat vielä kaukana tulevaisuudessa, mutta jalkapallosta kirjoitettiin jo kyseisellä vuosisadalla.

Jalkapallokirjoittaminen oli pitkään 1800-luvulla ja 1900-luvun alkupuolella myötäsukaista ja kritiikitöntä, koska seurat hallitsivat ja kontrolloivat medioita. Toisen maailmansodan jälkeen kysyntä viihteelle kasvoi, ja myös jalkapallon suosio nousi. Mediat kirjoittivat jalkapallosta kahdella tavalla. Osa yritti viihdyttää lukijoitaan ”sisäpiirin jutuilla”, osa taas pyrki laajaan analysointiin muun muassa taktiikoiden osalta. (Haynes 1995, 25-30)

Vuonna 1966 Englanti voitti historiansa ensimmäisen – ja toistaiseksi ainoan – jalkapallon maailmanmestaruuden. Steve Redheadin mukaan tästä alkoi ”modernin jalkapallon aikakausi”. 1960-luvun aikana pelaajien palkkakatto poistettiin ja jalkapallojournalismissa siirryttiin entistä vahvemmin tähtikulttiin ja sensaatiohakuisuuteen. (Haynes 1995, 30)

2.2. Pioneeri syntyy

Vuonna 1972 syntyi Foul-niminen lehti, jota voidaan pitää ensimmäisenä nykyisiin jalkapallofanzineihin rinnastettavana lehtenä. Foul oli satiirinen julkaisu, joka kritisoi muun muassa median sensaatiohakuisuutta ja seurapomojen toimintaa (Haynes 1995, 36). Peter Millwardin (2008, 300) mukaan lehden tyyli oli kopioitu musiikkiversioista, eli se sisälsi lehtileikkeitä ja puhekuplia, sarjakuvia, muiden medioiden virheitä sekä yleisesti paljon huumoria. Seuraava sitaatti kertoo siitä, miksi Foulin tapaiselle lehdelle oli tarvetta.

”Ymmärtääkseen Foulia täytyy ymmärtää 50-lukua. Ne, jotka eivät silloin olleet näillä seuduilla, eivät ymmärrä, kuinka tylsä tämä maa oli. Luulen, että motiivi Foulin perustamisen taustalla on se, että jalkapallo ei yksinkertaisesti ollut omaksunut yhtään 60-luvun sosiaalisia ja kulttuurisia muutoksia. Se eli täydellisessä aikaväeristymässä. Sen takia Foulia kutsuttiin ”vaihtoehtoiseksi jalkapallolehdeksi” (Chris Lightbown, The Face, 1987).

Foulin tapana oli panna tabloid-lehdistä poimittuja lausuntoja puhekupliin ja pilaillla tällä tavalla. Se heijasti monien nuorten keskiluokkaisten valkoisten miesten vaihtoehtoisia asenteita tuona aikana (Haynes 1995, 36-37). Foul pystyi nähdäkseni vastaamaan siihen kulttuuriseen kysyntään, mikä Englannissa oli. Se toi jalkapallokannattajille rennomman ja humoristisemmän vaihtoehdon.

Foul erosi nykyisistä fanzineista kahdella tavalla. Ensinnäkin fanzinet toteuttavat ja kunnioittavat punkista ja muusta nuorisokulttuurista tullutta tee-se-itse -ideologiaa, ja toisekseen fanzinet toimivat fanien vuorovaikutuksen foorumina, toisin kuin Foul. Foul lakkasi ilmestymästä vuonna 1976. (Haynes 1995, 37)

2.3. Kulttuurikapina luo pohjaa

1970-luvun lopussa Englannissa kyti eräänlainen yhteiskunnallinen kapinaliike. Punk-musiikki levisi USA:sta Britteihin, ja nuoriso alkoi kapinoida, kun perinteisen teollisuuden alamäki aiheutti työttömyyttä ja turhautumista. Vuonna 1976 läpilyönyt Sex Pistols oli esimerkki ajan anarkistisesta hengestä ja populaarikulttuurin noususta.

Punkin myötä myös fanzinet, kuten Sniffin' Glue ja Ripped & Torn, nousivat suureen suosioon. Punk-fanzinet toimivat herätyksenä passiiviselle brittiläiselle yhteiskunnalle. (Haynes 1995, 40) Punk- ja jalkapallokulttuurit olivat osin yhteneväisiä 1970-luvun lopulla ja 1980-luvun alussa, sillä useissa tapauksissa samat tyytit kävivät perjantaina keikalla ja lauantaina futismatsissa. Näin tietous punkin piirissä toimivasta fanzinekulttuurista levisi myös jalkapallopiireihin. (Haynes 1995, 41-42) Punkin vaikutusta jalkapallofanzinejen synnylle ei voi liikaa korostaa. Useat jalkapallofanzinejen tekijät ovat aloittaneet punk-julkaisuissa (Jary & Horne & Bucke 1991, 584).

Kyse ei ollut pelkästään musiikista ja jalkapallosta. Myös vaatetus ja muoti nousivat 1980-luvun taitteessa tärkeäksi osaksi nuorisokulttuuria. Lontoossa oli ”chabit”, Liverpoolissa ”scalliet” ja Manchesterissa ”perryt”. Tänä aikana monet pukeutuivat kalliisiin mannereurooppalaisiin merkkivaatteisiin. Huligaaneille tämä oli kätevää myös siksi, että heitä oli vaikeampi tunnistaa, kun he eivät kantaneet joukkueiden värejä tai paitoja. (Haynes 1995, 43) Toki ajan saatossa tietyt merkit – kuten Fred Perry ja Stone Island – saivat ”huligaanileiman”, joka pätee osin edelleen.

Vuonna 1981 perustettiin The End -niminen fanzine, joka yhdisti musiikin, jalkapallon ja muodin. The End oli myös nimenomaan työväenluokan oma lehti, josta he saattoivat olla ylpeitä. (Haynes 1995, 45) Jalkapallohan on Englannissa ollut perinteisesti työväenluokan oma laji, kun ylemmät luokat ovat keskittyneet krikettiin ja tennikseen. Nykyään jalkapallon kaupallistuminen on tehnyt lajista keskiluokkaisemman ja porvarillisemman – ja siten paikoin liian kalliin perinteiselle työväenluokalle.

Myös politiikka on vaikuttanut fanzinejen syntyyn. Englannissa siirryttiin vuonna 1979 Margaret Thatcherin konservatiivihallituksen aikaan, jota kesti aina vuoteen 1990 asti. ”Rautarouvaa” ei koskaan tunnettu kuningaspelin ystävänä, vaan pikemminkin vihollisena.

Thatcher ajoi Englantiin heikon valtion ja vapaiden markkinoiden mallia. Kulttuuripoliittisesti Thatcherista ei ainakaan jalkapallopiireissä pidetty. Thatcherin korostama ”laki ja järjestys” tarkoitti erittäin autoritääristä otetta jalkapallokannattajiin. Heitä yritettiin kontrolloida mahdollisimman tiukasti. (Haynes 1995, 46)

2.4. Onnettomuuksien synkkä vuosi

Englantilaisessa jalkapallossa vuosi 1985 – ja erityisesti sen vuoden toukokuu – oli synkkä. Ongelmat alkoivat jo maaliskuussa, kun Millwallin kannattajat riehuivat Luton Townin kotistadionilla Kenilworth Roadilla. Tuon ottelun jälkeen Luton kielsi vierasjoukkueen kannattajilta pääsyn Kenilworth Roadille seuraavan neljän kauden ajan. Mellakoinnissa loukkaantui yhteensä 81 ihmistä, joista 31 poliiseja. Itse stadion jouduttiin remontoimaan laajalti nujakoiden seurauksena.

(http://en.wikipedia.org/wiki/1985_Kenilworth_Road_riot, vierailtu sivulla 13.4.2011)

Samassa kuussa tapahtui vielä lisää onnettomuuksia. 11. toukokuuta 56 ihmistä kuoli Bradfordissa sijaitsevan Valley Parade -stadionin tulipalossa, kun yksi katsomonosa syttyi tuleen kauden viimeisessä ottelussa Lincoln Cityä vastaan.

(http://en.wikipedia.org/wiki/Bradford_City_stadium_fire, vierailtu sivulla 13.4.2011)

Samana päivänä 14-vuotias poika kuoli Birminghamin ja Leedsin välisessä ottelussa alkaneessa mellakassa, kun kannattajat puristettiin seinää vasten poliisin painostuksesta. Ottelussa loukkaantui 96 poliisia.

(http://en.wikipedia.org/wiki/Football_hooliganism#cite_note-95 (vierailtu sivulla 13.4.2011) Tämän tapauksen mediahuomio jäi pienemmäksi Bradfrodin tulipalon vuoksi.

Myöhemmin samassa kuussa, 29. toukokuuta, 39 italialaisen Juventuksen kannattajaa menehtyi Euroopan cupin loppuottelussa Heysel stadionilla Brysselissä.

Onnettomuus nähtiin finaalissa vastustajana olleen Liverpoolin kannattajien syyksi. Osa Liverpool-faneista tunkeutui Juventuksen kannattajien katsomonosaan, jolloin Juve-fanit yrittivät paeta. He kiipesivät aidalle, joka kuitenkin sortui. Syntyneessä paniikissa ihmisiä kuoli tietävästi myös puristamalla ja talloutamalla.

Heysel tapahtumat johtivat siihen, että kaikki englantilaiset seurat suljettiin eurocupeista viiden vuoden ajaksi, Liverpool vielä vuodeksi pidempään.

(http://en.wikipedia.org/wiki/Heysel_Stadium_disaster, vierailtu sivulla 13.4.2011)

Viittasin jo aiemmin politiikan merkitykseen fanzinejen synnyssä. 1980-luvulla maan poliittinen johto alkoi puuttua jalkapalloiluun. Viimeistään se tapahtui vuonna 1985, jolloin pääministeri Margaret Thatcher julisti, että ”jotain pitää tehdä!”, kun hän näki televisiosta Lutonin ja Millwallin ottelussa syntyneen verisen mellakan.

Birminghamin, Bradfordin ja Heysel tapahtumat vain lisäsivät hallituksen huolta.

Ongelman juureksi nähtiin huliganismi. Hallitus ryhtyi toimiin ja sääti useita asetuksia, joilla rajoitettiin alkoholin myyntiä urheilutapahtumissa. (Haynes 1995, 81-82)

Thatcherin hallitus alkoi ajaa toimenpiteitä, joilla kannattajat saataisiin kuriin.

Thatcher ja hänen urheiluministerinsä Colin Moynihan yrittävät muun muassa lanseerata jäsenkortti-järjestelmän, jonka myötä jalkapallo-otteluihin pääsisi vain virallisella jäsenkortilla. Tällöin jokainen, joka yrittäisi päästä jalkapallo-otteluun ilman jäsenkorttia, olisi suuressa riskissä joutua pidätetyksi. Sekä Englannin jalkapalloliitto että liiga vastustivat ehdotusta, jonka täytäntöönpano olisi vaatinut yhteensä 72 miljoonan punnan teknisiä investointeja. (Haynes 1995, 82-83)

2.5. Kannattajien vastaisuus

Vuonna 1985 perustettiin myös jalkapallokannattajien oma järjestö FSA (Football Supporters Association). Järjestö perustettiin siksi, ettei kaikkia kannattajia kohdeltaisi mahdollisina ongelmatapauksina muiden hölmöilyjen vuoksi. Juuri tämä

sama idea on ollut myös monen fanzinen perustamisen takana. Tammikuussa 1986 alkoi ilmestyä Off The Ball, joka linjasi ensimmäisessä pääkirjoituksessaan taisteluhenkä, ylpeyttä ja yhteisöllisyyttä – elementtejä, jotka toimivat fanzinejen alkuvoimana: (Haynes 1995, 50)

”Meitä ei tulla enää kohtelemaan kuin idiootteja. ”Me” tarkoittaa tavallisten seurojen tavallisia kannattajia, jotka ovat väsyneitä siihen, että heidät esitetään idiootteina lehdistössä, väsyneitä television holhoavaan tarjontaan tästä loistavasta lajista, ja ennen kaikkea vihaisia siitä, että tyrannimaiset johtajat ja virkamiehet manipuloivat meitä ja yrittäessään ”modernisoida” peliä, heillä on yhtä paljoa järkeä kuin päättömällä kanoilla.” -- ”Todelliselle jalkapallofanille nyt on aika toimia. Jos pelaajat, managerit ja johtajat ovat suurimmassa osassa seuroja liian peloissaan isoja poikia kohtaan tai liian järkyttyneitä reagoidakseen superliiga-uhkauksiin, me emme ole.” (Off The Ball, issue 1).

Fanzinejen ensimmäinen suuri aalto käynnistyi juuri kevään 1985 tapahtumien jälkeen. Liikkeen käynnistäneitä syitä olivat innokkuus, intohimo jalkapalloon sekä halu ilmaista omat mielipiteensä. 1980-luvun puolivälissä monilla ihmisillä ei vielä ollut tietokoneita tai muita fanzinejen valmistukseen tarvittavia välineitä kotonaan, joten useita lehtiä tehtiin työpaikoilla. Fanzinet vievät tekijöiltään valtavasti aikaa ja energiaa, joten sen takia innon on pakko olla kova. Vaikka monet fanzinetekijät ovat sinnikkäitä, käytännön esteet aiheuttivat ja aiheuttavat useille fanzineille kuoleman. (Haynes 1995, 53)

2.6. Leviäminen alkaa

Fanzinejen varsinainen leviäminen alkoi vuonna 1986, kun Off The Ballin lisäksi toinen yleisesti jalkapalloa käsittelevä fanzine, When Saturday Comes (WSC), alkoi ilmestyä sen vuoden maaliskuussa. Ottelutapahtumien yhteydessä tapahtuvan myynnin lisäksi fanzinet saivat myös muita välityskanavia. Sportspages-niminen kauppa Lontoossa sekä Football Crazy -niminen putiikki Edinburghissa myivät jalkapallozinejä. Myös monet yksityiset levykaupat ottivat futisfanzineja myyntiin

musiikkiversioiden kylkeen. Fanzinet alkoivat kiertää kaupasta kauppaan, päätoimittajalta päätoimittajalle. WSC myös listasi useita seurafanzineja, mikä lisäsi tietoisuutta niistä. Vaihtoehtoinen jalkapallokannattajien verkosto alkoi syntyä. Tällä on ollut suuri merkitys englantilaiselle jalkapallokulttuurille. (Haynes 1995, 55-57, 72)

Fanzinejen määrä ei räjähtänyt heti vuonna 1986, vaan myöhemmin samalla vuosikymmenellä. Vuoden 1988 tammikuussa fanzineja oli 22, vuoden 1989 tammikuussa puolestaan jo 215. Tämän jälkeen kasvu oli niin hurjaa, että listaaminen kävi melkein mahdottomaksi. Vuoden 1992 tammikuussa fanzineja oli kuitenkin ollut jo yli 600 – osa niistä oli mennyt yhtä nopeasti kuin tullutkin. (Haynes 1995, 62)

Kirjailija Nick Hornby (1991, 15) analysoi fanzinejen syntyä seuraavasti, kritisoimalla myös seuroja:

”Fanit, jotka yhä jaksoivat tulla otteluihin – aseettomina – olivat masentuneita. Sitten tuli When Saturday Comes: vihainen, hauska, kiihkeä ja älykäs. Sen jälkeen pian monilla seuroilla oli jo vastaavat, useita sellaisia. Fanzinet syntyivät, koska seurat kohtelivat kannattajia kuin idiootteja. Pitkään fanit eivät välittäneet, koska pelin taso oli hyvä ja liput halpoja. Nyt lippujen hinnat ovat karanneet käsistä.”

Tulkitsen Hornbyn kirjoituksen niin, että fanzinet piristivät kannattajia. Kannattajat näkivät fanzinen äänitorvena, jonka avulla he pystyvät vaikuttamaan asioihinsa.

2.7. Hillsborough

Vaikka jalkapallon imago oli hiljalleen hieman parantunut masentavan vuoden 1985 jälkeen, pahin takaisku oli vielä edessä. Huhtikuussa 1989 pelattu Englannin cupin välieräottelu Liverpoolin ja Nottingham Forestin välillä jäi ikuisiksi ajoiksi jalkapallon historiaan. Puolueettomalla kentällä, Sheffield Wednesdayn Hillsborough-stadionilla, tapahtui onnettomuus, jossa 96 Liverpoolin kannattajaa sai surmansa. Liverpool-kannattajien päätyyn pyrki aivan liian suuri määrä ihmisiä, jolloin suuri osa talloutui tai puristui kuoliaaksi. Tuolloin kenttää reunusti ”turva-aita” joka koitui

monen kohtaloksi, koska painetta ei pystynyt pakenemaan kentälle.

(http://en.wikipedia.org/wiki/Hillsborough_disaster, vierailtu sivulla 13.4.2011)

Onnettomuuden tutkinta on edelleen puheenaihe Englannissa. Aluksi syy langetettiin kannattajien niskoille, mutta myöhemmin päävastuu on säilytetty poliisille, joka avasi portit Leppings Lane -päätykatsomoon. Jos porttia ei olisi avattu, ihmismassa ei olisi päässyt vyörymään tuhoisin seurauksin.

(http://en.wikipedia.org/wiki/Hillsborough_disaster, vierailtu sivulla 13.4.2011)

Hillsborough'n tapahtumien tutkinta johti niin sanottuun Taylor-raporttiin, jonka perusteella hallitus määräsi kaikki stadionit poistamaan seisomakatsomot ja kenttää ympäröivät aidat. Myös alkoholin myyntiin asetettiin lisää rajoituksia.

(http://en.wikipedia.org/wiki/Taylor_Report, vierailtu sivulla 13.4.2011)

Hillsborough'n onnettomuus lisäsi entisestään hallituksen halua jäsenkortti-idean käyttöön, mutta kannattajat vastustivat tätä kiihkeästi. Richard Haynesin (1995, 84) mukaan jäsenkortti-tapaus on paras esimerkki jalkapallofanien poliittisesta voimasta. Kannattajia ei voi kohdella ihan miten tahansa, sillä he osaavat toimia itse.

"Keskushallitus ymmärsi väärin fanien tuottavan roolin siinä, miten kaupallinen kerronta (ammattilaisjalkapallo) muuttuu populaarikulttuuriksi. Jalkapallofanit ovat kirjallisesti tuottoisia, toisin kuin teatteriyleisö. Faneilla on peliin aktiivinen ja tuottava suhde, joka antaa tunteen omistuksesta. Fanit ovat ne, jotka tekevät tapahtuman." (Haynes 1995, 84).

Luton oli jo kaudella 1986-87 lanseerannut oman jäsenkorttijärjestelmänsä, jolla pyrittiin estämään vieraskannattajien pääsy Kenilworth Roadille. Järjestelmä ei toiminut, sillä vieraskannattajat väärensivät todistuksia, joilla saivat itsensä sisään stadionille, ja Lutonin omat yleisömäärät putosivat hyvästä menestyksestä huolimatta. Fanzinet olivat mukana taistelussa jäsenkortteja vastaan. When Saturday Comesissa systeemiä kutsuttiin epäloogiseksi, koska se rankaisee myös niitä, jotka eivät aiheuta ongelmia. Lisäksi "jäsenyydelle" odotettiin vastuun ohella oikeuksia. Useat fanzinet julkaisivat kirjeitä kansanedustajille ja ilmaisivat selkeästi vastustavan kantansa

jäsenkortteja kohtaan. Yhdeksi aseeseen fanzinet ottivat huumorin, jonka avulla kampanjoitiin jäsenkortteja vastaan. Urheiluministeri Colin Moynihanista tehtiin anagrammeja, ja hänen pienestä koostaan väännettiin vitsejä. (Haynes 1995, 84-88)

Lopulta viimeisessä Taylor-raportissa hallitusta kehoitettiin luopumaan hankkeesta. Haynes arvioi, että fanzineilla ja fanien sinnikkäällä kampanjalla oli tässä suuri ansio, jota ei sovi aliarvioida (Haynes 1995, 89).

1990-luvulle tultaessa fanzinejen määrä kasvoi edelleen. Lehdet ovat sen jälkeen kehittyneet erityisesti teknisesti ja taitollisesti, kun tietotekniikka on kehittynyt ja tullut yhä useampien ihmisten saataville.

3. Fanzinet – vaikuttamiseen pyrkivä alakulttuuri

Historiakatsauksesta on luonteva siirtyä pohtimaan hieman syvemmin jalkapallon fanzinekulttuurin luonnetta. Mitä varten fanzinet oikeastaan ovat olemassa? Mitä fanzinekulttuuri itse asiassa on?

Lähestyn tätä teemaa kahden mielestäni päällimmäisen ominaisuuden kautta. Ensimmäinen niistä on fanzinejen pyrkimys vaikuttamiseen. Toisena piirteenä nostan esiin alakulttuurin ja vaihtoehtokulttuurin luomisen, sillä sitä fanzinet nähdäkseni ovat. En keskity tässä osiossa vielä journalistiseen sisältöön ja ominaispiirteisiin vaan itse kulttuuriin.

Kuten fanzinejen syntyhistoriasta voi jo havaita, fanzineilmiö ei kasvanut vain kannattajien huviksi. Tekijät ja lukijat toki nauttivat päästessään tekemisiin erilaisen, uudenlaisen ja humoristisen jalkapallokirjoittamisen kanssa, mutta fanzinekulttuurin ytimen muodosti silti pyrkimys vaikuttaa. Fanzinet ovat ääni, jolla yritetään herättää huomiota ja korjata epäkohtia, joita omassa seurassa tai yleisesti lajin piirissä ja sen johtamisessa esiintyy.

Alkujaan fanzinejen suurin tarkoitus oli hälventää sitä leimaa, että kaikki jalkapallokannattajat ovat huligaaneja. Kun fanzinet 1980-luvulla yleistyivät, tekijät perustelivat lehden perustamista lähes aina sillä, että tavallisille kannattajille on saatava oma äänitorvi. Syynä tähän pidettiin jalkapallohallinnon, hallituksen ja median puutteellista toimintaa (Haynes 1995, 58).

Historiakatsauksessani esiin noussut jäsenkortti-idean vastustaminen ei ole läheskään ainoa esimerkki asioista, joita fanzineissa on vastustettu ja joihin on pyritty vaikuttamaan. Fanzinet ovat vastustaneet – ja vastustavat edelleen – muun muassa bisnesmiesten kontrollia, kaupallisten kriteerien tärkeyttä, seurafuusioita ja stadioneiden jakoa, suurseurojen valtaa sekä television voimaa (Jary & Horne & Bucke 1991, 585).

Fanzinejen välillä voi olla suuriakin eroja, mutta yhdessä asiassa ne ovat samassa linjassa. Kaikkien fanzinejen yhteinen näkemys on se, että peli on – tai sen pitäisi olla – heidän eli kannattajien, ei bisnesmiesten tai poliitikkojen (Jary & Horne & Bucke 1991, 584). Sam Johnstone (1999, 179) mukaan lähes kaikki jalkapallofanzinet uskovat pelin kuuluvan tavallisille kannattajille, ja että sitä on suojeltava kapitalisteilta, poliitikoilta ja medialta. Hän näkee fanzineilla olevan poliittisen – joskaan ei välttämättä puoluepoliittisen – ulottuvuuden lajin asioiden hoitamisessa. Tavallisilla faneilla on hänen mukaansa jalkapallon etu sydämessä, ja he puolustavat sitä kiihaasti. (Johnstone 1999, 179)

Millä tavalla fanzinet sitten yrittävät vaikuttaa? Koska lehden oma vaikutusvalta ei välttämättä yksin riitä, fanzinet ovat yleensä liittyneet osaksi kannattajien järjestämää kampanjaa. Fanzinet voivat toimia äänitorvena, mielipidevaikuttajana ja tiedonvälittäjänä asioissa, joita ei muuten samassa valossa uutisoitaisi.

Fanzinet ovat olleet mukana monessa kannattajien järjestämässä kampanjassa. Fulham-kannattajat pystyivät estämään seuran fuusion Queen's Park Rangersin kanssa ja kotistadioninsa tuhoamisen, Charltonin fanit onnistuivat torpedoimaan seuran muuton Crystal Palacen stadionille ja saivat oman The Valley -stadioninsa remointoituksi, ja Edinburghin kaupungissa Skotlannissa Heartsin ja Hibernianin fuusio saatiin estettyä fanzinen ryhdyttyä fanien kampanjan johtotähdeksi. Ihan aina fanzineista ei kuitenkaan ole apua – vaikka fanzinet vastustivat seisomakatsomoiden hävittämistä stadionilta, ne eivät pystyneet sitä estämään. (Haynes 1995, 90-98)

Fanzinet ovat vaikuttamisfunktionsa lisäksi arvokkaita myös itsessään, sillä ne muodostavat jalkapallokannattajille oma alakulttuurin. Mitä se sitten ylipäätään tarkoittaa? Belinda Wheatonin mukaan alakulttuuri on terminä vaikeasti määriteltävissä, ja sitä on määritelty monin tavoin. Alakulttuuri kertoo jo nimessään, että se eroaa varsinaisesta valtakulttuurista. Onkin perusteltua sanoa, että alakulttuuriin kuuluvat olennaisena osana yhteisöllisyys ja erottautuminen. Käytännössä tämä ilmenee jakona ”meihin” ja ”muihin” (Wheaton 2007, 287). Fanzinet ovat tapa ilmaista tätä jakoa jalkapallokannattamisen saralla.

Richard Haynesin mukaan fanius on alakulttuuri, fanzinet taas puolestaan faniuden oma alakulttuuri.

”Fanzinealakulttuuri syntyi jalkapalloon pakkomielteestä ja innosta lajiin, liitettyinä vihaan pelissä esiintyvää taitamatonta johtamista, poliisin ja Thatcherin hallituksen ympäröivää katsetta, ja moraalista paniikkia lietsovia tabloideja vastaan.

Kulttuurinen sitoutuminen siihen muutokseen, mikä lajin johtamisessa on tapahtunut kannattajien välisessä kanssakäymisessä seurojen, jalkapalloviranomaisten, poliisin, median, hallituksen ja muiden kannattajaryhmien kesken, johti kannattajien tunnepohjaiseen liittoutumiseen keskenään. Fanzinet ovat vaihtoehtoinen jalkapallofanien verkosto, jossa voidaan jakaa toiveet, pelot ja ideat modernista jalkapallosta.” (Haynes 1995, 150).

Jalkapalloseuran kannattaminen nähdään usein jo itsessään alakulttuurin muotona. Sinänsä jalkapallon seuraaminen ja jalkapalloseuran kannattaminen olisivat hyvin valtavirtaan sopivia asioita, koska stadioneilla käy kymmeniä tuhansia ihmisiä. Kyseessä ei ole mikään pienen piirin juttu. Silti kannattaminen nähdään alakulttuurina. Ehkä syvä omistautuminen jollekin asialle, joka ei ole periaatteessa yksilölle välttämätön, tekee siitä ”alokulttuurimaista”.

Fanzinet ovat kuitenkin vielä oma ”alokulttuurin alakulttuurinsa”, joka toimii omilla ehdoillaan ja omalla tyylillään. Historiallisesti ne ovat Backin, Crabben ja Solomosin mukaan luotu kulttuurisen vastarinnan muodoksi 1980-luvun laajalle levinnyttä rasismi-huliganismi-ongelmaa vastaan (ks. Millward 2008, 300). David Jary, John Horne ja Tom Bucke puolestaan kirjoittavat, että fanzinet ovat ”käyttäjien” näkökulma, radikaali jälleentulkinta populaarikulttuurin muodosta ihmisiltä, jotka eivät muuten saisi kirjoituksiaan julki. Fanzinet ovat heidän mielestään voimakas esimerkki jatkuvasta kulttuuristen instituutioiden moittimisesta (Jary & Horne & Bucke 1991, 581).

Fanzineissa analysoidaan ja myös kritisoidaan omaa kulttuuria eli jalkapallokulttuuria, on sitten kyse johtajista, pelaajista, valmentajista tai muista kannattajista. Fanzinet ovat merkittävä kulttuurisen kapinan muoto keskusjohtoisuutta ja modernia urheilua

vastaan. Fanzinet ovat osa keskiluokan radikalismia. (Jary & Horne & Bucke 1991, 592)

Kapina on yksi sana, joka kuvaa paitsi monia alakulttuureja, erittäin hyvin myös fanzineja. Niiden sisältö voi toki olla positiivista ja kiittelevääkin, mutta normaalisti fanzineilla on aina asioita, joita ne haluavat ajaa tai joita ne vastustavat. Fanzinet ovat harvoin tyytyväisiä.

Sam Johnstoneen mukaan fanzinet sijoittavat itsensä pr-hakuisten seurojen omien julkaisuiden ja sensaatiohakuisten valtavirtamedian välimaastoon. Osa fanzineista edustaa hänen mielestään myös kulttuurista vastarintaa vallitsevia ideaaleja vastaan (Johnstone 1999, 178).

Johnstone ei kuitenkaan näe fanzineja pelkinä vastakkainasettelun välineinä. Hän näkee jo sen, että fanit voivat kirjoittaa intohimoisesti ja ymmärrettävästi, itsessään merkittävänä asiana. Fanzinen tehtävä on tarjota itsenäinen kanava fanien ilmaisulle. *”Joillekin fanzinet ovat vain tapoja, joilla fanit ilmaisevat turhat mielipiteensä ja huutavat asioista keskenään, mutta on selvää, että ne ovat myös kulttuurisen ilmaisun muotoja.”* (Johnstone 1999, 179-80).

Itsensä ilmaiseminen on olennainen osa ala- ja vaihtoehtokulttuureja. Omaa alakulttuuriaan voi korostaa monin eri tavoin: pukeutumalla, puhettavalla, toiminnalla. Fanzineilla on oma valtavirtamediasta eroava tyylinsä, jolla korostetaan oman alakulttuurin lisäksi vaihtoehtoisuutta.

Vaihtoehtokulttuurista on luonteva siirtyä tutkimaan fanzineja osana vaihtoehtojournalismia.

4. Fanzinet – vaihtoehtojournalismia

Richard Haynes on kutsunut fanzineja jalkapallokulttuurin vaihtoehtoiseksi verkostoksi. Kun fanzineja lähestyy journalistisen ajattelun ja tutkimusasetelman kautta, fanzinet on mielestäni kohtuullisen helppo nimetä osaksi vaihtoehtojournalismia. Vaihtoehtojournalismin ja -medioiden käsitteleminen on mielestäni tärkeää, koska se avaa fanzinejen luonnetta ja asemaa mediakentässä sekä auttaa ymmärtämään fanzinejen ominaispiirteitä. Myös yhteisöllisyyden ja erottautumisen kannalta vaihtoehtoinen luonne on merkittävässä roolissa.

4.1. Vaihtoehtojournalismin ja -medioiden historiaa

Tony Harcup on käynyt läpi vaihtoehtomedioiden historiaa artikkelissaan *The Unspoken – Said*. Hän kirjoittaa, että Royal Commissionin (Kuninkaallinen komissio) mukaan pienillä radikaaleilla julkaisuilla on ollut sitkeä traditio Britanniassa 1800-luvun alusta lähtien. Oikeastaan juuret menevät vieläkin kauemmaksi. Jo 1500-luvulla Kingstonin kaupungissa oli radikaaleja tarkoituksia varten ollut paino. Sitten vuonna 1789 Ranskan vallankumous inspiroi ”virran lehtiä ja lehtisiä, jotka kasvoivat”. (Harcup 2005, 357)

Englannissa *Northern Star* -lehden levikki oli 1830-luvulla yli 32 000. Radikaalin ja vaihtoehtoisen lehdistön tyrehtyminen 1800-luvun jälkipuoliskolla on pantu kaupallisen lehdistön nousun syyksi. Vuoden 1926 yleislakko antoi pienen nosteen, mutta todellinen vaihtoehtoisen lehdistön herääminen tapahtui 1960-luvulla erilaisten sosiaalisten liikkeiden ansiosta. Sen jälkeen vaihtoehtoiset paikallislehdet nousivat haastamaan perinteisen paikallislehdistön hegemoniaa ympäri Englantia. (Harcup 2005, 357-59)

Lainaan seuraavaksi Royal Commissionin lausuntoa vuodelta 1977, joka mielestäni kuvaa erinomaisesti vaihtoehtomedioiden merkitystä ja olemassaolon tarkoitusta. Jos asiaa ajattelee lukijoiden kannalta, mitä monimuotoisempi tarjonta mediassa on, sitä

paremmin jokainen voi valita sieltä omat viestintävälineensä ja vertailla niitä keskenään. Ja sitä varmemmin myös erilaiset lähteet saavat oman äänensä kuuluviin.

”Vaihtoehtoisen lehdistön olemassaolo on tärkeää kahdesta syystä. Ensinnäkin vähemmistöjen oikeus julkaista omia kantojaan ilman suurta vaikeutta on lehdistönvapauden sydämessä. Toisekseen yksi lehdistön tehtävistä demokraattisessa yhteiskunnassa on heijastaa ja välittää mahdollisimman laajan joukon intressejä. Vaihtoehtoisten julkaisujen suuri määrä viestii tyytymättömyydestä monimuotoisuuteen vakiintuneessa lehdistössä ja haluttomuudesta tai kyvyttömyydestä tarjota suurissa julkaisuissa tilaa pienille vähemmistöille. Tämän takia vaihtoehtoinen lehdistö tarjoaa edes jotain monimuotoisuutta, mikä uupuu vakiintuneissa ja arvostetuissa julkaisuissa.” (Harcup 2005, 358)

4.2. Mikä on vaihtoehtomedia?

Tony Harcupin mukaan vaihtoehtojournalismin käsitettä ei ole vielä tarkasti määriteltä, mutta historiallisesti sitä on kuvailtu kapinalliseksi ja hegemonian vastaiseksi journalismiksi. Vaihtomediat itse määrittelevät itsensä valtavirtamedian vastavoimaksi, joka palvelee sitä yleisöä, joka on vieraantunut valtavirtamediasta (Harcup 2005, 361).

Harcup jatkaa vaihtoehtomedioiden kuvailua seuraavasti: ”Niiden on tarkoitus tehdä hyvää, oikaista vääryyksiä ja palvella yleistä etua.” Se on omalla tavallaan valtavirtamedian kritiikkiä: ”Näin lehdet voisivat olla erilaisia ja tämäkin on mahdollista”. Vaihtoehtomedia tarjoaa äänen niille ryhmille, joilta on muuten riistetty äänioikeus ja palvelee marginaaliryhmiä. Vaihtoehtomedia on myös ”höyryjen päästämistä ulos”. (Harcup 2005, 362-63)

Harcupin ajatukset ja määritelmät sopivat nähdäkseni yhteen fanzinejournalismin kanssa. Fanzinet kapinoivat esimerkiksi vallitsevaa jalkapallojournalismia ja -johtamista vastaan. Kuten historiakatsauksessani kävin läpi, fanzinet määrittelevät itsensä vastavoimaksi, joka pyrkii palvelemaan unohdettujen eli

jalkapallokannattajien etua. Fanzinet pyrkivät oikaisemaan vääryyksiä ja tarjoavat äänen tavallisille kannattajille, jotka eivät valtavirtamediassa pääsisi esille. Ja höyryjäkin fanzineissa päästellään välillä ulos – sen lehtien tarkempi tarkastelu tässä tutkimuksessa tulee varmasti osoittamaan.

Chris Atton näkee vaihtoehtojournalismilla olevan selkeästi valtavirtamedioista poikkeavan käsityksen myös siitä, millainen koko mediakentän pitäisi olla. Hänen mukaansa vaihtoehtojournalismi vastustaa hierarkkista ja eliittikeskeistä käsitystä, jossa journalismi on bisnestä; vain tasa-arvoisempien ja laaja-alaisempien mediayhtiöiden avulla on edes mahdollista ajatella sosiaalisesti vastuullista journalismia (Atton 2003, 268). Koko mediakentän olisi siis vaihtoehtomedioiden mukaan rakennuttava eri tavalla, jotta journalistisia ihanteita voitaisiin tavoitella.

Sekä Harcup että Atton laskevat teoksissaan fanzinet vaihtoehtomedioiksi. Toki fanzinet eivät ole ainoa esimerkki vaihtoehtomediasta. Attonin mukaan erilaiset kansalaisjournalismikokeilut, netissä toimivat indymediat ja muuten vain kapinalliset ja poikkeavat lehdet, televisiokanavat tai radioasemat voivat olla vaihtoehtomedioita (Atton 2003, 268). Vaihtoehtojournalismia voi esiintyä myös valtavirtamediassa.

4.3. Vaihtoehtojournalismi käytännössä

Journalismia ei voi kutsua vaihtoehtoiseksi journalismiksi, jos vaihtoehtoista journalismia ei ole määritelty. Seuraavassa käyn läpi vaihtoehtojournalismille tyypillisiä ominaispiirteitä sekä peilaan niitä fanzinejournalismin sisältöön.

Vaihtoehtomediaa paljon tutkinut ja siitä paljon kirjoittanut Chris Atton toteaa, että vaihtoehtomedia voidaan ymmärtää radikaalina haasteena valtavirtamedian ammatillisille ja institutionaalisille käytännöille. Vaihtoehtomedia peräänkuuluttaa hänen mukaansa journalismia joka kantaa sosiaalisen vastuunsa, ja jossa objektiivisuuden ihanne korvataan ilmiselvällä asianajamisella. Attonin mukaan käytännöt painottavat minä-kertojaa ja silminnäkijöitä. (Atton 2003, 267)

Mielestäni jalkapallofanzinet sopivat mainiosti näihin määritelmiin. Ne eivät edes pyri objektiivisuuteen, vaan ajavat kannattajien asiaa. Sosiaalinen vastuu on hieman abstrakti termi, mutta jalkapallokulttuurissa se voidaan nähdä esimerkiksi siinä, että kaikilla ihmisillä olisi mahdollisuus käydä katsomassa otteluita. Fanzinet pyrkivät kantamaan oman sosiaalisen vastuunsa vaatimalla kohtuuhintaisia lippuja.

Minä-kertoja on fanzineissa nähdäkseni tavallisin tapa viedä artikkelia eteenpäin. Fanzinet eivät juuri käytä haastatteluja, vaan artikkelit rakentuvat kirjoittajan omien havaintojen ja mielipiteiden ympärille. Fanzineartikkelit pyrkivät usein ajamaan jalkapallokannattajien yhteistä etua, mutta asioita käsitellään varsin subjektiivisesta näkökulmasta.

Silminnäkijä-ulottuvuus liittyy ehkä enemmän vaihtoehtoisiin uutismedioihin kuin fanzineihin. Toki fanzinetkin kertovat enemmän yhden kannattajan kuin stadionin turvapäällikön näkökulman, joten sinänsä vertaus toimii. Tässä yhteydessä tulee myös hyvin esiin merkittävä ero valtavirtamediaan. Tony Harcupin mukaan vaihtoehtoiset mediat etsivät usein vaihtoehtoisia lähteitä. Siinä missä valtavirtamedia luottaa usein virallisiin tahoihin juttujensa lähteinä, vaihtoehtoinen lehdistö etsii muita ”ääniä” (Harcup 2005, 361). Fanzinet toimivat juuri näiden muiden ”äänien” torvena eivätkä ole edes kovin kiinnostuneita virallisista lähteistä.

Sisällöllisesti ja ideologisesti valtavirta- ja vaihtoehtomedioiden välillä on eroja. Harcupin mukaan valtavirtamedia pitää kulutusta, markkinoita, luokkien välistä epätasa-arvoa ja individualismia luonnollisena, kun taas poliittinen aktiivisuus, kansalaisarvot ja markkinavastaiset toimet marginalisoidaan tai jätetään noteeraamatta. Vaihtoehtoinen lehdistö on tämän vastaprojekti, joka yrittää rohkaista ja normalisoida marginaaliryhmien pääsyä ääneen. (Harcup 2005, 361) Poliittisella kartalla ajateltuna valtavirtamediat sijoittuisivat oikealle ja vaihtoehtomedioiden vasemmalle. Fanzinet ovat harvemmin Englannissa poliittisesti sitoutuneita, mutta arvot ovat usein lähempänä perinteistä vasemmistojatetta. Lacey (1989) tekemässä tutkimuksessa 14 fanzinepäätoimittajaa ilmoittivat poliittiseksi suunnakseen vasemmiston, työväenpuolueen tai vihreät, kuusi taas asemoi itsensä keskustaoikeistoon tai oikeistoon. (Jary & Horne & Bucke 1991, 588) Sam Johnstone (1999, 179) kirjoittaa, että useimmat fanzinetekijät ovat poliittisesti ”kallellaan vasemmalle”.

Harcup tutki ja vertaili valtavirtamedian ja vaihtoehtomedian välistä eroa tutustumalla Leeds Other Paperin ja Yorkshire Evening Postin uutisointiin yhdestä ja samasta aiheesta. Leeds Other Paper oli vaihtoehtomedia ja Yorkshire Evening Post alueen selkeä ykköspäivälehti, valtavirtamediaa edustava julkaisu. Harcupin valitsema yhteinen aihe oli heinäkuun 1981 mellakat Chapeltownin kaupunginosassa Leedsissä.

Tuloksissaan Harcup päätyy siihen, että journalismissa todella on eroja. Yorkshire Evening Post kehysti artikkelinsa ”laki ja järjestys” -teemalla, kun taas Leeds Other Paper kehysti artikkelinsa Harcupin mukaan köyhyyteen, työttömyyteen, alhaisiin palkkoihin, syrjäytymiseen ja rasistisiin hyökkäyksiin. Uutisointien pääteemat ja tyyli vaihtelivat suuresti. Siinä missä valtavirtamedia tuki valtaapitäviä, vaihtoehtomedia tuki voimattomia ja marginaaliin ajautuneita. ”*Se tarjoaa näkökulman alhaalta, ja sanoo vaietun*” Harcup kirjoittaa. (Harcup 2005, 363-368) Vaikka tämä esimerkki ei liity suoraan jalkapalloon tai fanzineihin, sama perussääntö toimii näkemykseni myös niissä.

Vaihtoehtomediasta ja -journalismista on helppo saada yltiöromanttinen kuva. Kaiken todennäköisyyden mukaan ne eivät ole aina oikeassa eivätkä aina ole reiluja ”virallisille ja valtaapitäville”. Yhtä lailla en ole sitä mieltä, että valtavirtamedia tekisi turhaa tai huonoa työtä. Se on kuitenkin mielestäni tärkeää, että molemmat tekevät asioita omalla tavallaan. Paras tilannehan olisi se, että lukija voisi tutustua molempiin medioihin ja tehdä sitten omat päätelmänsä. Valtavirta- ja vaihtoehtomedia yhdessä tukevat journalismin monimuotoisuutta ja täydentävät toisiaan. Vaihtoehtojournalismillekin pitäisi löytyä oma tonttinsa journalismin kentässä.

Vaihtoehtomedioilla on usein vähemmän sidosryhmiä, minkä takia ne voivat toimia rohkeammin ja vapaammin. Myös tämä palvelee ainakin teoriassa journalismin etua. Kuten Harcup kirjoittaa, vaihtoehtomediaa tarvitaan kokeilemaan hyväksyttävyyden tai haluttavuuden rajoja sekä haastamaan normaalin lehdistön vääristymiä. On asioita, joista ei kirjoiteta tai puhuta ennen kuin vaihtoehtomedia nostaa ne esiin (Harcup 2005, 371).

5. Yhteisöllisyys ja erottautuminen – mitä ne faniudessa ja fanzineissa tarkoittavat?

Pro gradu -tutkielmani varsinainen tutkimuskysymys ei keskity fanzinejen historiaan, niiden vaikuttamispyrkimyksiin, alakulttuurirooliin tai vaihtoehtomediana toimimiseen. Omalla tavallaan se toki liittyy niihin, sillä kaikki tässä työssä toistaiseksi käsitelty on kytköksissä varsinaiseen tutkimuskysymykseeni.

Yhteisöllisyyttä ja erottautumista ei olisi olemassa ilman jo käsiteltyjä fanzineemoja.

Ennen kuin siirryn varsinaiseen tutkimusaineistooni, haluan avata yhteisöllisyyden ja erottautumisen merkitystä jalkapallofanzineissa. Kuten jo aiemmin tässä työssä kävi ilmi, alakulttuuri – jollaiseksi fanius ja fanzinet voidaan laskea – rakentuu ”me vastaan muut” -asetelman päälle. Fanius ja fanzinet korostavat näitä molempia elementtejä, jotka yhdessä muovaavat fanien ja fanzinejen identiteettiä.

Intohimoisia kannattajia pidetään usein vähän vinksahaneina. Lajista tai seurasta riippumatta kannattajat ovat hieman samanlaisia. A.A. Berger on käsitellyt kirjoituksessaan amerikkalaista jalkapalloa, mutta siihen liitetyt ilmiöt pätevät myös englantilaisessa kontekstissa. Bergerin mukaan jenkkifutis toimii monille vaihtoehtoisena uskontona.

”Intohimoinen suhtautuminen ja suuri yleinen kiinnostus kertovat siitä, että lajilla on muutakin kuin vain urheilullinen ulottuvuus. Ihmisillä on tarve myytteihin, rituaaleihin, mysteereihin ja sankaruuteen, ja nyky-yhteiskunnassa jalkapallo tyydyttää näitä tarpeita parhaiten. Ottelua voi verrata jumalanpalvelukseen, valmentajia pappeihin, supertähtiä pyhimyksiin, stadionia kirkkoon ja faneja seurakuntaan” (Berger 1991, 112-113)

Myös Daniel Beck ja Louis Bosshart vertaavat urheilua uskuntoon. Heidän mukaansa urheilulla on potentiaalia olla vaihtoehto uskonnolle. Massamedia luo sankareita ja ikoneita, jotka ovat jumalia joillekin ihmisille. Nuo urheilijat näyttävät yli-ihmisten roolia hyvin järjestetyissä spektaakkeleissa – spektaakkeleissa joissa on selvä liturgia (laulut, kansallishymnit, loitsut, saattueet) ja tutut rituaalit (yhteisöllisyyden,

konfliktin, erottautumisen ja sovinnon) hyvin hoidetuilla pyhillä paikoilla (kuten Wimbledonin nurmi) isojen tapahtumien kuten Super Bowlin määrittämän kalenterin mukaan. On aikaa valmistautumiselle, esitykselle ja juhlinnalle. (Beck & Bosshart 2003, 21)

”Jalkapallosta on tullut maailmanlaajuisesti hyväksytty korvike erilaisille uskonnoille. Uskolliset kannattajat menevät tiettyihin paikkoihin palvomaan muutamia valittuja, kuten David Beckhamia ja Zinedine Zidanea.” (Beck & Bosshart 2003, 21)

Uskonto-vertauksen kautta on helppo päästä kiinni yhteisöllisyyteen. Kannattajat tuntevat eräänlaista sielunveljeyttä niiden kanssa, jotka saapuvat vuosi vuoden jälkeen heidän itsensä tavoin stadionille tukemaan omaa joukkuetta. Kun ihmiset toimivat yhteisen asian puolesta, heidän välilleen syntyy väkisinkin enemmän tai vähemmän tiivis yhteisöllisyys. Tiedän tämän myös oman kokemukseni pohjalta. Minulla oli jääkiekkjoukkue HIFK:n kausikortti fanikatsomossa viiden kauden ajan. Opin vähitellen tuntemaan muut fanikatsomossa peliä seuranneet, ja välillemme syntyi tietynlainen side. Me olemme täällä yhdessä tukemassa tuota joukkuetta – me olemme siis osa samaa ryhmää.

Yksilöt ovat sosiaalisia olentoja, jotka etsivät sosiaalisia verkostoja. Erinäisistä syistä (maallistuminen, liikkuvuus, poliittisten instituutioiden tärkeyden vähentyminen) urheilusta on tullut yhteisöllisyyttä rakentava instituutio. Fanina oleminen tarkoittaa, että yksilö kuuluu verkostoon, joka jakaa samat arvot. (Beck & Bosshart 2003, 21)

Omalla tavallaan urheilun voi nähdä jopa uskontoa vahvempana yhteisöllisyyden luoja, sillä uskonnosta on tullut nyky-yhteiskunnassa äärimmäisen yksityinen asia, jolloin urheilu tarjoaa väylän julkiseen mytologiaan ja riitteihin. Urheilutapahtumat ovat yhteisöllisiä tapahtumia, koska niissä kokemukset ovat jaettuina. Kokemus yhteenkuuluvuudesta ja loistavien suoritusten todistamisesta yhdessä voivat luoda uskonnollisen tunnelman. (Beck & Bosshart 2003, 21-22)

Kannattajia ja fanzineja tutkinut Richard Giulianotti on määritellyt neljä erilaista kannattajaprofiilia; kannattajat, seuraajat, fanit ja kuluttajat. Näistä ”perinteinen

kannattaja” on uskoakseni hyvin pitkälti sitä, mitä fanzineja tekevät ja lukevat kannattajat ovat.

”Perinteisellä kannattajalla on pitkäaikainen henkilökohtainen ja tunnepitoinen sijoitus itse seuraan. Kyse on tietoisesta sitoutumisesta ja solidaarisuuden näyttämisestä seuraa kohtaan. Suhde seuraan on hyvin samantapainen kuin suhde perheeseen tai ystäviin. Omaa stadionia kutsutaan aina kodiksi.” (Giulianotti 2002, 33)

Giulianotti tekee tärkeän huomion. Yhteisöllisyyttä ei esiinny vain kannattajien kesken, vaan kannattaja tuntee usein kuuluvansa samaan yhteisöön myös kannattamansa seuran kanssa. Toki laajemmin ajateltuna ”seuraan” kuuluvat myös sen kannattajat, mutta yhteisöllisyyttä on olemassa eri tasoilla. On kannattajien keskinäistä sekä kannattajien ja seuran välistä yhteisöllisyyttä.

Vertaus perheeseen tai ystäviin on myös paikallaan. Lähtökohtaisesti perhe lienee tiivein kuviteltavissa oleva yhteisö. Kannattajaryhmästä voi tulla joillekin kannattajille niin läheinen, että se tuntuu lähes perheeltä. Samoin suhde seuraan voi usein olla niin läheinen, että seura nähdään yhtenä perheenjäsenenä. Etelä-Amerikassa kannattajat kutsuvatkin välillä seuraa äidikseen, ja näkevät itsensä sen poikina tai lapsina (Giulianotti 2002, 33).

5.1. Erottautuminen on luonnollinen osa yhteisöllisyyttä

Jokaisen yhteisön kohdalla pätee sama lainalaisuus. Ne, jotka eivät kuulu siihen, ovat ulkopuolisia. Siellä missä on yhteisöllisyyttä, on vastaavasti väistämättä myös erottautumista.

Kannattamisessa tämä vastakkainasettelu on normaalia elämää voimakkaampi, sillä toisen joukkueen kannattajat toimivat paitsi oman joukkueensa puolesta, samalla ainakin välillisesti vastustajajoukkuetta vastaan. Jos joukkueet kohtaavat, silloin vastakkainasettelu on täydellinen. Kun menin itse aikanaan otteluihin HIFK:n

fanipaita päällä, en tehnyt sitä vain näyttääkseni kuuluvani HIFK-faneihin. Tein sen myös siksi, ettei kukaan luulisi minua vastustajajoukkueen kannattajaksi. Jos joku olisi luullut paikallisottelussa minua Jokerien kannattajaksi, se olisi tuntunut hirveältä. Oman joukkueen pääviholliseen syntyy väkisinkin inho, jonka voimakkuus korreloi omaa seuraan kohtaan tunnetun rakkauden kanssa.

”Vihaan Evertonia, kilpailijaamme toisella puolella Stanley Parkia. Enkä minä käytä vihata-sanaa kevyesti. Toivon heille paha, toivon heidän nöyryytystä jokaisessa pelissä. Tiedän, että monet punaiset scouserit eivät jaa mielipidettäni. He eivät vihaa Evertonia, he eivät koe ”sinineniä” vertaisikseen, joten heitä siedetään – paitsi paikallispelipäivänä. -- Minä taas olen Bill Shanklyn koulukunnan kasvatteja. Hän sanoi aikoinaan, että Liverpoolissa on vain kaksi joukkuetta, Liverpool ja Liverpoolin reservijoukkue.” (Farred 2008, 462-63)

Grant Farred oikeastaan tiivistää tässä kaksi erilaista tapaa erottautua toisesta joukkueesta, omasta paikalliskilpailijasta. Joko heitä vihataan ja haukutaan, tai sitten heitä ei noteerata ollenkaan. Yhtä kaikki, molemmat toteuttavat erottautumista.

5.2. Fanzinet yhteisöllisyyden ja erottautumisen välineenä

Koska tämä tutkielma ei keskity faniuteen vaan fanazineihin, on syytä paneutua fanzinejen rooliin yhteisöllisyyden ja erottautumisen rakentajana.

Dan Laugheyn mukaan fanzineilla on tärkeä rooli fanien keskinäisessä vuorovaikutuksessa. Hänen mukaansa fanit eivät ole vain passiivisia seuraajia, vaan aktiivisia tuottajia. He pystyvät muuntamaan eletyn kokemuksen uudeksi kulttuuriksi ja yhteisöksi. Lopputuloksena on itsenäinen, omavarainen fanikulttuuri. (Laughey 2007, 177-78) Tämä on toki mahdollista myös ilman fanzineja, mutta ne ovat hyvä väline yhteisten kokemusten taltiointiin ja yhteisten asioiden käsittelemiseen ja pohtimiseen. Fanzinejen avulla voidaan rakentaa ja vahvistaa kannattajien keskinäistä yhteisöllisyyttä.

Fanzinet ovat myös avainfoorumi seuraan liittyvien kysymysten ja alakulttuuriin liittyvien arvojen jälleentuottamisen käsittelyssä. Alakulttuurista arvoa lisää se, että kannattaja on pysynyt seuran tukena myös menestymättömyyden aikana sekä se, että kannattaja tuntee seuransa perinteen ja pelityylin. (Giulianotti 2002, 34)

Hywel Bishop ja Adam Jaworski (2003) tutkivat englantilaisten lehtien käyttämää kieltä Englannin ja Saksan välistä jalkapallomaatottelua käsitelleissä jutuissa. Vaikka fanzinet eivät ole sama asia kuin sanomalehdet, ja seurajoukkue on eri asia kuin maajoukkue, samat lainalaisuudet pätevät kirjoittelussa hyvin, kuten kohta selviää. Tarkemmin ajateltuna valtavirtamedian ja maajoukkueen välinen suhde on melko lähellä fanzinen ja seurajoukkueen välistä suhdetta. Mikään kaupallinen valtavirtamedia ei kutsu mitään seurajoukkuetta me-nimellä, sillä se olisi puolueellista. Tietyille alueelle suuntautuneet lehdetkään toimivat harvoin näin. Maajoukkueen suhteen me-termiä voi kuitenkin käyttää paremmin. Fanzinejen puolestaan ei tarvitse olla puolueettomia – pikemminkin päinvastoin. Fanzineille seura on me, ja muut seurat tai muiden seurojen kannattajat ovat he, muita.

Lehtiraportit Englannin ja Saksan välisestä ottelusta synnyttävät vaikutelman ”kuvittelusta yhteisöstä” ja luovat yhteisen kansallisen identiteetin tunteen lukijoilleen. Esimerkkeinä mainitaan brittilehtien Saksa-ottelusta käyttämät otsikot ”Me lyömme heidät”, ”Eli voimmeko tehdä sen?”, ”On meidän vuoromme” ja ”Meidän poikamme pystyvät tekemään sen tällä kertaa”. Näistä erityisesti ensimmäinen otsikko viestii täydellisesti siitä yhteisöllisyydestä ja erottautumisesta, josta tässä tutkielmassakin on kysymys. ”Me” viittaa joko Englannin joukkueeseen, englantilaisiin tai Englantiin maana, ”he” puolestaan Saksan joukkueeseen, saksalaisiin tai Saksaan maana. Oli kyseessä mikä tahansa näistä vaihtoehdoista, se nähdään selkeästi me-asiana. Viimeinen otsikko on omalla tavallaan vahvimpia, sillä se viittaa Englannin maajoukkueeseen kansan omina poikina, samalla tavalla kuin presidentti Nixon viittasi aikanaan USA:n sotilaisiin Vietnamissa (Bishop & Jaworski 2003, 250). Kansan yhteisöllisyys näkyy tässä vahvana, sillä kuten jo aiemmin totesin, mikä onkaan vahvempi vertauskuva yhteisölle kuin perhe?

Kaikkialla läsnä oleva me-he-retoriikka toimii symbolisena kehyksenä sille, miten asioita nähdään ja esitetään. Pronominien me-meitä-meidän vastaan he-heitä-heidän käyttö on saanut huomattava huomion, kun ilmaistaan sisä- ja ulkoryhmästatuksia. Normaalisti erottautuminen käsitetään retoriikassa me- ja he-asetteluksi (Bishop & Jaworski 2003, 243, 250).

Yksi tapa erottautumisen harjoittamiseen on vähättely tai kyseenalaistaminen. Erottautumisessa joku tietty ryhmä halutaan rajata oman ryhmän ulkopuolelle, joksikin sellaiseksi mihin itse ei kuuluta. Tätä strategiaa on Bishopin ja Jaworskin tutkimuksessa toteutettu kolmella eri tavalla: lainausmerkkien käytöllä, sanastovalinnoilla ja semanttisella kontrastilla. Jos kutsuu vaikkapa huligaaneja ”jalkapallokannattajiksi”, heittomerkit sisältävät sen oletuksen, että he eivät oikeasti ole jalkapallokannattajia. Jos taas puhutaan esimerkiksi todellisista faneista ja huligaaneista samassa lauseessa, silloin tehdään selvää erottelua. Toinen tapa erottautumiseen on haukkua ulkopuolelle jätettävää ryhmää. Jopa lehtitekstissä asti on käytetty termejä jäte, saasta, eläimet, jälkeenjääneet ja pohjasakka (Bishop & Jaworski 2003, 263).

Bishopin ja Jaworskin mukaan lehdistö representoi ja ylläpitää vallitsevia sosiaalisia suhteita, sisä- ja ulkoryhmäulottuvuuksia, ja artikuloi kansallisen yhteisyyden normilla. Medialla on avainrooli hallitsevan sosiaalisen järjestyksen luomisessa. (Bishop & Jaworski 2003, 267) Vaikka heidän tutkimuksensa keskittyi valtavirtamediaan, yhteisöllisyyden ja erottautumisen rakennusvälineenä sama asetelma toteutuu myös fanzineissa.

Yhteisöllisyyttä ja erottautumista on tutkittu fanzinejen osalta aiemminkin. Peter Millward tutki kannattajien käyttämiä puhetapoja Liverpool-fanzinen internetissä toimivalla keskustelupalstalla. Yhteiset identiteetit, kuten jalkapallokannattajien kulttuurit, on perinteisesti nähty hankalasti mitattavina asioina. Millwardin mukaan se kieli, millä yksilöt kommunikoivat ja luovat sosiaalisia suhteita, on merkittävä tekijä siinä, miten sosiaalisia identiteettejä määritellään. Kannattajien kertomat tarinat ovat kahdenlaisia; niitä, jotka ovat meistä, ja niitä, jotka ovat muista. Tarinat, joita he

kertovat itsestään luovat positiivisempia tapahtumia kuin ne, joissa kerrotaan muista. Tarinoita kerrotaan joko minä, me tai he-muodossa. (Millward 2006, 377-78)

Nämä puhutavat ovat yksi olennainen metodi ja lähestymistapa omassa tutkimuksessani. Me-muodon käyttäminen on vahva indikaattori yhteisöllisyyden tunteesta seuraa kohtaan. He-muodon tai jonkun värikkään haukkumasanan käyttö muista ryhmistä puolestaan korostaa erottautumista kyseisestä porukasta.

Iouri Bernache-Assolant, Marie-Francoise Lacassagne ja Jomills H. Braddock II ovat puolestaan käsitelleet artikkelissaan tutkimusta, jossa tutkittiin kahden Olympique Marseille -jalkapallojoukkuetta kannattavan faniryhmän identiteetin rakentumista ryhmien omien fanzinejen kautta. Kyseessä eivät olleet mitkä tahansa kannattajaryhmät, vaan intohimoiset ja itsenäiset ultraryhmät, joilla on aivan omat periaatteensa ja kunniasääntönsä. Ne eivät ole mitään virallisia kannattajakkerhoja, vaan pikemminkin seuraan etäisyyttä ottavia ryhmittyviä. Tässä tutkimuksessa kohteena olivat Commando Ultra sekä South Winner.

Kolmikko päätyi tutkimuksessaan mielenkiintoisiin tuloksiin. Heidän mukaansa fanzineissa ultraryhmät voivat ilmaista omia käsityksiään faneista, jalkapallosta ja yhteiskunnasta. Tämä ryhmien itsensä luoma väline mahdollistaa heille tehokkaan erottautumisen muista, sillä positiivinen sosiaalinen identiteetti saavutetaan vertaamalla omaa ryhmää muihin ryhmiin. Yksi tapa on halventaa vastustajaa, erityisesti sen kannattajia. Tällä tavalla voidaan luoda positiivinen psykologinen erottautuminen omasta ryhmästä suhteessa muihin ryhmiin (Bernache-Assolant & Lacassagne & Braddock II 2007, 381-83).

Erottautumisen tapoja on erilaisia. Commando Ultra halusi ottaa etäisyyttä Marseillen myrskyisään maahanmuuttajaväestöön ja rakensi identiteettiään eristäytymisen kautta, aivan kuin muita kannattajaryhmiä ei olisi koskaan syntynytkään (Bernache-Assolant & Lacassagne & Braddock II 2007, 383).

South Winnerillä puolestaan on vahva alueellinen identiteetti, sillä se korostaa olevansa ylpeä marseillelaisuudestaan. Sen tavoitteena on rakentaa identiteetti Marseillelle. South Winner rakentaa ryhmäidentiteettinsä syvälle tarpeelle puolustaa

Marseilleta muita ranskalaisia kaupunkeja vastaan. Tämä identiteettirakenne perustuu klassiselle oma ryhmä vastaan muu ryhmä -vastakkainasettelulle – tässä tapauksessa Marseille vastaan kaikki muut – jota vahvistaa jäsenkunta, joka koostuu aktivisteista, anti-autoritäärisestä nuorisosta, joka usein hakee selkkausta muiden joukkueiden kannattajien kanssa. (Bernache-Assolant & Lacassagne & Braddock II 2007, 383-386).

Samassa tutkimuksessa käsiteltiin välillisesti myös fanzinejen mahdollisuutta yhteisöllisyyden rakentamiseen, nyt tosin kannattajien ja seuran välillä. Tässä tapauksessa tutkimusmetodina käytettiin sitä, puhuttiinko fanzineissa joukkueesta me-muodossa enemmän voittojen kuin tappioiden jälkeen. Kumpikin ryhmä käytti me-ilmausta useammin voiton kuin tappion yhteydessä, joten fanit korostavat yhteyttä joukkueeseensa voittojen jälkeen. Tätä ilmiötä kutsutaan BIRGiksi (Basking in Reflected Glory) eli vapaasti suomennettuna ”heijastuneessa gloriassa piehtaroiniseksi”.

Kaikessa yksinkertaisuudessaan yhteisöllisyyden ja erottautumisen voi mielestäni tiivistää seuraavasti: yhteisöllisyys luo erottautumista, ja erottautuminen puolestaan luo yhteisöllisyyttä. Käsittelemäni esimerkit hahmottavat toivottavasti tätä rakennelmaa.

Bernache-Assolantin, Lacassagnen ja Braddock II:n artikkelissa tutkittu yhteisöllisyys oman seuran kanssa ja itse mainitsemani yhteisöllisyys oman seuran kannattajien kesken ovat kaksi eri asiaa. Tämä todistaa mielestäni sen, että yhteisöllisyyttä – ja erottautumista – on fanzineissa eri yhteyksissä ja erilaisilla tasoilla. Tutkimusaineistoni avulla tutkin nimenomaan erilaisia yhteisöllisyyksiä ja erottautumisia fanzinejournalismissa.

6. Tutkimuksen suorittaminen

Tutkimusaineistonani toimivat kaksi Manchester Unitedin (ManU) fanzinea, United We Stand (UWS) ja Red Issue (RI). Käytössäni on kolme numeroa kummastakin fanzinesta. Kyseiset numerot ovat syksyiltä 2007, keväältä 2009 ja syksyiltä 2009. Aineisto on siis varsin tuore.

6.1. Aineiston hankinta ja rajaus

Päädyin ManU:n fanzineihin osittain siksi, että vietin vaihtovuoteni juuri Manchesterin alueella. Siksi lehtien hankkiminen oli minulle varsin vaivatonta. ManU:n valitseminen oli mielestäni perusteltua myös siksi, että vaihtovuoden aikana opin tuntemaan sen seurahistorian ja -kulttuurin melko hyvin. Kävin katsomassa muutamia joukkueen otteluita, ja juttelin useiden ManU-kannattajien kanssa. Tältä pohjalta näen, yhdistettynä jo pikkupojasta alkaneeseen seuran ja brittijalkapallon seuraamiseen, että kompetenssini ymmärtää ManU-fanzinejen sisältöä on hyvä. Manchester United on myös yksi niistä seuroista, joilla fanzinekulttuuri on vahva, joten sekin puoltaa valintaa. Viimeisenä seikkana mainittakoon vielä se, että oma suhtautumiseni ManU:un on neutraali. En inhoa seuraa enkä myöskään kannata sitä. Omalla suosikkijoukkueellani Tottenham Hotspurilla ei ole mitään erityistä viha- tai ystävyysuhdetta ManU:un. Tämän takia näen itseni puolueettomana tutkijana, mikä on tutkimuksen kannalta erittäin tärkeää.

Aineisto on rajattu ManU-fanzineihin pääasiassa käytännöllisistä syistä. Ensinnäkin lehtien määrä oli pidettävä rajallisena, jotta aineisto ei leviä liikaa. Tämä määrä oli hyvin hallittavissa. Toisekseen eri puolilla Englantia sijaitsevien seurojen lehtien hankkiminen olisi ollut selvästi hankalampaa. Nyt aineistona toimivat lehdet on hankittu kolmella eri tavalla: itse ostettuina stadionilta otteluiden yhteydessä, itse ostettuna pienistä lehtikaupoista sekä kaverin lähettäminä sen jälkeen, kun hän oli hakenut ne kaupasta, jonka vinkkasin. Fanzineja myydään usein vain tietyissä liikkeissä.

ManU-fanzinet eivät luonnollisestikaan voi edustaa koko englantilaista jalkapallokulttuuria tai antaa siitä täysin kattavaa kuvaa, mutta kahden eri lehden ja kuuden eri numeron anti on kuitenkin melko hyvin suuntaa antava. Ne riittävät eräänlaiseksi case-studyksi. Perusidea jalkapallofanzineissa ei oman kokemukseni ja lukemieni muiden seurojen fanzinejen perusteella kovin paljon muutu. Nyansseissa toki voi olla eroja.

Yhteen seuraan keskittymisen voi nähdä jonkinlaisena puutteena yleistettävyyden osalta, mutta itse näen sen myös vahvuutena. Kaksi saman seuran eri lehteä antavat varmasti hyvän kuvan siitä, miten ManU-kannattajat oman seuransa kokevat. Jos seurasta olisi tarkastelussa vain yksi lehti, mahdollisuus siihen, että seuran kannattajista muodostuisi hyvin suppea tai jopa virheellinen kuva, olisi suurempi. Jos taas olisin haalinut mahdollisimman monen eri seuran lehtiä, millä perusteella olisin valinnut ne ja rajannut määrän?

6.2. Aineiston kuvailu

Tässä tutkielmassa käsiteltävät fanzinet ovat kokoluokaltaan noin A5-kokoisia. Kummassakin lehdessä kannet ja ensimmäiset sisäsivut ovat nelivärisiä. Muuten lehdet ovat mustavalkoisia, pois lukien Red Issuen keskimmäiset neljä sivua. United We Standilla puolestaan on mustan ja valkoisen lisäksi värimaailmassaan mukana punainen.

Lehtien hinta on kaksi puntaa, pois lukien UWS:n uusin numero, jonka hinta on £2,50. UWS:n sivumäärä on 44. Red Issuessa sivunumeroita ei ole lainkaan, mutta laskennan mukaan siinä sivumäärä on 40. Fanzinet ovat varsin tekstipainotteisia, mutta nämä kaksi lehteä ovat taitollisesti hyvin ammattimaisen näköisiä – edelläkävijöitä verrattuna moniin muihin fanzineihin, jotka näyttävät melkoisilta ”autotalliversioilta”. Tarkoitin näillä käsitteillä sitä, että aineistonani olevissa fanzineissa ulkoasuun on panostettu. On osasyväyksiä, tasapainoisia aukeamia, piristäviä elementtejä. Joissakin muissa fanzineissa teksti poukkoilee minne sattuu ja otsikot ovat sekavan kokoisia.

Toki kyse on vain omasta tulkinnastani, mutta UWS ja RI on selkeästi taitettu ihan oikeilla taitto-ohjelmilla. Kovin suurta merkitystä tutkimuskysymykselleni ulkoasulla ei tosin ole.

United We Stand alkoi ilmestyä vuonna 1989. Lehden perusti tuolloin 15-vuotias Andy Mitten, joka toimii yhä lehden päätoimittajana. Mitten on siinä mielessä poikkeuksellinen fanzinekirjoittaja, että hän tienaa myös elantonsa kirjoittamalla jalkapallosta. Mitten on tehnyt ja toimittanut useampia kirjoja ja kirjoittaa freelancerina esimerkiksi FourFourTwo-nimiseen jalkapalloa käsittelevään aikakauslehteen. UWS on normaalia jalkapallofanzinea ”ammattimaisemmin” tehty julkaisu. Muista fanzineista poiketen osa jutuista on kirjoitettu oikeilla nimillä, osa tosin tässäkin julkaisussa nimimerkeillä. UWS ilmestyy kymmenen kertaa vuodessa eli käytännössä kerran kuussa jalkapallokauden ollessa käynnissä. Sitä pidetään ManU-fanzineista asiallisimpana ja seuraan nähden vähiten kriittisenä. (http://en.wikipedia.org/wiki/United_We_Stand_%28fanzine%29 ja <http://www.uwsonline.com/>, sivuilla vierailtu 13.4.2011)

Red Issue on UWS:n ikätoveri, sillä sekin perustettiin vuonna 1989. Sen päätoimittaja on nimeltään – tai ehkä paremminkin nimimerkiltään – veg. Red Issue on UWS:ään verrattuna kriittisempi ja härskimpi sekä omaa seuraa, oman seuran pelaajia, muita seuroja ja oikeastaan ketään tai mitään kohtaan. (http://en.wikipedia.org/wiki/Red_Issue, sivuilla vierailtu 13.4.2011) Käytännössä kaikki jutut on kirjoitettu nimimerkeillä, mikäli kirjoittaja ylipäättänsä mainitaan. Red Issue poistettiin aikoinaan WSC:n fanzinelistalta, koska sen koettiin keskittyvän vain muiden, etunenässä liverpoolilaisten haukkumiseen (Haynes 1995, 75).

Molemmilla lehdillä on verkkosivut, jotka toimivat yhteistyössä printtiversioon kanssa. Samaa sisältöä ei tarjota molemmissa välineissä, vaan verkon ja lehden on tarkoitus täydentää toisiaan.

Lehtien rakenteessa on hienoisia eroja. Red Issue rakentuu hyvin pitkälle numero numerolta toistuvien palstojen varaan, joissa käsitellään lyhyesti useita erilaisia asioita, kun taas United We Standissa vakiopalstoja on vähemmän ja numeroiden mukaan

vaihtuvat feature-jutut saavat enemmän tilaa. RI:n kannessa on aina otsikon lisäksi kuva tai kuvayhdistelmä, johon on tehty puhekuplien avulla huumoria. UWS:n kannen formaatti on erilainen. Siinä on usein hieman symbolinen kuva, jota höystetään otsikolla.

Molemmat lehdet alkavat kolmossivun pääkirjoituksella. Toisella sivulla UWS:llä on kuvakollaasi, RI:llä puolestaan erilaisia ManU-henkisiä t-paitoja mainostava mainos. Sivulta sivulta lehtiä on ehkä turha mennä läpi. UWS:llä sisältö rakentuu kolumnien, feature-artikkelien, muutamien haastatteluiden, kuvien, lyhyiden otteluraporttien ja matkaraporttien varaan. RI:llä sisällön ytimen muodostavat kriittiset ja humoristiset palstat, sarjakuvat, pilakuvat, muutama kolumni ja artikkeli.

6.3 Manchester United

Manchester Unitedilla on tässä pro gradu -tutkielmassa tärkeä rooli, sillä ilman kyseistä seuraa tarkasteltavana olevia fanzineja ei ensinnäkään olisi edes olemassa. Toisekseen seuraan liittyvät asiat määrittävät hyvin pitkälle sen, millaista sisältöä fanzineissa on.

Manchester United perustettiin vuonna 1878, jolloin sen nimi tosin oli Newton Heath LYR FC. Kyseessä oli paikallisten rautatietyöläisten seura. Vuonna 1902 seura oli konkurssin partaalla, jolloin pelastajaksi saapui kapteeni Harry Staffordin löytämä liikemiesten konsortio, joka sijoitti seuraan 2000 puntaa. Tuolloin seuran nimeksi vaihdettiin Manchester United Football Club ja myös seuran värit vaihdettiin nykyiseen punaiseen ja valkoiseen. (<http://www.manutd.com/en/Club/History-By-Decade/1878-1899.aspx> ja <http://www.manutd.com/en/Club/History-By-Decade/1900-1909.aspx>, sivuilla vierailtu 13.4.2011)

ManU menestyi 1900-luvun alussa, mutta seuran ensimmäinen todellinen suuruuden aika koitti 1950-luvulla. Tuolloin manageri Matt Busby loi seuralle huippujoukkueen, joka ehti voittaa myös kolme mestaruutta. ”Busby Babesin” – kuten joukkuetta edelleen kutsutaan – tarina sai kuitenkin traagisen lopun, sillä helmikuussa 1958

joukkue joutui lento-onnettomuuteen Münchenissä palatessaan Euroopan cupin ottelusta Belgradista. Onnettomuudessa menehtyi kaikkiaan 23 ihmistä, joista kahdeksan oli ManU:n pelaajia. (<http://www.manutd.com/en/Club/History-By-Decade/1950-1959.aspx>, sivulla vierailtu 13.4.2011) Tuo onnettomuus on tärkeä osa seuran historiaa ja osin myös sen laajaa kannatuspohjaa. Joukkueesta tuli lauma pyhimyksiä, ja sympatiaa osoitettiin joka puolelta.

1960-luvulla ManU voitti kaksi Englannin mestaruutta sekä historiansa ensimmäisen Euroopan cupin 1968. Joukkueen suurimpia tähtiä olivat Denis Law, Bobby Charlton ja legendaarinen George Best, joita kutsuttiin myös ”Holy Trinityksi” eli Pyhäksi kolminaisuudeksi. (<http://www.manutd.com/en/Club/History-By-Decade/1960-1969.aspx>, sivulla vierailtu 13.4.2011)

1960-luvun lopun jälkeen kesti kuitenkin 26 vuotta, kunnes ManU voitti seuraavan Englannin mestaruutensa 1993. Tuolloin seura oli siirtynyt sen nykyisen managerin sir Alex Fergusonin valmennukseen. Ferguson sai käsiinsä ”kultaisen sukupolven”, johon kuuluivat muun muassa David Beckham, Roy Keane, Paul Scholes, Ryan Giggs, Gary Neville, Phil Neville ja Nicky Butt. He muodostivat pitkäaikaisen menestysjoukkueen rungon. Keväällä 1999 ManU voitti Mestarien liigan (entinen Euroopan cup) toisen kerran historiansa aikana. ManU kukisti tuolloin Barcelonan illassa Bayern Münchenin kahdella viime hetken osumalla 2-1. Ottelu on jäänyt ikuisiksi ajoiksi jalkapallon historiaan, ja se toi ManU:lle valtavasti lisää kannattajia. (<http://www.manutd.com/en/Club/History-By-Decade/1990-1999.aspx>, sivulla vierailtu 13.4.2011)

ManU:n menestys on jatkunut 2000-luvulla, jolloin sen suurimpia tähtiä ovat olleet Cristiano Ronaldo ja Wayne Rooney. Heidän johtamana seura saavutti keväällä 2008 kolmannen Mestarien liigan voittonsa. Vuosina 2007-09 ManU voitti Englannin mestaruuden kolme kertaa putkeen. (<http://www.manutd.com/en/Club/History-By-Decade/2000-2009.aspx>, sivulla vierailtu 13.4.2011)

ManU:n nykyiseen asemaan vaikuttaa toki seuran varhaisempi historia, mutta ennen kaikkea menestyksekkäät viimeiset kaksikymmentä vuotta. Fergusonin alaisuudessa

seura on voittanut viimeisen 18 vuoden aikana yksitoista mestaruutta. 1990-luvulla Englannissa alkoi jalkapallon voimakas kaupallistuminen, jossa ManU on ollut eturintamassa. Se saavutti menestystä juuri oikeaan aikaan ja pystyi sen myötä rakentamaan dynastian, jota muiden seurojen on ollut vaikea horjuttaa.

ManU:n kannattajapohja on nykyään täysin globaali. Seuran kannattajia on niin Suomessa, Aasiassa, Amerikassa kuin Afrikassakin. Seuralla on virallisia kannattajayhdistyksiä vähintään 24 maassa, ja ei-rekisteröityneitä kannattajia on miljoonia (http://en.wikipedia.org/wiki/Manchester_United_F.C.#Support, sivulla vierailtu 13.4.2011)

Englannissa ManU on yksi sekä ihailuimmista että vihatuimmista joukkueista. Manchesterissa se jakaa kannatuksen paikallisvastustajansa Cityn kanssa. Manchesterissä seuran valinta ei tule käsitykseni mukaan uskonnon tai sosiaaliluokan vaan enemmänkin alueen mukaan. Itä- ja Etelä-Manchester ovat enemmän Cityn reviiiriä, Länsi- ja Pohjois-Manchester taas Unitedin. Salford, jossa itse opiskelin, on yksi vahvimpia ManU:n kannattaja-alueita. Manchester Unitedin noin 76 000 -paikkainen Old Trafford -stadionkin sijaitsee Salfordin kaupungin puolella. ManU:lla on kuitenkin kannattajia koko maan laajuudella. Seuralla on loistelia historia, se menestyy hyvin ja pelaa usein viihdyttävää jalkapalloa.

Vaikka seura on suosittu, se on myös inhottu. Perinteisesti ManU:n suurimpia vihollisia ovat Cityn lisäksi olleet Liverpool ja Leeds. ManU-kannattajat itse näkevät Liverpoolin päävastustajanaan, koska Citystä ei ole ollut heille kunnon vastusta. Liverpoolin kohdalla mukaan astuvat myös alueelliset erot, sillä ManU-kannattajat halveksivat Liverpoolia kaupunkia ja Merseysidea alueena. Vihasuhde Leedsin kanssa juontaa juurensa 1400-luvulla käytyyn Lancashiren ja Yorkshiren väliseen ”ruusujen sotaan”. Etenkin 1970-luvulla ManU:n ja Leedsin välit olivat erittäin kireät ja yhteenottoja nähtiin paljon. Kannattajat eivät yksinkertaisesti pidä toisistaan tai toistensa kaupungeista. Koska Leeds pelaa nykyään toisella sarjatasolla, tämä vihasuhde on 2000-luvulla hiipunut selvästi.

(http://en.wikipedia.org/wiki/Manchester_United_F.C.#Rivalries, sivulla vierailtu 13.4.2011)

ManU:a vihataan usein juuri sen takia, että seura on niin menestynyt. Monet neutraalit kannattajat asettuvat usein pienempien joukkueiden puolelle ManU:a vastaan. Toinen syy ManU:n inhoamiseen on seuran kaupallinen imago. ManU on rakentanut itsestään brändin, jossa jalkapallo on vain yksi osa tuotetta.

(http://en.wikipedia.org/wiki/Manchester_United_F.C.#Global_brand, sivulla vierailtu 13.4.2011) Perinteiset jalkapallokannattajat eivät tällaisesta tykkää, ja myös osa ManU:n omista kannattajista vastustaa seuran liiallista kaupallisuutta ja rahanahneutta. Yksi hyvä esimerkki seuran kaupallisuudesta on se, että seura uusi logonsa vuonna 1998 ja jätti siitä pois Football Club -tekstin, koska Manchester United ”on nykyään paljon muutakin kuin vain jalkapalloseura” kuten minulle seuran kotistadionin turistikierroksella sanottiin. Old Trafford on yksi Manchesterin suosituimmista turistikohteista, ja monet vierailijat kuluttavatkin vinon pinon puntia seuran jättimäisessä kaupassa.

Yksi huomionarvoinen asia ManU:ssa on sen omistajien ja kannattajien välinen hankala suhde. Manchester United listautui pörssiin vuonna 1990, minkä jälkeen sen omistajuus on periaatteessa ollut kaupan. Amerikkalainen liikemies Malcolm Glazer osti seuran itselleen vuonna 2004 suurimmaksi osaksi velkarahalla. Velat sidottiin seuraan, joten taloudellisesti menestyksekkäästä seurasta tuli yhtäkkiä raskaasti velkainen seura. Kannattajat vastustivat Glazeriä kiihkeästi, mutta eivät pystyneet estämään hänen tuloaan omistajaksi. Protestina osa kannattajista perusti oman seuran FC United of Manchesterin, joka on seuran jäsenten omistama demokraattisesti johdettu seura.

(http://en.wikipedia.org/wiki/Malcolm_Glazer_ownership_of_Manchester_United, sivulla vierailtu 13.4.2011)

ManU on menestynyt hyvin myös Glazerien aikana, mutta se on käynyt kannattajille kalliiksi, sillä lippujen hinnat ovat nousseet rajusti. Viime aikoina on myös epäilty, että ManU:lla on vaikeuksia hallita velkojaan, ja siten sen kilpailukyky pelaajamarkkinoilla on heikentynyt. Alkuvuodesta 2010 osa ManU-kannattajista protestoi seuran stadionin ja harjoituskeskuksen edessä. Red Knights -niminen ryhmä on käyttänyt symboleinaan Newton Heathin vanhoja värejä – keltaista ja vihreää – ja

yrittänyt saada paikallisia ManU-kannattajina tunnettuja liikemiehiä innostumaan Glazerien ostamisesta ulos. Seuran arvoksi lasketaan tällä hetkellä noin kaksi miljardia puntaa, joten seuran ostaminen ei ole kovin helppoa.

(http://en.wikipedia.org/wiki/Glazer_ownership_of_Manchester_United#Red_Knights_takeover_plans, sivulla vierailtu 13.4.2011)

Kaikkienensa ManU on mielestäni erittäin mielenkiintoinen ja ristiriitainen seura. Sitä vihataan ja rakastetaan niin ulkopuolisten kuin omienkin silmissä. Näistä aineksista ei olekaan ihme, että seuran fanzinet ovat varsin elinvoimaisia ja värikkäitä.

(Lähteenä käytetty lisäksi Manchester Unitedin englanninkielistä Wikipedia-sivua, omakohtaisia vierailuja seuran museossa ja stadionkierroksella sekä käymiäni keskusteluja ManU-fanien kanssa)

6.4 Aineiston tutkimisen metodi

Tutkimukseni tarkoitus on antaa mahdollisimman tarkka kuva fanzinejournalismin ominaispiirteistä ja fanzinekulttuurista, mutta varsinainen tutkimuskysymykseni on se, millaista yhteisöllisyyttä ja erottautumista jalkapallofanzineissa on. Lisäksi pyrin havainnollistamaan sen, miten nuo yhteisöllisyydet ja erottautumiset fanzineissa toteutetaan ja miten ne ilmenevät. Seuraavassa avaan menetelmäni siihen, miten aion aineistostani saada vastaukset esittämiini kysymyksiin.

Tutkimustapani kuuluu pääosin laadullisen tutkimuksen kategoriaan. Teen myös määrällisen analyysin erilaisista yhteisöllisyyksistä ja erottautumisista, mutta tutkimuksen ytimessä on fanzineartikkelien laadullinen sisällönanalyysi.

Olen tehnyt ennakkoon hypoteesin siitä, millaisia yhteisöllisyyksiä ja erottautumisia jalkapallofanzineista voisi löytyä. Tämän hypoteesin ja jonkinlaisen jaottelun tekeminen on nähdäkseni välttämätöntä, jotta tutkimusta tehdessä tietää, mitä aineistosta on etsimässä. Pelkkä aineiston kimppuun käyminen johtaisi todennäköisesti hyvin sekavaan lopputulokseen.

Olen jakanut yhteisöllisyydet ja erottautumiset yhteensä kymmeneen eri kastiin – viiteen yhteisöllisyyden ja viiteen erottautumisen kategoriaan. Määrittelin nämä kategoriat aiemman fanzinetuntemukseni, seminaariryhmässä käytyjen keskustelujen ja tässä tutkimuksessa viitatus fanzinekirjallisuuden ja -tutkimuksen perusteella.

Kategoriat ovat seuraavat:

Yhteisöllisyys:

- oma seura
- oman joukkueen kannattajat
- jalkapallokannattajat yleisesti
- fanzinetekijät
- miehet

Erottautuminen:

- oma seura
- muu joukkue
- muun joukkueen kannattajat
- muu media
- auktoriteetit ja kontrollijärjestelmät (liiga, liitto, kansainväliset liitot, poliitikot, poliisi)

Tarkoitukseni on käydä lähdeaineistoni läpi juttu jutulta. Mikäli juttu viestii vaikkapa oman seuran kannattajien välisestä yhteisöllisyydestä, se kuuluu siihen kategoriaan. Sama juttu voi kuulua myös useampaan kategoriaan, jolloin siitä tulee merkintä jokaiseen kategoriaan, jota se ilmentää. Mikäli jossain jutussa ei toteudu mikään yhteisöllisyyden tai erottautumisen vaikutelma, se menee omaan kategoriaansa.

Millä sitten määrittelen sen, miksi mikäkin juttu kuuluu mihinkin kategoriaan?

Lähestyn aineistoa jo aiemmin tässä tutkielmassa mainitun me vastaan he -asettelun

kautta, jonka avulla tulkitseen yhteisöllisyyttä ja erottautumista. Välillä ”me” voi olla miehet, välillä fanzinetekijät. Välillä ”he” voi olla muu media, välillä joku auktoriteetti kuten liiga tai liitto. Jutussa ei toki tarvitse käyttää juuri ”me” tai ”he” - pronomineja, mutta tämänkaltaisen viestin pitää välittyä. Tarkempaa määritelmää tutkimustavalleni on aika vaikea antaa. Lopulta kyse on omasta subjektiivisesta tulkinnastani.

Näen kuitenkin, että valitsemani menetelmä on hedelmällinen tapa muodostaa yleiskuva fanzinejen sisällön yhteisöllisyydestä ja erottautumisesta. Yleiskuvalla tarkoitan sitä, onko sisältö esimerkiksi voimakkaasti yhteisöllistä oman seuran kannattajien kesken vai pikemminkin kriittistä erottautumista muista kannattajista. Se voi toki hyvin olla näitä molempia ja vieläpä samaan aikaan. Tutkimuksen tarkoitus on selvittää myös sitä, keiden välille yhteisöllisyys ja erottautuminen muodostuvat.

Yleiskuvan muodostamisen lisäksi aion tutkimukseni avulla havainnollistaa sen, miten yhteisöllisyyttä ja erottautumista toteutetaan. Perustelen jokaisen jutun kohdalla itselleni sen, miksi juttu menee mihinkin kategoriaan. Vastaus ei liity välttämättä pelkästään me vastaan ne -asetteluun, vaan kirjaan ylös sen, miten se käytännössä ilmenee. Tutkielmassani on mahdoton ja osin turhakin käydä läpi jokaisen kuuden lehden jokaista juttua, mutta kun tein sen itselleni, pystyin poimimaan sieltä yleisimmät ja osuvimmat yhteisöllisyyden ja erottautumisen tavat. Aion avata sen, millaisilla tavoilla yhteisöllisyyttä ja erottautumista käytännössä rakennetaan. Ovatko ne ilmaisullisia keinoja kuten huumoria, ironiaa ja alatyylisiä luonnehdintoja vai jutun näkökulmaan liittyviä ratkaisuja? Millaisia keinoja ja ratkaisuja jutuissa käytetään? Tämä on tarkoitus tässä tutkimuksessa selvittää.

Seuraava otos erään United We Standin numeron analysoinnista on esimerkki siitä, millä tavalla kävin aineistoani läpi ja miten kirjasin huomioitani ylös:

UWS 186

s. 1 kansi (E muu joukkue, Y oma seura, E oma seura)

- korostetaan ManU:n menestystä ja Cityn menestymättömyyttä. Kannessa maininta ”manchester unitedin itsenäisestä äänestä”

s. 2 kuvakollaasi (Y oma seura)

- kuvat harjoitusotteluista viestivät kannattajien intohimosta seurata myös näitä pelejä

s. 3 pääkirjoitus (E muun joukkueen kannattajat, E muu joukkue, Y oma seura)

- päätarkoituksena on paikallisvastustajan ylpeily ja uho, johon ei kirjoittajan mukaan ole mitään aihetta. Samaan halpaan menevät myös paikallisvastustajan kannattajat, jotka eivät ymmärrä tätä. Oman seuran toimintaa keuhataan – suhteessa vastustajaan

s. 4 runot (-)

s. 4-7 aikakollaasi (E muu joukkue)

- muiden joukkueiden toiminnalle naureskellaan

s. 5 kolumni (E muun joukkueen kannattajat, E muu joukkue)

- paikallisvastustajan toiminta nähdään sääliänsä ja heidän faniensa toimintaa pidetään käsittämättömänä

s. 6 lista lainauksia (E muu joukkue, Y oma seura)

- paikallisvastustajaa morkataan, omasta seurasta puhutaan me-muodossa

s. 7 uutinen nettisivuista (Y omat kannattajat, E oma seura)

- jutussa kerrotaan omien fanien käymästä keskustelusta ja kritisoidaan oman seuran toimintaa

s. 8-10 kolumni (E oma seura, E muu joukkue)

- lähes jokainen kappale hyppää aiheesta toiseen. Omaa seuraa kritisoidaan muun muassa lippujen hinnoista ja taloudenhoidosta. Muille joukkueille naureskellaan.

s. 10-11 lukijapalsta (Y omat kannattajat, Y oma seura, E muu joukkue)

- omien fanien toimintaa kommentoidaan. Seurasta puhutaan jälleen me-muodossa. Muille joukkueille naureskellaan.

s. 12 fanin haastattelu (Y oma seura, Y omat kannattajat, E oma seura)

- kannattaja muistelee parhaita hetkiään omalta faniajaltaan. Osa muistoista liittyy peleihin ja joukkueeseen, osa faniuteen. Seuran omistajia kritisoidaan rajusti.

s. 13 kolumni (Y oma seura)

- vieraileva kolumnisti kertoo lukemastaan kirjasta, joka kertoi oman suosikkiseuran kultaisen sukupolven tarinasta

s. 14 kolumni (Y omat kannattajat)

- artikkeli käsittelee seuraan siirtynyttä pelaajaa, ja neuvoo omille faneille, miten tämän saapumiseen pitäisi suhtautua

s. 15 kolumni (Y oma seura, E muu joukkue)

- juttu keskittyy pääasiassa kritisoimaan Real Madridin toimintaa siirtomarkkinoilla, mutta siinä huomautetaan myös, ettei yksikään pelaaja voi nousta seuraa suuremmaksi

s. 16 muistokirjoitukset (Y omat kannattajat)

- toisessa muistellaan intohimoista ManU-kannattajaa

s. 17 kolumni (E muu joukkue, Y oma seura)

- kolumnissa esitetään kuusi syytä olla iloinen, vaikka kesällä ei ole mennytkään niin hyvin. Citylle irvaillaan jälleen, ja asettaudutaan oman seuran puolelle.

7. Tutkimustulokset määrällisesti

Esittelen aluksi tutkimukseni määrällisen annin, minkä jälkeen keskityn avaamaan sisältöä lukujen takana. Määrällinen analyysi sisällöstä on kuitenkin kokonaiskuvan ymmärtämisen kannalta oleellista, joten se on syytä käydä huolella läpi.

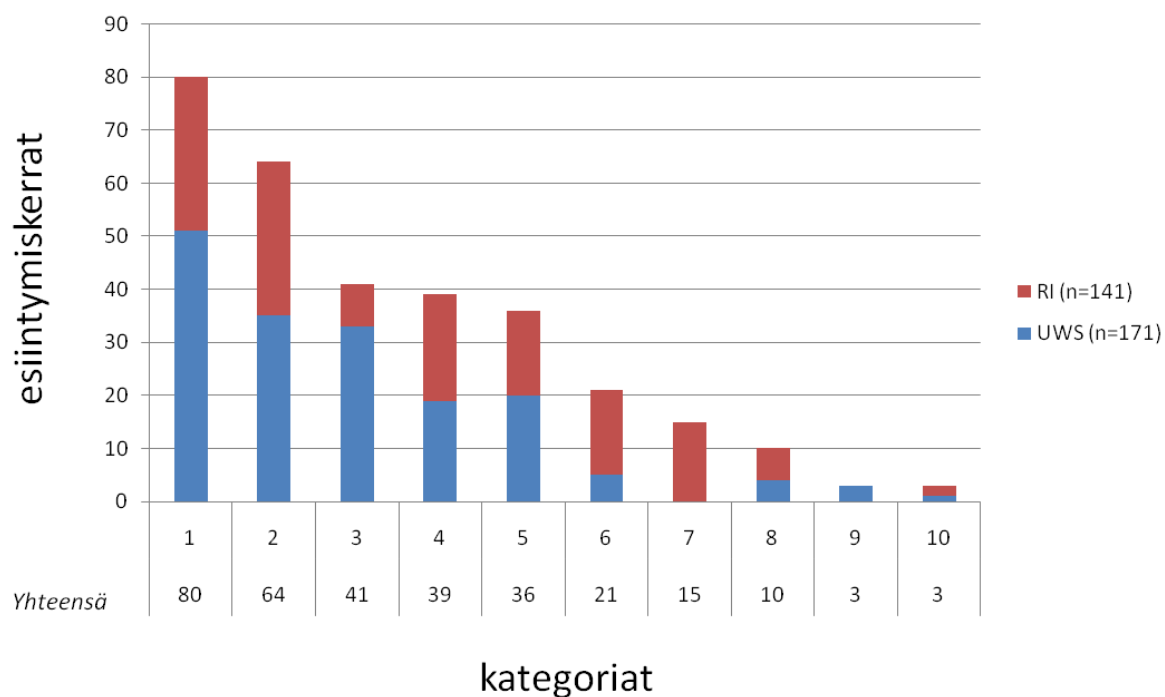
Tutkimani kymmenen erilaista yhteisöllisyyden tai erottautumisen kategorialla esiintyivät kuudessa analysoimassani fanzinessa (UWS, RI) alla olevan taulukon mukaisesti:

Taulukko 1. Yhteisöllisyyden ja erottautumisen esiintymiskerrat kategorioittain.

	<u>Yhteisöllisyyden ja erottautumisen kategoriat</u>	<u>n</u>	<u>jakauma lehdittäin</u>
1	Yhteisöllisyys oman seuran kanssa	80	(UWS 51, RI 29)
2	Erottautuminen muista joukkueista	64	(UWS 35, RI 29)
3	Yhteisöllisyys oman joukkueen kannattajien kanssa	41	(UWS 33, RI 8)
4	Erottautuminen omasta seurasta	39	(UWS 19, RI 20)
5	Erottautuminen muun joukkueen kannattajista	36	(UWS 20, RI 16)
6	Erottautuminen auktoriteeteista ja kontrollijärjestelmistä	21	(UWS 5, RI 16)
7	Erottautuminen muusta mediasta	15	(UWS 0, RI 15)
8	Yhteisöllisyys jalkapallokannattajien kanssa yleisesti	10	(UWS 4, RI 6)
9	Yhteisöllisyys fanzinetekijöiden kesken	3	(UWS 3, RI 0)
10	Yhteisöllisyys miesten kesken	3	(UWS 1, RI 2)

Edellisen taulukon mukainen kategoriahavaintojen jakauma on seuraavaksi esitetty vielä graafisena kaaviona.

Yhteisöllisyydet ja erottautumiset fanzineissa (n=312)

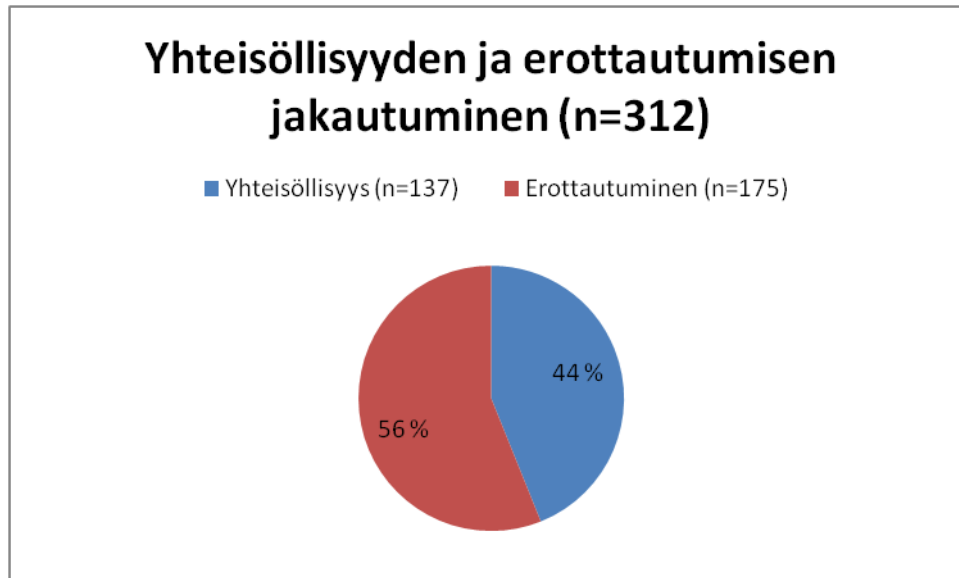

Kuva 1. Yhteisöllisyydet ja erottautumiset fanzineissa.

Yhteisöllisyyden ja erottautumisen keskinäinen jakauma kääntyi puolestaan erottautumisen puolelle:

Yhteisöllisyys $80+41+10+3+3=137$ (UWS 92, RI 45)

Erottautuminen $36+64+39+15+21=175$ (UWS 79, RI 96)

Kuva 2. Yhteisöllisyyden ja erottautumisen jakautuminen.

Tuloksista on havaittavissa selkeitä vastapareja. Yhteisöllisyys oman seuran kanssa oli kenties vähemmän yllättävästi kaikkein yleisin tulkinta, mutta erottautuminen muista joukkueista oli myös varsin selkeää. Yhteisöllisyys oman seuran kanssa ilmeni erittäin usein siksi, että seuraan viitattiin me-pronominilla.

Kun yhteisöllisyyttä ja erottautumista tarkennetaan koskemaan nimenomaan omia tai muita kannattajia, määrät pienenevät mutta suhde on suunnilleen samanlainen. Tuloksista voi päätellä, että fanizinet keskittyvät enemmän seuroihin kuin kannattajiin, mikä on ehkä hieman ristiriidassa fanzinejen historiallisen eetoksen kanssa. Toisaalta seurat ovat mahdollisesti konkreettisempia toimijoita ja intohimon objekteja kuin kannattajat, joten se selittänee kyseistä tulosta.

Erottautuminen omasta seurasta oli sekin varsin ”suosittua”. Tämä ei ole yllätys, kun on tutustunut fanzinejen historiaan ja ominaispiirteisiin. Juuri riippumattomuuden korostaminen ja kritiikin antaminen ovat aina olleet fanzinet toiminnan ytimessä.

Erottautuminen erilaisista auktoriteeteista ja kontrollijärjestelmistä on ehkä joskus aikaisemmin ollut suuremmissa roolissa kuin mitä se on nyt. Sen säännöllinen esiintyminen varsinkin Red Issuessa on kuitenkin merkki siitä, etteivät asiat ole fanien mielestä vieläkään kuten niiden pitäisi olla, vaikka Hillsborough’n kaltaisia

katastrofeja ei enää synny. Kannattajien ääni ei edelleenkään kuulu kannattajien toivomalla tavalla. Siitä kertoo osin myös selkeä tarve erottua omasta seurasta.

Muun median kritisoiminen ja siitä erottautuminen ilmeni pelkästään Red Issuen sisällöstä. RI keskittyy muun median piikittelyyn, haukkumiseen ja morkkaamiseen. Useissa tapauksissa kritiikki on perusteltua, joskin fanzinen näkökulmasta valtavirtamedian toimimista voi olla välillä vaikea ymmärtää. Yhtä kaikki, ainakin fanzine tarjoaa vaihtoehdoisen median kannattajille.

Jalkapallokannattajien keskinäinen yhteisöllisyys jäi ehkä yllättävänkin alhaiselle tasolle, sillä fanzinejen synnyssähän juuri kannattajien yhteinen huoli omasta asemasta ja oman seuran ja lajin tulevaisuudesta oli suuri voima. Ehkä tämä kieli yhteisöllisyyden sirpaloitumisesta pienempiin yhteisöihin kuten yhden seuran kannattajiin. Yhteisöllisyys seuran kanssa on omalla tavallaan omituista yhteisöllisyyttä, sillä siinä yhteisöllisyys syntyy ihmisen ja instituution välille eikä ihmisten välille keskenänsä. Sen voi tosin nähdä myös yhteisöllisyytenä lehden ja seuran eli kahden instituution välillä.

Yhteisöllisyys fanzinetekijöiden välillä sekä miesten kesken esiintyivät tutkimusaineistossa niin harvakseltaan, että nämä kategoriat olivat rehellisesti sanoen hieman epäonnistuneita. Voi olla, että muunlaisella jaottelulla ja kategorisoinnilla olisi saatu konkreettisempaa tulosta kuin nyt. Toisaalta tutkimustulos kertoo siitä, että yhteisöllisyyttä fanzinetekijöiden välillä tai miesten kesken ei ehkä yksinkertaisesti ole kovin paljoa tai ainakaan sitä ei selkeästi viestitetä. Esimerkiksi miesten välisen yhteisöllisyyden tulkinta muodostui itselleni ehkä liian hankalaksi. Kun lähes kaikki fanzinekirjoittajat ovat oletettavasti miehiä – Leicester Fanzines Surveyn mukaan joka viidennessä fanzinessa oli mukana naiskirjoittajia (Jary & Horne & Bucke 1991, 587) – ja suurin osa kannattajista ja lukijoista ovat myös miehiä, lähes täydellinen yhteisöllisyyden puuttuminen tuntuu arveluttavalta. Joku muu olisi mahdollisesti saanut erilaisen tuloksen, mutta itselleni tulos näyttäytyi tällaisena. Fanzinetekijöiden välisen vähäisen yhteisöllisyyden vastapainoksi on kuitenkin todettava, että fanzinet eivät myöskään haukkuneet toisiaan tai pyrkineet erottautumaan toisistaan.

7.1. Erot lehtien välillä

Määrällisessä analyysissä paljastuu suuria eroja United We Standin ja Red Issuen välillä. Siinä missä yhteisöllisyyttä esiintyi UWS:ssä yli tuplasti Red Issuen määrään, erottautumista oli puolestaan enemmän Red Issuen sisällössä.

Yksittäisissä kategorioissa erot olivat vieläkin suurempia. Yhteisöllisyyttä omien kannattajien kesken esiintyi UWS:ssä neljä kertaa enemmän kuin RI:ssä. Yhteisöllisyyttä fanzinetekijöiden kesken esiintyi ainoastaan UWS:ssä. Toisaalta erottautumisen puolella kaikki muusta mediasta erottautuminen jäi RI:n vastuulle. Ilman Red Issuen mediakritiikkiä, jota United We Standissa ei ole ollenkaan, UWS:ssä olisi jopa hieman enemmän erottautumista. Erottautumisessa auktoriteeteista ja kontrollijärjestelmistä RI:n määrä on kolminkertainen UWS:n vastaavaan verrattuna.

Sen päätelmän tekeminen, että UWS ajaisi yhteisöllisyyttä ja RI erottautumista, olisi kuitenkin väärin. Esimerkiksi erottautumista muista joukkueista tai muiden joukkueiden kannattajista esiintyi enemmän UWS:ssä. RI:lla yhteisöllisyys oman seuran kanssa oli yleisimmin esiintyvä piirre. UWS:ssä piirteitä oli kaikinensa määrällisesti enemmän kuin RI:ssä. Se johtunee ainakin osittain suuremmasta sivumäärästä.

8. Yhteisöllisyys ja erottautuminen tutkimusaineistossa

Tässä luvussa pyrin havainnollistamaan laadullisen analyysini pohjalta sitä, miten erilaiset yhteisöllisyydet ja erottautumiset ilmenevät tutkimusaineistonani olleissa fanzineissa. Tarkoituksena on välittää ominaispiirteet kustakin yhteisöllisyydestä ja erottautumisesta. Käyn jokaisen kategorian erikseen läpi. Järjestys muotoutui sen mukaan, kuinka yleisesti kyseinen kategoria toteutui.

8.1. Yhteisöllisyys oman seuran kanssa

Oma seura on fanzineille vähän sama asia kuin televisio on televisiolehdelle. Se on olemassaolon syy ja tarkoitus. Vaikka siihen suhtaudutaan kriittisesti, se on kannattajille ja fanzinetekijöille elämän peruspilari.

Helppoisin yhteisöllisyys oman seuran kanssa ilmeni, kun seurasta puhuttiin me-muodossa. ”Me” pelasimme huonosti, ”me” voitimme mestaruuden, ”me” tarvitsemme sen ja sen pelaajan. Tällaisia viittauksia tuli jokaisessa lehdessä, eikä selkeämpää merkkiä yhteisöllisyydestä juuri voi olla. Seura on kannattajille ja fanzinelle ”me”, kaikki ovat samassa veneessä.

Me-he-retoriikka näkyy välillä ihan suoraan, vaikka useimmiten ”muita” kutsutaan jollain haukkumanimellä eikä sinänsä siistillä ja neutraalilla he-ilmaisulla. United We Standin artikkelissa kirjoitettiin seuraavasti liittyen ManU:n ja arkkivihollisen Liverpoolin taisteluun: *”Kuka olisi koskaan uskonut, että saamme heidät kiinni? Siinä, että he ohittaisivat meidät ja olisivat kaksi (mestaruutta) edellä verrattuna siihen, että me pääsisimme heidän kanssaan tasoihin, olisi liikaa kestettävää”* (UWS 183, 5). Joissakin kirjoituksissa kannattajat myös haluavat asettua joukkueen taakse eivätkä vain miellä saavutuksia yhden ison me-yhteisön saavutuksiksi. He näkevät itsellään aktiivisen roolin joukkueen tukemisessa yhteistä tavoitetta kohti: *”Olemme partaalla tehdä historiaa ja ainakin minä – vaikken ole valtavan äänekkäs Punainen – aion olla jätkien takana jokaisessa jäljellä olevassa pelissä”* (UWS 183, 42).

Omasta seurasta ja yhteisöllisyydestä sen kanssa kirjoitetaan usein tunteella. Eräässä artikkelissa kirjoittaja protestoi tulisesti entisen Liverpool-pelaajan hankintaa. *”Hänellä ei ole mitään tekemistä minun tai minun Manchester Unitedini kanssa”* (UWS 186, 20). Toisessa artikkelissa kirjoittaja tunnustaa, että *”ainoa muu asia (tyttöystävän lisäksi), joka on valloittanut suuren osan sydämeistäni yhtä pitkänä aikana (seitsemän vuotta), on Manchester United FC”* (UWS 165, 29).

Tunnetta näkyy myös eräässä RI:n julkaisemassa lukijakirjeessä, jossa todetaan muun muassa seuraavaa: *”Teen mitä teen, koska kyse on Unitedista -- Unitedin kannattaminen on verissä, ei postinumerossa”* (RI 199, 8-9). Kyseinen lukija kertoo matkustavansa otteluihin yli kymmenen tuntia yhteen suuntaan. Se on omistautumista.

Joskus myös aihevalinnat kertovat yhteisöllisyydestä seuran kanssa. Ne viestivät vahvasta tunteesta ja tarpeesta olla seuran tukena. Yhdessä artikkelissa kolme eri kannattajaa kertoo matkastaan katsomaan ManU:n harjoituspelejä ympäri maailman (UWS 186, 25-31). Jokaisessa United We Standissa on myös fanin kysymys-vastaus-haastattelu, jossa fani kertoo parhaita United-muistojaan ja muita ajatuksia seurasta. Entä mitä muuta kuin yhteisöllisyyttä voi viestittää sivu, jossa on sanoituksia ManU:n kannatuslauluihin, joilla ylistetään seuraa: *”Man United on joukkueemme -- olemme mestareita, kuten tiedätte -- olemme paras joukkue”* (RI 199, 38).

Myös historian kautta saa luota yhteisöllisyyden tunnetta. Kannattajat levittävät toisilleen historiatietoutta ja vaalivat vanhoja muistoja. Kun on yhteisiä muistoja, on yhteisöllisyyttä. Eräässä artikkelissa muistellaan Eric Cantonan siirtoa Leedsistä Manchester Unitediin ja sen merkitystä kannattajille ja seuralle vuonna 1992: *”Ehkä suurin syy meidän jatkuvalla Ericin palvonnalle olivat muistot hänen teoistaan. Vuodet 1992–97 olivat lähes tahratonta aikaa, jolloin kaikkea Unitediin liittyvää pystyi rakastamaan.”* (RI 199, 28-29). Toinen hyvä esimerkki on juttu, jossa kirjoittaja muistelee vanhoja europelejä: *”Nuo isot eurooppalaiset illat ovat ne, jotka todella saavat manchesteriläisen veren pumppaamaan suonissani. Henkilökohtainen suosikkini on yhä Cup-voittajien cupin puolivälierä Maradonan Barcelonaa vastaan maaliskuussa 1984. Olimme 2-0-tappiolla ensimmäisen osa-ottelun jälkeen, mutta vanha klisee yleisöstä kahdentenatoista pelaajana kävi toteen tuona iltana. No, se ja Bryan Robson ainakin, kun löimme heidät 3-0”* (RI 218, 24).

Yksi selvä tapa korostaa yhteisöllisyyttä ovat t-paitamainokset, joita esiintyy jokaisessa lehdessä. T-paidoissa on tekstejä, jotka sanovat ”*United – uskonto*” tai ”*United, lapset, vaimo – tässä järjestyksessä*” tai ”*Manchester on punainen*”. Lisäksi on useita paitoja, joissa hehkutetaan jotain entistä tai nykyistä pelaajaa tai vain yleisesti seuraa. Vaikka paitamainos ei periaatteessa ole journalistista sisältöä, sen julkaiseminen on journalistinen valinta. Siksi lasken ne mukaan yhteisöllisyyden välittämiseen.

8.2. Erottautuminen muusta joukkueesta

Kun Manchester Unitedin kannattajalle mainitsee sanan City tai Liverpool, United-kannattaja haluaa todennäköisesti heti tehdä selväksi, että hän ei kuulu kyseisten joukkueiden kannattajiin. Fanzineissa erottautuminen tehdään harvinaisen selväksi.

Yksi hyvä esimerkki on United We Standin syyskuun 2009 numeron kansi. Siihen on listattu kaikki ManU:n ja paikallisvastustaja Cityn saavutukset otsikolla ”*tietynlainen suhde*”. ManU:lla on titteleitä viisi kertaa Cityä enemmän. Sama teema jatkuu pääkirjoituksessa, jossa tehdään voimakas vastakkainasettelu Unitedin ja Cityn välille – ja sitä korostetaan vielä kirjoittamalla City pienellä alkukirjaimella uskollisesti läpi lehden. Tällä tavalla pyritään korostamaan Unitedin ylemmyyttä ja mollaamaan Cityä niin, ettei se ansaitse edes erisnimen arvoa. Pienellä kirjoitettu seuran nimi myös yksinkertaisesti näyttää surkeammalta ja voimattomammalta. ”*Kauden 1989-90 jälkeen United on voittanut 11 liigamestaruutta. city? He eivät ole voittaneet mitään 34 vuoteen, puhumattakaan 20 vuodesta. -- ”Punaisina olemme nähneet cityn koomisena hahmona, koska sitä he ovat olleet ja tulevatkin olemaan. Heidän toimensa antavat meille runsaasti huumoria*” (UWS 186, 3). Hieman myöhemmin siteerataan ManU-manageri sir Alex Fergusonia, joka sanoi ”*City on pieni seura, jolla on pieni mentaliteetti*” (UWS 186, 3). ManU-fanit haluavat tehdä selkeän eron joukkueiden välille; toinen on suuri ja kaunis, toinen pieni ja sääliittävä.

Red Issuen pääkirjoitus samalta syksyltä toteaa, että *”vain Bayern Münchenillä on ollut eurooppalaisessa huippujalkapallossa yhtä sääliittävä paikallis”kilpailija” viimeisen kolmen vuosikymmenen aikana*” (RI 224, 3). Eräässä artikkelissa City rinnastetaan Oasis-bändiin: *”molemmat lupasivat olla jotain, mistä Manchester voi olla ylpeä – molemmista tuli karikatyyrejä, noloja kömmähtelijöitä*” (RI 224, 8). Näillä esimerkeillä ei vain todeta Cityn huonoutta vaan moititaan heitä Manchesterin maineen häpäisemisestä kaupunkina.

Samoin kuin yhteisöllisyys ilmenee me-pronominin käytöllä, erottautumisessa käytetään välillä he-pronominia tai vaihtoehtoisesti jotain haukkumanimeä. Cityn kotistadionia – joka on oikealta nimeltään City of Manchester Stadium mutta tunnetaan myös nimellä Eastlands – kutsutaan useissa yhteyksissä nimellä Wastelands (Jätemaa), Boo Camp (Buuausleiri) tai Council House (Neuvoston talo). Heidän toimitusjohtajaansa Garry Cookia haukutaan ”kusipääksi”, ”sinisilmäiseksi runkkariksi” ja ”maailman suurimmaksi paskanjauhajaksi”.

Osansa saa Cityn lisäksi myös Liverpool. Kun ManU-pakki Gabriel Heinze halusi siirtyä Liverpooliin, ex-ManU-pelaaja Paul Parker sanoi UWS:n mukaan ”kuten asia on”: *”Hän voi mennä moniin paikkoihin – minne tahansa ulkomailla ja moniin seuroihin Englannissa – mutta Liverpooliin ei voi mennä sen jälkeen, kun on pelannut Manchester Unitedissa*” (UWS 165, 6). Red Issuessa puolestaan on pilakuva, jossa Liverpoolin pelaajien asuinalueella on kyltti, jossa on murtovarkaan kuva (RI 199, 16). Se viittaa Liverpoolissa tapahtuneisiin ryöstöihin, joille manchesteriläiset halusivat naureskella. Liverpoolia myös haukutaan nimellä Leepoo (poo=kakka) sekä ”those cunts” eli ”nuo kusipäät”. Seurana Liverpoolia kritisoidaan yrityksellä hyötyä Hillsborough’n onnettomuudesta, sillä kirjoittajan mukaan ManU ei ole tehnyt samalla tavalla Münchenin lento-onnettomuuden suhteen (RI 218, 10-11).

Red Issuessa päävihollisten morkkaaminen toistuu jokaisessa lehdessä. Jokaisessa kannessa on alalaidassa ”varoitusteksti”, jossa ilmoitetaan lehden olevan loukkaava Liverpoolia ja Manchester Cityä kohtaan.

Jo aiemmin mainitut paitamainokset ovat myös osa erottautumista. Kannattajalle mainostetaan paitoja, joissa pilkataan vastustajia. Yhdessä paidassa Liverpoolin

pelaaja suutelee tv-kameraa, ManU:n pelaaja pokaalia, ja teksti sanoo ”Huomaa ero...”. Toisessa paidassa Liverpoolin tunnuslause ”*You’ll never walk alone (et koskaan kulje yksin)*” on käännetty muotoon ”*I’d rather walk alone (kuljen mieluummin yksin)*”, ja samalla ManU:n logossa oleva pirun atrain on tyrmännyt Liverpoolin logossa olevan linnun. Eräässä City-aiheisessa paidassa on todella pienellä printattu teksti ”*this is how it feels to be city (täältä tuntuu olla city)*”, toisessa puolestaan pikkutyttö kysyy isältään ”*daddy, do you remember the last time city won a trophy? (isä, muistatko viime kerran kun city voitti pokaalin?)*”.

Manchester Cityn ja Liverpoolin lisäksi ajoittain myös muut joukkueet saavat osansa erottautumisesta. Välillä haukutaan Chelseaa, naureskellaan Tottenhamille tai manataan Arsenalia. Joskus joku pienempikin seura voi saada fanzinen huomion, kuten Fulham, jonka tekemää videota 2-0-voitosta pidetään nolona – ManU:han ei sellaista yhdestä liigamatsista tekisi (UWS 183, 42).

8.3. Yhteisöllisyys oman joukkueen kannattajien kesken

Yhteisöllisyyttä seuran kanssa oli helppo havaita me-termin käytöllä. Sama kriteeri toimii toki ilmaisemaan yhteisöllisyyttä myös omien kannattajien kesken, mutta ainoa tapa se ei suinkaan ole.

Erinomainen esimerkki kannattajien yhteisöllisyydestä on artikkeli, joka otsikoitukin teemaan sopivasti: United fans (UWS 183, 26-31). Kuuden sivun laajuisessa jutussa lehden päätoimittaja haastattelee ManU-faneja kaupungilla ja stadionilla ennen Celtic-ottelua. Hän tapaa muun muassa Phil Holtin, jota luonnehtii seuraavasti: ”*hän on keulakuva, joka järjestää muille lippuja oikealla hinnalla. Manchester United voi vaikuttaa persoonattomalta globaalilta organisaatiolta, mutta sen die-hard-fanien kesken tunne yhteisöllisyydestä on helppo nähdä*”. Sen jälkeen Holt kertoo siitä, kuinka hienoa on matkustaa maailman ääriin katsomaan Unitedin peliä ja nähdä tutut naamat laulamassa United-lauluja pubissa, vaikka oltaisiin Amerikassa tai Kiinassa.

Mitten havainnoi, kuinka eräässä pubissa voi kuulla irlantilaista tai skandinaavista aksenttia ManU-paita päällä olevilta ihmisiltä. Hän kertoo, kuinka joka puolelta Iso-Britanniaa lähtee pelipäivänä bussikyty Old Traffordille. Holt luettelee useita eri ammattiryhmiä, jotka ovat edustettuina United-faneissa. Kun ottelu on alkamassa, Mitten kuvailee stadionin tunnelmaa ja kehitystä, Unitedin fanipäädyn banderolleja. Ottelun jälkeen häneltä kysytään, miten hän aikoo matkustaa vierasotteluun. *”Hän ei oikeastaan kuuntele edes vastausta, varmistaa vain, että olen osa samaa yhteisöä hänen kanssaan, että kahden viikon päästä matkustetaan Celtic-vierasotteluun -- sama joukkue, samat kannattajat”*.

Mistä tämä kaikki kertoo? Yhteisöllisyydestä.

Yhteisöllisyyttä omien kannattajien kesken ilmenee myös muun muassa intohimoisen fanin muistokirjoituksessa (UWS 186, 16) tai haastatteluissa, joissa kannattaja muistelee parhaita vierasreissujaan ja hetkiään Unitedin kannattajana. Mielestäni kannattajien keskinäistä yhteisöllisyyttä rakennetaan myös artikkelilla, jossa kerrotaan vierasreissuista kesällä pelattuihin harjoitus- tai reservipeleihin. Jo aihevalinta itsessään luo fiilistä, että ”me olemme käyneet näissä matseissa, me olemme olleet paikalla näissä merkityksettömissä peleissä, vain me jaksamme lukea tällaisesta aiheesta”. Osassa reissuraporteista puhutaankin kannattajatovereista, jotka olivat tulleet katsomaan samaa ottelua. Hieman samalla tavalla, tosin historiallisessa mielessä, toimii mainos kirjasta (RI 199, 39), jossa kerrotaan Unitedin seuraamisesta 1970-luvulla.

UWS 165:n kannessa on edesmennyt manchesteriläinen musiikkimoguli Tony Wilson, jota muistellaan myös pääkirjoituksessa. Siinä luodaan yhteisöllisyyttä manchesteriläisille ManU-faneille sanomalla, että ”hän teki meidän kaupungin eteen enemmän kuin kukaan muu.”

Seura voi luoda yhteisöllisyyden kannattajien välille, vaikka muuten olisi ”syytä” olla vastakkain. Paddy Crerandin elämäkertaa referoivassa artikkelissa (UWS 165, 18) hän kertoo, kuinka ManU:n kannattaminen yhdisti Pohjois-Irlannissa katolisia ja protestantteja. Yhteisöllisyys kannattajien kesken voi ylittää poliittisen tai uskonnollisen jaon.

Yhteisöllisyys oman seuran kanssa tai kannattajien kesken menee välillä päällekkäin. Hyvä esimerkki tästä on Red Issuen palsta, jossa kannattajille esitellään kannatuslauluja. Niissä korostetaan usein rakkautta seuraan, mutta samalla tällainen palsta ruokkii kannattajien keskinäistä yhteisöllisyyttä. Nämä ovat ”meidän” lauluja. Samoin osassa paitamainoksia paidat eivät korosta vain suhdetta seuraan, vaan seuran kannattajien omaa ylemmyyttä muihin nähden.

Jos kannattajien keskinäistä yhteisöllisyyttä stimuloidaan erottautumisella muista kannattajista (kuten esimerkiksi UWS 165:ssä, jossa sanotaan että ”tappionkin hetkellä punaisena olemisessa on enemmän iloja kuin sininen voi koskaan kuvitella”), toisinaan sama efekti tapahtuu, kun erottaudutaan omasta seurasta. Silloin vastakkainasettelu jää välille seura-kannattajat. Erään kirjoittajan mukaan ”seura on kussut meitä silmään perusteellisesti” viimeisten vuosien toiminnalla (UWS 165, 29). Kannattaja harmittelee sitä, kuinka monet tutut fanit eivät enää pysty käymään otteluissa kohonneiden lipunhintojen vuoksi.

Joskus yhteisöllisyyttä ilmaistaan sanomalla se ihan suoraan: ”mitä ikinä tämä kausi tuokaan, olkaa kiitollisia siitä, että me olemme Punaisia” (UWS 186, 20). Cristiano Ronaldosta kirjoitetaan, että ”hän oli aina vähän paskiainen, mutta hän oli meidän paskiaisemme, joten annoimme sen hänelle anteeksi --- olen iloinen siitä, että se mielistely, jota osoitimme hänelle, ei mennyt täysin hukkaan – ehkä hän ei vihannut meitä faneja niin paljon kuin välillä vaikutti” (UWS 186, 42). Myös Red Issuessa kirjoitetaan kannattajista suorassa me-hengessä: ”monet meistä näkisivät paljon mieluummin Englannin 40 vuoden tuskan jatkuvan kuin että yhtenä kautena Chelsea, City tai Liverpool löisi Unitedin taistelussa tittelistä, josta me todella välitämme” (RI 224, 13). Me-pronominin lisäksi kannattajien keskinäistä yhteisöllisyyttä rakennetaan antamalla vaikutelma, että juuri meille seura merkitsee paljon – juuri me välitämme.

8.4. Erottautuminen omasta seurasta

Tämä on erottautumisen kategorioista ehkä se mielenkiintoisin. Juuri erottautuminen omasta seurasta luo fanzineille riippumattoman luonteen. United We Standin jokaisessa kannessa lukee ”independent voice of manchester united” eli ”manchester unitedin itsenäinen ääni”. Riippumattomuus ja itsenäisyys seurasta tehdään selväksi heti.

Tämä erottautuminen ja riippumattomuus yhdessä yhteisöllisyyden kanssa ovat fanzinejen ainutlaatuisen ja ristiriitaisen luonteen ydin. Seura voi olla samassa lehdessä me ja he – tai jopa samassa artikkelissa. Eräässä jutussa seurasta puhutaan me-tyylillä pelillisissä asioissa, mutta sitä myös kritisoidaan rankasti. Seuraa moititaan muun muassa tökeröstä t-paitakopioinnista, turhista rahan perässä tehtävistä reissuista vaarallisissa maissa, virheellisestä tiedottamisesta ja lisäksi toppari Rio Ferdinandia haukutaan ylimielisistä ja tyhmistä lausunnoista (RI 218, 34-36).

Ylivoimaisesti käytetyin tapa omasta seurasta erottautumiseen on sen omistajien kritisointi. Fanit inhoavat Glazereita, ja se näkyy. Kun fanzine julkaisee heistä todella kriittistä tekstiä, se asemoi itsensä seuran johtoporrasta vastaan – ja samalla erottautuu seurasta. Erityisesti United We Standin fanihaastatteluissa kritisoidaan kovin sanoin: *”Glazerit ovat syöpä, joka syö seuraa hitaasti -- toivon, että he painuisivat helvettiin.”* *”He ovat vastenmielisiä hahmoja. He ovat missanneet jokaisen mahdollisuuden parantaa paskaa imagoaan, joten olen todella peloissani sen suhteen, onko heillä kapasiteettia saada meidät ulos sotkusta, jonka he ovat aiheuttaneet.”* *”En pidä heistä. Seura on ladattu velalla, ja pelkään, että kupla puhkeaa. En myöskään pidä lippujen hinnan nostoista.”*

Kannattajat uskovat, että Glazerit vievät rahaa omaan taskuunsa eivätkä ajattele seuran etua. *”Manchester United on käyttänyt neljän viime kauden aikana pelaajiin nettona vain 6,25 miljoonaa. Kun miettii, kuinka paljon ylimääräistä fanit kantavat kirstuun naurettavien lippujen hintakorotusten takia joka vuosi, näkyy, mihin raha oikeasti menee.”* (RI 224, 30). Eräässä kolumnissa koetaan, että Glazerit ovat vieneet ”puhtaan ilon ja viattomuuden” ManU:n kannattamisesta. *”Meistä on tullut*

politisoituneita ja katkeria, koska seura on kussut meitä silmään, eikä joukkueen menestyksestä voi enää nauttia samalla tavalla” (UWS 165, 29). Sama kirjoittaja jatkaa raskasta kritisointia myös toisessa kirjoituksessaan: ”Kuinka paljon kausikorttisi hinta on noussut vuodesta 2005? Maksan itsekin yhä ottelulippuni, ja olen nauttinut kahdesta viimeisestä vuodesta, mutta se ei tarkoita sitä, että hyväksyisin Glazerit, ja etten kaipaisi sitä päivää, jolloin heidän syöpänsä poistetaan Old Traffordin kiveksistä” (UWS 183, 19).

Glazer-klaanin lisäksi etenkin toimitusjohtaja David Gill saa kokea kannattajien vihan ja turhautumisen. *”Keskinertaisuus on taatusti David Gillin erityisalaa”,* todetaan eräässä artikkelissa (RI 199, 4). Saman lehden pääkirjoituksessa taas todetaan, että *”vaikka David Gill ja Peter Kenyon (ManU:n ex-toimitusjohtaja) kuinka useasti kieltäisivät sen”,* seura tavoittelee brändiarvoa kasvattaakseen sisarseuraa USA:han. Koska fanien mielestä ei ole kuin yksi ManU, tämä ei käy päinsä. Gilliä haukutaan myös siitä, että hän sanoi lippujen hintojen nousseen vain 10,8 prosenttia – varsinkin kun ne oikeasti nousivat enemmän. Myös vertailu lontoolaisseuroihin ärsytti: *”Jopa hänen täytyy tietää, ettemme ole lontoolainen seura eikä suuri enemmistö kausikorttilaisista tienaa Lontoon-palkkoja”* (RI 199, 23). United We Standilla puolestaan on eräässä numerossa jopa palsta, jossa fiktiivinen Dr Gill vastailee tyhmästi erilaisiin tyhmiin kysymyksiin (UWS 183, 7). Gillin kustannuksella pilailtaan myös tekaistussa uutispätkässä, jossa hän sanoo AIG:n olevan täydellinen sponsori ManU:lle siksi, että *”kyseessä on valtava instituutio, joka on ajettu konkurssin partaalle lyhytnäköisen ahneuden ja piittaamattomien johtajien vuoksi”* (RI 218, 12).

Seuran toimintaa kritisoidaan laajemminkin, eikä kaikki kritiikki kohdistu vain Glazereihin tai Gilliin. Seuraa moititaan liian korkeista lippujen hinnoista, kausikorttijonon illuusion ylläpitämisestä, ulkomaille vieraspeliin matkustavien kannattajien mahdollisen rikosrekisterin kysymisestä, päätöksestä lähteä pelaamaan tammikuussa merkityksetön ystävyysottelu Saudi-Arabiaan rahan takia, pelaajien ylimielisestä asenteesta, vieraantumisesta työväenluokkaisten kannattajien arjesta, kannattajien pyytämisestä mukaan hyväntekeväisyyteen, kun seura tai pelaajat eivät itse osallistu juuri mitenkään, lääkintöosaston epäonnistumisesta ja monesta muusta

asiasta. Yksi esimerkki on raskas kritiikki seuraa kohtaan siitä, että Münchenin lentoonnettomuutta muistaneessa jättijulisteessa oli seuran sponsorin logo (RI 218, 10).

Fanit kokevat, että pitkä ja uskollinen tukeminen eivät merkitse seuralle mitään. Eräessä artikkelissa vuodesta 1963 ManU:a kannattanut ja vuodesta 1990 kausikortin omistanut kannattaja ilmoittaa, ettei uusi enää kausikorttiaan. Hän referoi ensin käymänsä keskustelun lipputoimistossa ja julkaisee sen jälkeen sähköpostin, jossa perusteli seuralle viisi syytä ratkaisulleen. Kannattaja kuvailee seuran toimintaa ahneeksi ja epäreiluksi: *”United näyttää tietoisesti luopuvan uskollisista faneista puristamalla jokaisen pennin irti heistä -- odotan, että ette huomioi tätä sähköpostia mitenkään, mutta olkaa tietoisia siitä, etten ole ainoa fan,i joka ajattelee näin -- rakastan Manchester Unitedin joukkuetta, mutta olen jo pitkään kokenut itse seuran välttämättömäksi pahaksi -- pelkään tulevaisuuden puolesta, koska uskon, että seura on myrkytetty sisältä päin -- ei enää yhtään penniä Glazereille”* (UWS 165, 16). Eräessä lukijakirjeessä kannattaja puolestaan hämmästelee sitä, miten 33 punnan hintainen lippu maksoi hänelle kaikkine sivukuluineen 48,55 puntaa (RI 199, 29).

Kekseliäs esimerkki seuran toiminnan kritisoimisesta on tekaistu kirje hylätystä lippuanomuksesta vierasotteluun (RI 199, 22). Tämä on havainnollistava tapa tehdä artikkeli, sillä monet kannattajat ovat nähneet ja saaneet samalla formaatilla tehtyjä kirjeitä seuralta. Kirjeessä seura toteaa, etteivät he ymmärrä, miksi kannattaja näkee vaivaa. *”Me emme voisi välittää vähempää siitä, kuinka uskollisuutesi on lähes tuhonnut avioliittosi. Se, että olet kuluttanut tuhansia viimeisen 25 vuoden aikana, ei merkitse meille vittuakaan, sillä voimme aina myydä lippusi jollekin seuraavalle urpolle -- kiitoksia jatkuvista hakemuksista. Olet todella yksi sitkeä paskiainen.”* Kirje on voimakas protesti seuraa vastaan kannattajien ja fanzinen puolelta, sillä juuri uskollisuuden pitäisi olla ominaisuus, josta seuran tulisi palkita, ei rangaista. Seuran toiminta koetaan epäoikeudenmukaiseksi. *”Heidän ainoa käsityksensä uskollisuudesta liittyy paksuimpaan lompakkoon, joten miksi heidän pitäisikään välittää siitä, kenelle liput menevät”* todetaan seuraavalla sivulla (RI 199, 23).

Yksi konkreettinen tapa erottautua seurasta ja osoittaa riippumattomuutta on haastatella kapinaseura FC United of Manchesterin apulaismanageria (UWS 165, 24).

Red Issuessakin on pieni juttu FCUM:ista (RI 218, 32). ManU itsehän ei huomioi kapinaseuraa millään tavalla. Myös joukkueen avainpuolustajan ja kapteenin Rio Ferdinandin haukkuminen ”typeräksi” kertoo siitä, että joukkue ja seura eivät aina ole samassa veneessä kannattajien ja fanzinen kanssa (RI 199, 17).

8.5. Erottautuminen muun joukkueen kannattajista

Yksi kätevä tapa erottaa muiden joukkueiden kannattajat omasta porukasta on nimitellä heitä ronskisti ja härskisti. Haukkumanimet kertovat selvästi, etteivät kyseiset ihmiset ole samalla asialla kirjoittajan kanssa. Cityn kannattajia kutsutaan tutkimissani fanzineissa muun muassa nimillä Berties, Divs, Dirties ja Bitters. Eräs Red Issuen palsta päättyy lauseeseen ”*money doesn't buy success, you blue cunts (raha ei osta menestystä, siniset kusipäät)*”. Samaisen Mr. Spleen -palstan toisessa numerossa City-faneja sivalletaan seuraavasti, kun Uefa-cupin puolivälierä ei myynyt loppuun edes selvästi alennetuilla hinnoilla: ”*He ovat todella surullinen joukko paskiaisia: ei perinteitä, ei historiaa eikä nälkää heidän mahdollisesti isoimpaan otteluun... hmm... 33 vuoteen*” (RI 218, 24).

United We Standin pääkirjoituksessa päivitellään myös City-fanien surkeutta ennen paikallisottelua: ”*Yllättävän suuri osa sinisistä on unohtanut historiansa ja uskoo kaiken muuttuvan Arabiemiraattien öljyrahoilla -- cityn kannattajat vihaavat toisiaan enemmän kuin he vihaavat Unitedia. Kun järkevä ja kunnollinen sininen valittiin fanien edustajana hallitukseen, katkerat tyypit pahoinpitelivät hänet*” (UWS 186, 3). Cityn faneihin kohdistetaan muutakin kritiikkiä. Heidät nähdään selkärangattomina tapauksina, jotka toivovat epätoivoisesti menestystä hinnalla millä hyvänsä: ”*Hämmentävin aspekti on se, kuinka cityn fanit hurraavat kaikkea mitä Garry Cook ja hänen joukkonsa tekevät. Nämä ovat niitä samoja faneja, jotka toivottivat Shinawatran tervetulleeksi juhliessa Albert Squarella ja ostavat paitoja, joissa lukee arabiaksi United. Ovatko mitkään muut fanit koskaan olleet yhtä ostettavissa?*” (UWS 186, 5).

Red Issuen pääkirjoituksessa syksyllä 2009 vähätellään City-fanien mestaruushaaveita: *"Divit pitää panna takaisin paikoilleen. Kuka olisikaan parempi tekemään sen kuin me?"* (RI 224, 3). Myöhemmin samassa lehdessä on juttu City-faneista, jotka on "löydetty heidän oltuaan useita vuosia kadonneiden listalla". Ideana on irvailla siitä, että City-fanit tulevat esiin vasta, kun seuralla on mahdollisuus menestyä. Yksi tekaistu fani "kommentoi" tilannetta näin: *"En vain voinut enää pitää itseäni lukittuna puutarhavajassani. En uskonut, että kukaan oli edes huomannut katoamistani. Mutta kun kuulin, että seuralla on miljoonia sijoitettavana, ajattelin, että on ihan oikein palata remmiin"* (RI 224, 10). Kannattajille on tärkeää olla "aitoja" kannattajia: paikallisia ihmisiä, jotka elävät joukkueen mukana myötä- ja vastamäessä. Siksi UWS:ssä suhtaudutaankin happamasti esimerkiksi skandinaaviin City-faneihin, jotka laulavat seuransa olevan "Manchesterin ylpeys" (UWS 165, 38).

Jokaisessa Red Issuen numerossa on Bertie Magoo -sarjakuva, jossa morkataan Cityä ja sen kannattajia pilailleamalla Cityä kannattavan piirroshahmon kustannuksella. ManU-fanit puolestaan pitävät omasta ylpeydestään kiinni aina: *"Tappionkin hetkellä, punaisena olemisessa on enemmän iloja kuin sininen voi edes kuvitella"* (UWS 165, 37).

City-kannattajien ohella ManU-henkiset haluavat erottautua perinteisen päävihollisensa Liverpoolin kannattajista, joita kutsutaan muun muassa nimillä Dirties ja Mickeys. Eräässä artikkelissa ManU-fani raportoi oman joukkueensa kannattajien ja Liverpoolin kannattajien välisestä huutelusta keskinäisessä ottelussa. Tämän selvempää vastakkainasettelua ja erottautumista vihollisen kannattajista ei oikein voi olla. Omat fanit lauloivat *"Siellä teidän Liverpoolin slummissa"*, johon "roskisdykkarit" vastasivat Wayne Rooneyyn viitaten: *"teidän sankarinne on scouse (liverpoolilainen), teidän sankarinne on scouse, te kaksinaamaiset paskiaiset, te kaksinaamaiset paskiaiset, teidän sankarinne on scouse"* (UWS 183, 21). Eräässä toisessa artikkelissa puolestaan haukutaan DJ:n valintaa soittaa U2:n Beautiful Day sen jälkeen, kun ManU oli hävinnyt kotonaan Liverpoolille 1-4: *"Kenen, jos 3000 rumilusta vierasfanien päädyssä ei lasketa, mielestä se oli kaunis päivä?"* (UWS 183, 42).

Jokainen, joka julkisesti kannattaa jotain seuraa, on potentiaalinen pilkan kohde. Red Issue teki artikkelin, jossa oikeusministeri Jack Straw ”kertoo perustelut” miksi selkeät rikolliset on armahdettu. Yksi heistä on Bulgariassa baarinomistajan murhayrityksestä syytetty Liverpool-fani Michael Shields, jonka Straw armahti. Shieldsiä kutsutaan jutussa nimellä Mickey Spears, ja hänen suosikkiseuraansa kutsutaan Blubberpooliksi. Jutussa kerrotaan ironisesti, kuinka ”Shields meni nukkumaan sen jälkeen, kun hänelle luettiin satuja”, kuinka ”hyvätapaisilla ja rennoilla Blubberpoolin faneilla ei ollut muuta vaihtoehtoa kuin itsepuolustus”, ja kuinka ”pikku-Mickeyn tuomitsivat järkyttävästi vain ulkomaalaiset”. Artikkelin tarkoituksena on paitsi nolata Straw myös heittää väkivaltainen varjo Shieldsin ja muiden Liverpool-kannattajien ylle (RI 224, 20). Eräässä United We Standin lukijakirjeessä ManU-kannattaja kertoo, kuinka 1980-luvulla hän näki useiden ManU-fanien joutuneen Liverpoolissa pahoinpitelyn kohteeksi ja poliisin vain naureskelleen vieressä. Samalla kirjoittaja moittii Liverpool-faneja Münchenin vuoden 1958 lento-onnettomuudelle laulelemisesta (UWS 165, 10). Tällaisia juttuja on vaikea kuvitella kirjoitettavan oman seuran kannattajista.

Välillä kuva ja kuvateksti riittävät erottautumiseen eikä juttua edes tarvita. UWS:ssä on kuva City-faneista, jotka juhlivat maalia paikallisottelussa ManU:a vastaan ja osoittelevat sormilla kohti United-faneja. Kuvateksti luonnehtii tilannetta seuraavasti: ”Kokoelma friikeistä, jotka istuvat maalin takana kunnantalossa, menossa sekaisin heidän maalinsa jälkeen paikallisottelussa. Sana ”München” esiintyi lauluissa 29 kertaa 90 minuutin aikana. Yksi jätkä näki jopa vaivan pitääkseen A4-kokoista paperilappua, jossa luki München Air Disaster (kirjoitusvirhe jätetty). Toinen selkeästi nolo tapaus kunnollisille sinisille oli fani, jolla oli printattuna ’Headless 58’ paitansa selkään” (UWS 165, 14-15). Münchenin lento-onnettomuus on ManU-faneille pyhä asia, josta ei saa tehdä pilkkaa. Siksi samassa lehdessä on toisaallakin artikkeli, jossa City-faneja kritisoidaan siitä. ManU-kannattaja kertoo haukkuneensa useita City-faneja, koska hänellä ”meni yli”: ”Liittämällä katkeruuteen virheellisyyden ja valheet, ja samalla juhlimalla ja nauttimalla 23 kunnollisen miehen kuolemasta 50 vuotta sitten, saa pyhimyksenkin kiroamaan ja vajoamaan roskasakin tasolle” (UWS 165, 39).

Myös Liverpool-fanien München-ilottelu tuomitaan. Red Issuen artikkeli korostaa, kuinka Unitedin kannattajat jättivät surunvalitteluja Liverpoolin Anfield-stadionille Hillsborough'n jälkeen, vaikka Pool-fanit olivat huutaneet Müncheniä jo vuosia. Kirjoittaja on kuitenkin huolissaan Hillsborough-huutojen yleistymisestä ManU-kannattajien joukossa (RI 218, 11).

Huumori on fanzineissa varsin käytetty tapa erottautumiseen. Yksi esimerkki on vitsi, jolla viitataan Liverpool-fanien tapaan muistella Hillsborough'n uhreja: *"Kuinka monta scouseria tarvitaan vaihtamaan lamppu? Kolme. Yksi laittaa uuden lampun paikalleen, ja kaksi tekee muistojulisteen vanhalle"* (UWS 165, 9). Välillä viittaus ei kohdistu suoraan faneihin vaan esimerkiksi fanien kotikaupunkiin. Yhdessä artikkelissa haukutaan Liverpoolia kaupunkina ja kerrotaan muun muassa, kuinka siellä on parhaat kerjäläiset: *"kuka tarvitsee työtä, kun voi elää näin?"* (UWS 165, 27). Liverpool on tunnettu korkeasta työttömyysasteestaan, ja ManU-fanit ottavat siitä kaiken irti. Toisaalla mainitaan Lonely Planetin tutkimuksesta, jossa Manchester on valittu maailman 200 parhaan kaupungin joukkoon, Liverpool ei. Myös liverpoolilaisten huumorintajua moititaan: *"He eivät ole maan parhaita kun tullaan itselleen nauramiseen. He nauravat kaikille muille, mutta ottavat itsensä uskomattoman vakavasti"* (UWS 183, 9). Liverpool-faneja nimitellään myös vainoharhaisiksi (UWS 183, 15).

Toisaalta oma kotikaupunki on lähes yhtä tärkeä asia kuin oma seura, asia, jota halutaan puolustaa ja jonka kunniaa halutaan vaalia. Siksi City-faneista todettiin näin: *"Toivottavasti he vajoavat takaisin todelliselle tasolle keskikastiin erittäin pian ja lopettavat Manchesterin nolaamisen"* (UWS 165, 42).

Muiden kuin Cityn tai Liverpoolin kannattajat eivät juuri pääse esiin. Toki esimerkiksi Readingin kannattajia moititaan surkeasta vierasfanien määrästä kauden avauspelissä (UWS 165, 36), mutta todellista nautintoa pikkuseuralle tai sen kannattajille naureskelusta ManU-fanzinet eivät saa.

8.6. Erottautuminen auktoriteeteista ja kontrollijärjestelmistä

Tämä kategoria on historiallisesti katsoen yksi tärkeimmistä. Kuten oma historiakatsaukseni osoitti, fanzinet syntyivät juuri vastavoimaksi tahoille, jotka kohtelivat kannattajia huonosti. Esiintymistiheydeltään se ei ollut tutkimuksessani yleisimpiä kategorioita, mutta vaikutus näkyy edelleen.

Auktoriteetteja ja kontrollijärjestelmiä on erilaisia. Laskin tähän kategoriaan muun muassa liitot, liigan, poliisin ja poliitikot. Jokaisessa on hyviä esimerkkejä. Välillä rajanveto voi olla vaikeaa, mutta Wembleyn järjestysmiesten käyttäytymisen kutsuminen maaniseksi osuu myös tähän kategoriaan – onhan kyseessä auktoriteetti ja vielä kansallisstadionilla (UWS 165, 36).

Ehkäpä paras esimerkki tästä kategoriasta on Red Issuen pääkirjoitus keväältä 2009 (RI 218, 3-5). Siinä kritisoidaan voimakkaasti poliisia, oikeusjärjestelmää ja virkavaltaa. *”Kuten moni meistä on huomannut, missään muussa tilanteessa ei lainkuuliaiselta kansalaiselta riistetä hänen oikeuksiaan yhtä nopeasti kuin ryhmässä jalkapallokannattajia.”* Pääkirjoitus kertoo, kuinka ManU-faneja varoitettiin matkustamasta cupin otteluun Derbyyn. Jos fanit matkustaisivat, he tulisivat todennäköisesti pidätetyiksi, ja tässä tapauksessa varoituskirje toimisi lisätodisteena heitä vastaan. Jopa liberaalipuolue hyökkäsi tätä poliisin pelottelukirjettä vastaan, sillä pelkkä jalkapallo-otteluun saapuminen ei voi olla syy pidätykselle. Kirje puolestaan toimii heidän mukaansa todisteena ennakkoon päätetystä ja siten laittomasta pidätyksestä. *”Tapaukset, joissa poliisi nousee paljon asemansa yläpuolelle kun kyseessä on jalkapallofaneja, eivät ole mitään uutta, mutta ne tuntuvat lisääntyvän.”* Kirjoituksessa moititaan myös sitä, että voidakseen järjestää otteluita, seurat ovat riippuvaisia poliiseista ja joutuvat maksamaan heistä sen, mitä pyydetään. Kirjoituksen lopussa ManU-kannattaja kertoo yksityiskohtaisesti siitä, kuinka poliisi käyttäytyi törkeästi häntä kohtaan, syytti perusteettomasti rasistiksi ja vainosi häntä nimenomaan sen takia, että hän on jalkapallokannattaja.

Samassa lehdessä on Jalkapallokannattajien yhdistyksen ilmoitus, jossa kerrotaan uudesta laista, jonka mukaan poliisi voi missä tahansa ja milloin tahansa häätää yksittäisen henkilön tietyltä alueelta 48 tunniksi, jos arvioi kyseisen henkilön läsnäolon aiheuttavan riskin alkoholiin liittyvään rikokseen tai järjestyshäiriöön (RI 218, 19). Tekstissä mainitaan myös kaksi tapausta, jotka yhdistys tuomitsee jyrkästi. Ensimmäisessä 80 Stoken fania lukittiin publiin ottelun ajaksi, vaikka he joivat juomiaan ihan rauhallisesti. Toisessa yksitoista Plymouthin vierasotteluun pitkän matkan matkustanutta fania kuljetettiin pubista takaisin etelään kolmen eri poliisipiirin valvomana, eikä heitä päästetty edes vessaan. Kummassakaan tapauksessa mitään rikosta ei ollut tehty eikä pubin henkilökunnalla ollut mitään valittamista. Järjestö ei hyväksy tätä ja vaatii muutosta.

Erityisesti Red Issuen sisällössä on materiaalia, jossa auktoriteetteja ja kontrollijärjestelmiä kritisoidaan rajusti, kuten äsken mainitut esimerkit havainnollistavat. Syksyn 2007 pääkirjoituksessa nostetaan esiin Italiassa sattunut tapaus, jossa poliisi ampui vahingossa Lazion kannattajan. Sen jälkeen ultraryhmät yhdistyivät auktoriteetteja vastaan. Kirjoittaja kritisoi Taylorin raporttia siitä, että se keskittyi vain seisomapaikkojen poistamiseen eikä vastuullisten henkilöiden kompetenssin tarkasteluun. Samassa lehdessä moititaan myös jalkapalloliiton antamaa 2,5 miljoonan punnan kultaista kädenpuristusta epäonnistuneen EM-karsinnan jälkeen, kun sillä rahalla voitaisiin tehdä paljon esimerkiksi nuorten peliolosuhteiden, jotka eivät Manchesterissä ole kunnossa, eteen. ”2,5 miljoonalla voisi helposti rakentaa loistavan jalkapallokeskuksen, jossa olisi muutama junioreille tarkoitettu ruohokenttä, täysikokoinen ja säästä riippumaton tekonurmi, klubitalo, pukuhuoneet ja parkkialue. Tämän sijaan jalkapalloliittomme käyttää rahaa mieluummin epäonnistuneiden managerien eläkepäivien rahoittamiseen” (RI 199, 33). Liitto saa muutenkin kritiikkiä esimerkiksi ManU-maalivahdin moittimisesta, vaikka tämä ei ollut rikkonut sääntöjä (UWS 183, 4) tai kahden pohjoisen joukkueen cupvälierän siirtämisestä Wembleylle, kun se olisi voitu pelata puolueettomalla kentällä lähempänä kyseisiä kannattajia (UWS 183, 19). Itse asiassa koko Wembley ja sen rakennuttanut liitto haukutaan stadionin sijainnin, palvelujen, kustannusten ja tunnelman takia. ”Kansallisstadionille menemisen pitäisi olla ylivoimaisesti paras päivä minkä tahansa joukkueen kannattajalle. Pelkäämpä, ettei se ole lähelläkään sitä” (UWS 183, 33).

Eräässä artikkelissa kritisoidaan kovin sanoin maajoukkue toimintaa ja sen vaikutusta seuroihin. Kirjoittaja moittii yleistä käsitystä siitä, että kaikki englantilaiset haluaisivat nimenomaan MM-kullan ennen kaikkea muuta, sillä monille faneille seurajoukkueen menestys on paljon tärkeämpää. Poliitikot yrittävät kerätä maajoukkueen avulla irtopisteitä ja liitot omia pelaajia maajoukkueelle, vaikka seurajoukkueella olisi pelejä. Tämä ärsyttää. Pelaajien varomista seurapeleissä maajoukkueen vuoksi ei hyväksytä. *”Me emme uhraa pelaajia kansallisen edun vuoksi. Jokainen pelaaja, joka jättää taklaamatta sen takia, ettei riskeerisi jalkapöytänsä hajoamista, pitäisi ampua aamunkoitteessa karkuruudesta”* (RI 224, 13). Samassa lehdessä kritisoidaan myös oikeusministeriä, joka armahti Liverpool-kannattajan hieman kyseenalaisin perustein (RI 224, 19-22). Palataanpa yhdessä artikkelissa vielä suoraan Hillsborough'n tapahtumiin (joista tuli artikkelin ilmestymisen aikoihin kuluneeksi 20 vuotta) ja siihen liittyvään auktoriteettien kritiikkiin. Kirjoittajan mukaan se, *”miten poliisi työnsi pakenevia scousereita takaisin kuolemanloukkoon, oli looginen johtopäätös siitä menettelytavasta, jossa Thatcherin hallinto kohteli kaikkia jalkapalloyleisöjä järjestyshäiriöongelmina”* (RI 218, 15).

Poliitikkojen ohella erityisesti futispomot saavat kyytiä. Valioliigan toimitusjohtaja Richard Scudamore haukutaan lausuntojensa vuoksi ”ylimieliseksi idiootiksi” (RI 224, 23), liiton puheenjohtajaksi ehdolla ollut Howard Davies ”äärimmäisen katkeraksi City-faniksi” (RI 199, 6), ja liiton puheenjohtajaa Brian Barwickia ”läskiksi, kaljuksi ja rumaviiksiseksi limanuljaskaksi” (RI 199, 25). Fifan puheenjohtajaa Sepp Blatteria kritisoidaan englantilaisjoukkueiden haukkumisesta ahneiksi, kun mies itse on tehnyt Mestarien liigasta ja Uefa-cupista itselleen rahakoneen (UWS 183, 4). Euroopan jalkapalloliittoa Uefaa puolestaan moititaan siitä, että järjesti Mestarien liigan finaalin Roomassa, vaikka samalla stadionilla oli puukotettu ManU:n kannattajia (RI 218, 6-7). Osansa saa myös tuomariyhdistys, joka vapautti ManU:n vastustajajoukkueen maalivahdin pelikiellosta (RI 183, 23).

Aina ei tarvita haukkumista. Artikkelit siitä, millaiset kokoonpanot joukkueilla olisi, jos ne saisivat käyttää vain omia kasvatteja, on kriittinen näkemys vallitsevaa tilannetta vastaan, missä paikallisten nuorten on lähes mahdoton nousta edustusjoukkueeseen kallispalkkaisten ulkomaalaisten ohi (RI 199, 11-14).

Televisio – ja sen valta, jonka seurat, liitot ja liigat ovat sallineet – on yksi auktoriteetti, joka ärsyttää kannattajia. Red Issuessa jopa todetaan, että televisio on ”Saatanan instrumentti” (RI 199, 20). Television takia otteluita ripotellaan eri päiville ja eri kellonaikoihin, ja lähes täydellinen tv-näkyvyys syö yleisömääriä ja tunnelmaa. Myös televisiokommentaattorien taso raivostuttaa usein.

8.7. Erottautuminen muusta mediasta

Kuten historiakatsauksessani kerroin, yksi syy fanzinejen syntyyn oli tarve kehittää sellainen jalkapallomedia, joka palvelee kannattajia heidän omasta näkökulmastaan. Vaihtoehtojournalismin edustajana fanzinet eroavatkin monella tapaa valtavirtajournalismista ja erityisesti tabloid-lehdistä.

Normaalisti mediat eivät kritisoi toisiaan tai piikittelle toisiaan virheistään, ellei siihen ole todella pätevää syytä. United We Stand on toteuttaa tätä politiikkaa, sillä sen sisällöstä ei löydy mediakritiikkiä. Red Issuessa sitä sen sijaan on – ja paljon. Daily Mirrorin toimittajaa syytetään pelaajien ”imemisestä”, mediaa yleisesti turhasta ”maajoukkuehypettämisestä”, BBC:tä ManU-pelaajan rikkeen turhasta suurentelusta, Daily Staria vääristä tiedoista, BBC:tä naistoimittajan syrjäyttämisestä, ja mediaa yleisesti liioitellusta reaktiosta Emmanuel Adebayor -kohuun (RI 224, 5, 10, 12, 23, 24, 26, 33). Kaikki tämä siis jo yhdessä lehdessä. Samanlainen kritiikki toistui muissakin numeroissa. Tabloid-toimittajia haukuttiin otsikon väärentelystä ja epäonnistuneista vieraskielisistä väännöksistä huonon kielitaidon vuoksi. Televisiokommentaattoreita moitittiin ulkonäöstä ja surkeasta annista. ”Törppöjä” toimittajia kritisoitiin Wayne Rooneyn käytöksen moralisoinnista. News of the Worldin ”tähtikolumnistia”, jolla ”oli kenties penis työnnetty hänen korvaansa”, sivallettiin täydestä asiantuntemattomuudesta. Eräällä palstalla haukuttiin eri televisiokommentaattoreita typeristä mokistaan. Tyyli meni henkilökohtaiseksi ja alatyyliseksi, sillä esimerkiksi Alan Greeniä kutsuttiin vapaasti suomennettuna ”kierosilmäiseksi, aina puolueettomaksi vittuaivoksi” (RI 218, 26).

Eräissä moitteissa tulee hyvin esiin pieni katkeroituminen valtavirtamedioihin. Red Issue oli uutisoinut ManU:n paitasponsorin vetäytymisestä jo neljä kuukautta ennen kuin Daily Mail ja The Sun uutisoivat sen. ”Meidän lähteemme oli suoraan USA:n valtiovarainministeriöstä, mutta se ei selvästikään ollut riittävän hyvä, jotta valtavirtamedia olisi jatkanut uutista aikanaan” (RI 218, 8). Samaan kategoriaan menee News of the Worldin kritisoiminen heidän ”paljastuksestaan”, joka oli kerrottu Red Issuessa jo edellisenä syksynä (RI 218, 17).

Red Issuessa on myös Daily Spurt -niminen sivu, jossa on tekaistuja artikkeleja tabloid-tyyliin taitettuna – onpa sivun yläkulmassa jopa nainen tissit paljaana. Sivun sisältö keskittyy lähinnä muille naureskeluun, mutta samalla se on myös parodia tabloideista.

8.8. Yhteisöllisyys jalkapallokannattajien kesken

Yhteisöllisyys kannattajien kesken on monesti omalla tavallaan yhteydessä erottautumiseen auktoriteeteista ja kontrollijärjestelmistä. Useissa artikkeleissa toteutuivatkin nämä molemmat kategoriat.

Hyvä esimerkki tästä on Red Issuen pääkirjoitus, jossa kannattajia kehoitetaan yhteisöllisyyteen taistelussa auktoriteetteja vastaan. ”*Kun peli liukuu yhä kauemmaksi perinteisistä kannattajista, ihmisten on aika tajuta, että ainoa tapa saada kannattajille edes jotain vaikutusvaltaa, on toimia yhdessä yhtenäisenä yksikkönä. Lojaalisuuksia eri seuroille ei tarvitse edes siirtää syrjään, sillä on vain kaksi ryhmittymää – kannattajat ja rahamiehet*” (RI 199, 3). Myös Red Issuen toinen pääkirjoitus pureutuu samantapaiseen tilanteeseen, jossa rahamiesten sijasta kritiikin kärkenä on tosin poliisi. ”*Näinä aikoina, jolloin terrorismilakeja sovelletaan jatkuvasti ja kevytmielisesti väärin kaikenlaiseen ’ei-toivottuun’ käyttäytymiseen, ihmisten on yhä tärkeämpi nousta valtion huonoa kohtelua vastaan*” (RI 218, 3). Futisfaneja kytätään, vainotaan ja kohdellaan lehden mukaan epäoikeudenmukaisesti.

Konkreettisin esimerkki kannattajien yhteisöllisyydestä on Jalkapallokannattajien yhdistyksen ilmoitus, jossa kerrotaan uudesta laista ja sen törkeistä tulkinnoista poliisin puolelta (RI 218, 19). *”Tämän on loputtava. Emme tiedä sinusta, mutta me olemme kipeitä ja väsyneitä siihen, että meitä kohdellaan kuin rikollisia, koska olemme jalkapallofaneja. Olemme helvetin vihaisia emmekä aio enää sietää tätä”* ilmoituksessa kirjoitetaan. Ilmoituksessa myös pyydetään kannattajien apua. Heitä pyydetään liittymään kampanjaan, jonka nimi on *”Jalkapallon katsominen ei ole rikos!”* Ilmoituksessa todetaan, että *”me voimme auttaa sinua, ja sinä voit auttaa meitä”*. Kannattajien toivotaan liittyvän yhdistykseen, antavan lahjoituksia ja ilmoittavan, jos heitä on kohdeltu yhtä kaltoin kuin muita kannattajia.

Rahamiesten ja poliisin lisäksi kannattajien yhteisestä asiasta – yhteisestä edusta – kannetaan huolta myös television suhteen. Televisiolle annettu valta määrittää otteluiden alkamisajat ja pelipäivät, vaikuttaa negatiivisesti tunnelmaan ja lisäksi maksukanavia tilaavat saavat seurattavakseen huonosti toteutettuja lähetyksiä ja epäpäteviä kommentaattoreita (RI 199, 20-21). Artikkelissa, jossa kritisoidaan uutta Wembleyä, tilannetta ei voitotella vain ManU-fanien vaan minkä tahansa sinne selviytyvän joukkueen kannattajien puolesta (UWS 183, 33).

Seurakeskeisyydestä huolimatta välillä ihan normaalista liigatilanteesta voidaan puhua ”yleisesti” kannattajan näkökulmasta. Eräs kolumnisti kirjoittaa, että *”me kannattajat haluamme helpon kauden, voittaa kaikki pelit ja varmistaa mestaruuden helmikuussa”* viittaamatta erityisesti ManU-kannattajiin (UWS 183, 16). Myös artikkeli joukkueesta, jossa pelaa sekä ManU:n että Cityn kannattajia on hyvä esimerkki kannattajien keskinäisestä yhteisöllisyydestä (UWS 183, 21) – samoin Sunderland-fanin haastattelu, jossa fanit puhuvat keskenään (UWS 183, 40).

Katsomokatastrofit ovat asioita, jotka yhdistävät jalkapallokannattajia. Onnettomuus tai mellakka voisi sattua kenen tahansa kohdalle. Jopa ManU:n kannattajat kunnioittavat Hillsborough’n uhreja, koska lopulta menehtyneet olivat vain samanlaisia jalkapallokannattajia kuin he itsekin. *”Kukaan normaali ihminen ei voi olla liikuttumatta, koska niin monet uhrit kuolivat niin nuorina”* kirjoittaa eräs ManU-kannattaja (RI 218, 11). Vaikka ManU-fanit eivät pidä Liverpool-fanien tavasta lypsää sympatiaa Hillsborough’n varjolla, uhreja ja heidän omaisiaan kunnioittavat

lähes kaikki. Eräässä toisessa artikkelissa kirjoittaja sanoo, että Hillsborough oli ainoa kerta, jolloin hän tunsu solidaarisuutta Liverpool-fanien kanssa (RI 218, 15).

8.9. Yhteisöllisyys fanzinetekijöiden kesken

Fanzinejen keskinäinen yhteisöllisyys lienee yksi sellaisista elementeistä, joka on ajan mittaan harventunut eniten. Monet fanzinet ovat matkan varrella kuolleet tai siirtyneet nettiin. Ehkä mahdollisia yhteisöllisyyden luojia onkin nykyään vähemmän. Toisaalta lehtien vähenemisen voisi kuvitella lisäävän yhteisöllisyyttä. Mene ja tiedä.

Fanzinejen välillä on tietysti eroja. Red Issue on aina tunnettu rääväsuisena julkaisuna, joka on morkannut muita fanzineja. Vaikka se on omalla tavallaan fanzinekulttuurin sitkeimpiä puolustajia, muille zineille se ei ainakaan julkisesti tarjoa mitään vetoapua. Kaikki kolme fanzinetekijöiden yhteisöllisyyttä ilmentävää artikkelia löytyivätkin United We Standin sivuilta.

UWS haastattelee muun muassa Wiganin fanzin kirjoittajaa (UWS 186, 40). Heti jutun alussa Wiganin Mudhutter Football Express -fanzinea keuhataan erinomaiseksi, ja lopussa annetaan lisätietoja varten kyseisen lehden verkkosivujen osoite. Wigan-kannattaja pääsee myös kertomaan omasta lehdestään. Artikkeliki henkii vahvaa keskinäistä kunnioitusta ja toisen fanzin tukemista. Jo palstan nimikin kertoo paljon: ”We’ll meet again” eli ”Me tulemme vielä tapaamaan”. Eräässä toisessa numerossa haastatellaan puolestaan Sunderlandin A Love Supreme -fanzin kirjoittajaa (UWS 165, 40). Kolmantena esimerkkinä olen nostanut esiin pääkirjoituksen (UWS 165, 3), jossa kerrotaan fanzin ja edesmenneen Tony Wilsonin suhteesta, siitä kuinka Wilson osti lehden uskollisesti ja ylisti sitä julkisesti. Wilsonin todetaan myös ”haastaneen oletettuja fanzineviisauksia”. Tässä pääkirjoituksessa fanzin tekijöistä puhutaan me-pronominilla, mikä on hieman poikkeuksellista. Yleensä fanzinet eivät ole mitään yhtenäisiä organisaatioita vaan ennemmin yksittäisten hengentuotosten tuloksia, kun joku kokoaa ne yhteen.

8.10. Yhteisöllisyys miesten kesken

Fanzinejen sisältö määräytynee paljolti sen mukaan, että suurin osa lukijoista ja tekijöistä on miehiä. 1980- ja 90-luvun taitteessa tehdyssä tutkimuksessa kävi ilmi, että 79 prosenttia fanzinekirjoittajista on alle 30-vuotiaita. He ovat enimmäkseen valkoisia miehiä, jotka ovat kouluttautuneet muutenkin kuin vain peruskoulussa. (Millward 2008, 301) Jos kirjoittajakunta on tällainen, lukijakunta saattaa hyvin vastata sitä.

Miehinen näkökulma vaikuttanee fanzinejen sisältöön, mutta varsinaista yhteisöllisyyttä en pystynyt juurikaan havaitsemaan. Esimerkiksi runsas kiroilu saattaa johtua siitä, että kirjoittajina on miehiä, jotka nyt vain keskimäärin taitavat kiroilla naisia useammin. Mutta onko se yhteisöllisyyttä miesten välillä, jos tekstissä toistuu sana ”fuck”? Mielestäni se ei ole riittävä tapa ilmaisemaan yhteisöllisyyttä miesten kesken. Kyllä naisetkin osaavat kiroilla, eikä fuck-sanaa todennäköisesti käytetä ainakaan tietoisesti rakentamaan yhteisöllisyyttä miesten kesken. Sillä vain pyritään voimistamaan viestiä.

Muutamia toimivia esimerkkejä kuitenkin oli. Eräässä artikkelissa referoidaan lehden oman keskustelupalstan keskustelua, jossa miehet puhuivat naisten painosta, sen mahdollisesta mainitsemisesta naiselle ja sen vaikutuksesta seksin saantiin (UWS 165, 7). Juuri tällainen ”äijäkeskustelu” on sellaista, johon monet miehet voivat juttua lukiessaan samaistua ja kuulua kokevansa samaan porukkaan eli miehiin.

Paitamainoksissa esiintyy hieman samanhenkistä meininkiä. Eräässä mainoksessa (RI 199, 2) mainostetaan paitaa, jossa lukee ”United, kids, wife (in that order)” eli ”United, vaimo, lapset (siinä järjestyksessä)”. Tällainen paita on luonnollisestikin tarkoitettu vain miehille ja luo kuvaa siitä, että tosifanit järjestävät prioriteettinsa näin – ja ovat siis miehiä. Samalla tavalla toimii eräässä artikkelissa (RI 199, 27) esitelty lakana, jossa lukee ”Utd, alcohol, wife – in that order”. Kyseisessä lakanassa oli alun perin lukenut ”Utd, kids, wife” mutta lapset oli korvattu alkoholilla.

Jalkapallokannattamisessa normi on se, että kannattaja on mies. Nick Hornbyn mukaan miehet uskovat, että he pystyvät sisäsyntyisesti ymmärtämään peliä paremmin kuin naiset (Haynes 1995, 125). Sen takia miehet ehkä kokevat, että intohimoinen kannattaminen on myös enemmän heille sopiva juttu. Veikkaan, että osin tästä syystä miesten keskistä yhteisöllisyyttä ei erikseen korosteta. Se on niin luontainen juttu, ettei sitä tarvitse käytännössä edes mainita.

Jalkapallohulluutta pidetään yleisesti miesten juttuna, ”miehisenä ilmiönä”. Jalkapallokirjoittaminen ja fanzinet ovat maskuliinisen mediarepresentaation alagenrejä (Haynes 1995, 115).

Jalkapallossa on pitkälle sisäänrakennettu miehinen valta. Naisten jalkapallo on täysin miesten pelin varjossa, ja miesten peliin naisilla ei juuri ole asiaa. Miesjoukkueilla ei käytännössä koskaan ole naisvalmentajaa, eivätkä naiset pääse yleensä edes tuomitsemaan miesten pelejä. Perusoletus monilla on, että jalkapallo nyt vain on miesten laji. Naiset esiintyvät lähinnä pelaajien tyttöystävinä tai pikkujunnujen pyykkiä pesevinä äiteinä.

Homoseksuaalisuus on jalkapallossa edelleen tabu. Koko jalkapallohistoria tunki kevääseen 2011 asti huipputasolla tasan yhden julkihomon, englantilaisen Justin Fashanun, joka kertoi avoimesti homoudestaan 1990-luvun alussa. Fashanu ei sen jälkeen saanut enää tarjouksia huippuseuroilta, ja hänet eräällä tavalla suljettiin jalkapalloyhteisön ulkopuolelle. Hänen elämänsä päättyi itsemurhaan vuonna 1998, kun häntä epäiltiin alaikäiseen sekaantumisesta. Keväällä 2011 myös ruotsalainen Anton Hysen kertoi olevansa homoseksuaali.

(http://en.wikipedia.org/wiki/Justin_Fashanu, sivulla vierailtu 14.4.2011)

9. Tutkimuksen yhteenveto – arviointi ja johtopäätökset

Jalkapallomaailma on muuttunut reilussa 20 vuodessa valtavasti. Vielä 1980-luvulla seuroilla oli stadioneillaan seisomakatsomot. Ulkomaisia pelaajia oli vain kourallinen. Ei ollut maksutelevisiota, ei elektronisia lippuja. Ei ollut Mestarien liigaa, ei internetiä. Ei ollut Bosman-sääntöä, jonka mukaan pelaaja voi siirtyä vapaasti ilman siirtokorvausta, kun sopimus on päättynyt. Vuonna 1987 Ruud Gullitin kuuden miljoonan punnan siirtokorvaus oli maailmanennätys. Vuonna 2009 Cristiano Ronaldosta maksettiin 80 miljoonaa puntaa.

Vaikka esimerkiksi pelaajien siirtosummilla ei sinänsä ole merkitystä kannattajien arkeen, välillisesti he ovat maksamassa niitä. Siinä missä 1980-luvulla otteluihin pääsi muutamilla punnilla, nykyään lippu voi helposti maksaa 30-40 puntaa tai enemmänkin. Jostain seurojen on rahansa hankittava. ManU:n kohdalla erityisesti seuran taloudellinen tilanne ja tapa hoitaa taloutta ovat suurin syy siihen, miksi seurasta ja sen toiminnasta halutaan erottautua. ManU-faneillahan ei ole mitään syytä valittaa tapahtumista kentällä. Vuoden 1993 jälkeen seura on voittanut enemmän kuin mikään muu joukkue: yksitoista kansallista mestaruutta ja kaksi Mestarien liigaa. Vuosien 1967-93 välillä se ei voittanut Englannin liigaa kertaakaan. Kannattajat inhoavat omistaja-Glazereita, ja se näkyy.

Oma tutkimukseni on tehty vuosina 2007-09 ilmestyneistä fanzineista. Jary, Horne ja Bucke (1991, 585) listasivat vajaat 20 vuotta aiemmin fanzineille kuusi ominaispiirrettä:

- 1) *Fanit tekevät lehtiä toisille faneille.*
- 2) *Fanzinet ovat itsenäisiä seuroihin nähden. Siksi suhde on välillä etäinen. Seurat eivät välttämättä näe fanzinea hyvänä asiana, ja sen tekijöitä ja lehden myyntiä yritetään välillä estää.*
- 3) *Fanzinet vastustavat bisnesmiesten kontrollia, kaupallisten kriteerien tärkeyttä, seurafuusioita ja stadioneiden jakoa, suurseurojen valtaa sekä television voimaa.*
- 4) *Pienempien seurojen fanzinet yrittävät korvata muun median vähäistä kiinnostusta, koska se suuntautuu vain suuriin ja menestyviin seuroihin.*

- 5) *Fanzinet yrittävät taistella sitä massamedian takia kannattajille syntynyttä väärinkäsitystä vastaan, että kannattajat ovat vastuussa huliganismista.*
- 6) *Liiallista poliisivoimaa ja katsojien eristämistä vastustetaan vihaisesti.*

Ensimmäiset kolme kohtaa vastaavat melko hyvin omia havaintojani fanzinejen ominaispiirteistä. Kohderyhmänä ovat selkeästi toiset saman joukkueen kannattajat, sillä tapa kertoa asioista ja juttujen teemat kiinnostavat todennäköisesti lähinnä vain muita faneja. Itsenäinen, kriittinen ja riippumaton ote suhteessa omiin seuroihin sekä auktoriteetteja vastaan protestoiminen näkyvät myös. Nämä ominaispiirteet kertovat sekä yhteisöllisyydestä että erottautumisesta.

Kohta neljä ei näy omasta aineistostani, sillä Manchester United ei lukeudu pienten seurojen joukkoon. Huligaaneista ei enää nykyään juuri puhuta eikä media mustamaalaa tavallisia kannattajia, mutta liiallisen poliisivoiman ja kannattajien eristämisen vastustaminen ovat – joskin vain osassa sisältöä – edelleen ajankohtaisia. Kannattajien aseman puolustaminen ja maineen parantaminen ovat yhä osa fanzinejen agendaa. Se liittyy myös yhteisöllisyyteen

Vic Duke (1991, 638) kävi omassa kirjoituksessaan läpi useita jalkapallofanzinejen sisällöllisiä ominaispiirteitä, joiksi hän listasi terveen huumorin, rakentavan kritiikin pelaajia, valmennusta tai johtajia kohtaan, epäviralliset seuraan liittyvät uutiset sekä satunnaiset vakavat artikkelit jäsenkorttisysteemiä tai istumapaikkastadioneita vastaan. Osan fanzineista hän näki erityisen herjaavina seuran päävastustajia kohtaan. ”Lisäksi fanzineissa kirjoitetaan järjestyksenpidosta stadioneilla, vieraskannattajille tarjottavista olosuhteista, vieraspeleihin matkustamisesta sekä elämäntarinoita jalkapallokannattamisesta.” (Duke 1991, 643)

United We Standin ja erityisesti Red Issuen huumorin terveydestä voi olla montaa mieltä, mutta Duken huomiot pätevät melko hyvin vielä nykyäänkin, vaikka jäsenkorttijärjestelmä ei koskaan levinnyt. Istumapaikkastadionit ovat jo joka puolella, mutta faneissa ja fanzineissa elää vielä toivo siitä, että seisomakatsomot pystyttäisiin ainakin jossain muodossa palauttamaan.

Fanzinejen sisällöllisiä ominaispiirteitä voi määritellä eri tavoin. Itse nostaisin esille oman seuran kritisoimisen, paikallis- tai päävastustajan kritisoinnin ja sen kustannuksella pilailun, erilaisten auktoriteettien kuten liigan, liiton, poliisin tai median kritisoimisen ja vastustamisen, runsaan huumorin, rajun ja ronskin kirosanojen sävyttämisen kielen, historian muistelun sekä huolen kannattaja- ja jalkapallokulttuurista. Fanzinet eivät kirjoita vain pelistä vaan paljon myös pelin ympärillä tapahtuvista ja olevista asioista.

Henkisesti kannattajien ja fanzinejen suurin huoli ja vihollinen lienee nykyään jalkapallon äärimmäisyyksiin mennyt kaupallistuminen. Kannattajat ovat sitä mieltä, että peli kuuluu ensisijaisesti heille. Sen jälkeen pelaajille ja valmentajille, mutta ei missään nimessä rahalle ja johtajille. 2000-luvulla jalkapallosta on tullut miljardiluokan bisnestä, jossa kannattajat ovat vain pelinappuloita, joihin suhtaudutaan kuluttajina. ManU on malliesimerkki seurasta, jossa kannattajat ovat tuskastuneet alati kasvavaan bisnekseen ja bisnesajatteluun.

9.1. Vastaavuutta aiempaan tutkimukseen

Vertasin edellä havaitsemieni ominaispiirteiden osuvuutta aiempaan tutkimukseen. Oman varsinaisen päätutkimuskysymykseni ja siihen saamiani tuloksia on hieman vaikea verrata aiempaan tutkimukseen, koska juuri yhteisöllisyyteen tai erottautumiseen keskittyntä journalistista puolta painottavaa tutkimusta ei tullut tutkimusprosessini aikana paljoakaan vastaan. Muutamia mielenkiintoisia yhtäläisyyksiä kuitenkin oli.

Bernache-Assolantin, Lacassagnen ja Braddock II:n (2007) tutkimista erottautumisen välineistä solvaaminen ja haukkuminen, eräänlainen oman reviirin terrierimäinen puolustaminen, ilmeni aineistosta hyvin. Sekä United We Stand että Red Issue tekivät muiden fanien ja kaupunkien morkkaamisella selväksi, etteivät itse kuulu samaan joukkoon. Sen sijaan muiden ”ignooramista” eli huomiotta jättämistä ei ehkä samalla tavalla ollut. Päävastustajat ja heidän kannattajansa saivat erittäin paljon palstatilaa, joskin negatiivisessa yhteydessä.

Laughey (2007) näkemys fanzinejen roolista kannattajien keskinäisessä vuorovaikutuksessa toteutui nähdäkseni osittain. Fanzinekirjoittajat ovat oman kulttuurinsa aktiivisia tuottajia. Fanzineissa oli fiilistelyä pelireissuista ja kannattajakollegoiden haastatteluja ja esittelyjä. Näen itse tällaiset artikkelit kannattajien keskinäisen yhteisöllisyyden edustajina. Ne luovat tunnelmaa, että ”minäkin olin tuolla” tai että ”olen ihan samaa mieltä tuon jätkän, joka myös kannattaa ManUa, kanssa”.

Aiemmin tässä tutkielmassa esitettyjä uskontovertauksia on hieman hankala arvioida, mutta ainakin tietyissä artikkeleissa seuran ylistys lähentelee palvonnan tunnusmerkkejä. Ehkä on kuitenkin niin, että uskontovertaus toimii paremmin faniuteen kuin fanzineihin. Fanius on lähes uskontomaista, mutta fanzineissa kriittisyys tulee intohimon yhteyteen voimakkaasti. Toki fanzinekin julkaisee paitamainoksia, joissa Manchester Unitedin kannattaminen yhdistetään uskontoon (RI 199, 2). ”United – the Religion (United – uskonto)” tai ”Jesus saves but Rooney nets the rebound! (Jeesus torjuu, mutta Rooney viimeistelee paluupallon!)” antavat selvän viestin. Jos uskontoa pitää esimerkkinä yhteisöllisyydestä, silloin nämä vahvistavat sitä.

9.2. Vaihtoehtoisuus kukoistaa

Haynesin (1995) mukaan fanzinet ovat muodostaneet fanien vaihtoehtoisen verkoston. Jokainen voi toki henkilökohtaisesti arvioida sitä, mikä on vaihtoehtoista ja mikä ei, mutta itse näen tutkimustulokseni vahvistaneen sitä käsitystä, että fanzinet ovat paitsi vaihtoehtoinen alakulttuuri, myös hyvä esimerkki vaihtoehtojournalismista. Missä muussa mediassa voisi olla samankaltaisia artikkeleja kuin mitä edellisen luvun analyysissäni esittelin?

Nick Jankowski ja Klaus Bruhn Jensen määrittelivät vaihtoehtomedioille seuraavat luokitukset (kts. Balnaves & Donald & Shoemith 2008, 167):

- poliittisten, sosiaalisten ja kulttuuristen positioiden radikaali muotoilu
- perinteisten uutiskriteerien uudelleenmäärittely
- innovatiivinen esittäminen kielen ja kuvituksen kautta
- perinteisten teknologisten tuotantoprosessien mukauttaminen
- mediajakelun uudet muodot
- tekijänoikeuksien ja käyttö säännösten uudelleenmäärittely
- perinteisten journalististen roolien muuntaminen
- horisontaaliset organisaatorakenteet ja työskentelyverkot

Mielestäni fanzinet vastaavat melko hyvin oheisiin luokituksiin. Ne pyrkivät vaikuttamaan ja haastamaan poliittisia ja kulttuurisia positioita lajin sisällä ajamalla tai vastustamalla suunniteltuja rakenteellisia uudistuksia – kuten esimerkiksi sarjajärjestelmää, tulonjakoa tai pelipäivien määrittämistä. Kulttuurisesti ja sosiaalisesti ne korostavat kannattajien asemaa ja haluavat sen kuuluvan paremmin. Fanzinet kääntävät katsomoiden kirjoittamattoman kulttuurin viehättävään kirjalliseen muotoon, lisäävät tietoisuutta jalkapalloasioista ja puolustavat yleisesti kannattajien ja katsomoiden arvoja sekä edistävät erilaisia toimenpiteitä (Jary & Horne & Bucke 1991, 590-91). Richard Giulianottin mukaan fanzinet ottavat aktiivisen roolin jalkapallon kulttuuripolitiikassa ja tarjoavat foorumin, jossa kannattajat voivat luoda kulttuurista identiteettiään. (<http://www.efdeportes.com/efd6/rgi5.htm>, sivulla vierailtu 14.4.2011)

Fanzinet toimivat näkemykseni mukaan omien uutiskriteeriensä pohjalta, sillä kohderyhmä on erilainen verrattuna valtavirtamedioihin. Fanzinet käyttävät normaalista lehtitekstistä ja ulkoasusta eroavaa ilmaisua esimerkiksi kiroilemalla ja tekemällä pilakuvia (erityisesti Red Issue). Onko se sitten innovatiivista? Sen voi jokainen arvioida itse, mutta erilaista se ainakin on. Ulkoasun on tarkoituskin olla ei-niin-ammattimainen (<http://www.efdeportes.com/efd6/rgi5.htm>, sivulla vierailtu 14.4.2011). Fanzinet myös mukauttavat tuotantoprosessinsa aina käytettävissä olevien vähäisten resurssien mukaan – kuten historiakatsaus kertoi, välillä tuotannon edellytyksenä oli työpaikan kopiokoneen käyttäminen. Tietotekniikan tultua useampien ulottuville vastaavaa ongelmaa ei ehkä enää ole, mutta tee-se-itse -henki elää edelleen.

Jakelunsa fanzinet hoitavat pääasiassa kädestä käteen -menetelmällä, mikä poikkeaa perinteisestä jakelukäytännöstä. Tekijänoikeuksista fanzinet piittaavat vaihtelevasti. Lehdet pitävät kiinni omista tekijänoikeuksistaan mainitsemalla niistä yhteystietojensa kohdalla – sekä United We Stand että Red Issue – mutta monet lehdet saattavat hankkia kuvansa vain kopioimalla ne netistä. Esimerkiksi Red Issuella pitäisi olla laajat kuvatoimistosopimukset, jos sen käyttämät kuvat olisi hankittu tekijän- ja omistusoikeuksia kunnioittaen.

Journalistisia rooleja fanzinet muuntavat unohtamalla professionalismin – periaatteessa kuka tahansa voi kirjoittaa artikkelin. Analysoimissani lehdissä oli paljon mitä erikoisimmilla nimimerkeillä (Meatbag Manifesto, Fraudulent, Mr. Spleen, Cheshire Cat) kirjoitettuja juttuja. Organisaatorakenteet fanzineissa eivät ole tiukkoja. Osa lehdistä on yhden ihmisen tekemiä, osassa tekijöitä on muutama, isoimmissa voi olla enemmänkin. Eniten on 3-5 ihmisen tekemiä fanzineja. Suurin osa tekijöistä on täysiaikaisessa muussa työssä (Jary & Horne & Bucke 1991, 587). Lehdet toivottavat usein lukijoidensa artikkelit tai sarjakuvat tervetulleiksi – näin tekevät myös United We Stand ja Red Issue.

9.3. Seurasidonnaista

Fanzineissa käsiteltävät teemat ovat aina sidonnaisia kulloiseenkin aikaan ja tilanteeseen. Yleisesti tutkimukseni tuloksista havaittavissa on trendi, jonka mukaan fanzinet ovat muuttuneet aiempaa seurasidonnaisemmiksi. Oma seura on uskomattoman tärkeä, eikä yleisistä ongelmista jakseta kantaa samalla tavalla huolta. Kannattajat ovat ehkä etäänntyneet toisistaan, ja eri seurojen kannattajat ovat yhteisellä asialla harvemmin kuin aiemmin. Yleisesti jalkapalloa käsitteleviä fanzinejakaan ei oikeastaan enää juuri ole. When Saturday Comes ilmestyy kyllä edelleen, mutta lehti kutsuu jo itsekin itseään ”puolikunnolliseksi jalkapallolehdeksi” – ei siis fanzineksi.

Toisaalta vanhoja elementtejäkin on. Jalkapallokannattajien yhdistyksen ilmoitus on kuin suoraan 1980-luvulta. Ongelmatkin ovat osin samoja, mutta myös uusia

ongelmia on tullut. Ongelmatonta tai täydellistä tilannetta on tuskin koskaan. Ei ole olemassa sellaista yhteiskuntaa tai jalkapalloseuraa, jossa kaikki olisi kohdallaan ja kaikki olisivat tyytyväisiä.

Se, että tutkimuksen yleisimmäksi kategoriaksi osoittautui yhteisöllisyys oman seuran kanssa, ei yllätä. Osin tämä kategoria hyötyi varmasti siitä, että sitä on niin helppo mitata me-termin käytöllä. Se ei kuitenkaan yksin selitä tulosta. Vaikka seura kompuroisi tai tekisi virheitä, se on fanzinekirjoittajille tärkeä. Kukaan ei jaksaa perustaa fanzinea tai kirjoittaa fanzineen vain haukkuakseen itselleen täysin merkityksetöntä seuraa. Kaikille fanzinekirjoittajille yhteinen piirre lienee se, että oma seura merkitsee paljon ja siitä välitetään, kannetaan huolta. Vaikka seuraa kritisoidaan, sen kanssa voidaan tuntea yhteisöllisyyttä. Joutuvathan vanhemmatkin moittimaan ja rankaisemaan lapsiaan, mutta silti he rakastavat heitä. Kuten jo aiemmin totesin, fanzineja ei olisi olemassa ilman tunnesidettä omaan seuraan.

Vaikka yleisin kategoria viesti yhteisöllisyyttä, kokonaisuudessaan aineistossa oli enemmän erottautumista. Sen rooli korostuu ehkä nykyään aiempaa enemmän. Nyky-yhteiskunta on pirstoutuneempi, ja se saattaa näkyä tässäkin. Seurat ja pelaajat ovat etäännyneet kannattajistaan. Aiemmin pelaaja saattoi tulla samalla bussilla otteluun kuin kannattaja. Nykyään pelaaja ja kannattaja eivät törmää vahingossa edes yökerhossa, sillä pelaajat ovat siellä vip-puolella. Seurat puolestaan eivät ole enää samanlaisia tiiviitä yhteisöjä kuin joskus aiemmin. Ne ovat suuria liikeyrityksiä, jotka toimivat bisneksen pelisääntöjen mukaan. Edellä mainittu, hieman kärjistetty asetelma, vaikuttaa toki myös luomalla tarpeen yhteisöllisyydelle, mutta se tekee samalla erottautumisen helpommaksi ja luontevammaksi.

Tilanne on ristiriitainen. Yhtäältä kannattajat tuntevat vahvaa yhteisöllisyyttä seuraan, toisaalta he ovat etäännyneet siitä, eivät tunne sitä enää omakseen, eivätkä voi hyväksyä sen toimintaa. Vaikka suhteessa seuraan on ongelmia, tutkimuksen tulos kertoo, että napanuora ei ole katkennut kokonaan.

Kannattajien voimakas seurasidonnaisuus johtaa myös helposti erottautumiseen. Sitä on väkisininkin yhteisöllisyyden vastapainona. Lähes jokaisella joukkueella on Englannissa joku päävastustaja, mutta Manchester Unitedin kohdalla syitä

erottautumiseen on normaalia enemmän. Monesti seuralla on päävihollisena joko paikallisvastustaja tai sitten naapurikaupungin joukkue. ManU:lla on molemmat. Lisäksi niin Liverpool kuin Manchester City ovat nykyään vakavasti otettavia uhkia. Jos molemmat pelaisivat vaikkapa alemmalla sarjaportaalla, olen varma, että erottautumista muista joukkueista ja muiden joukkueiden kannattajista olisi esiintynyt vähemmän kuin tässä tutkimuksessa. Toisaalta jos Leeds pelaisi Valioliigassa, silloin erottautumista olisi todennäköisesti vielä enemmän. Tämäkin yhtälö kertoo siitä, kuinka paljon kyseessä olevan seuran tilanne ja luonne voivat vaikuttaa fanzinejen sisältöön.

Aineiston tutkiminen paljasti, että suurin osa yhteisöllisyydestä ja erottautumisesta liittyy nimenomaan seuroihin. Kaikki viisi kategoriaa, joissa yhteisöllisyyttä tai erottautumista peilattiin seuroihin tai seurojen kannattajiin, olivat yleisempiä kuin ei-seurasidonnaiset kategoriat.

Joku voisi opponoida, että suhde omaan ja muihin seuroihin ei ole automaattisesti yhteisöllisyyttä ja erottautumista. Voihan joku haukkua toista seuraa ilman mitään erityistä taka-ajatusta erottautumisesta. Joku voi kertoa muista ManU-kannattajista ja olla ajattelematta minkäänlaista yhteisöllistä ulottuvuutta.

On erittäin vaikeaa tai jopa mahdotonta arvioida ilman kyselytutkimusta, onko yhteisöllisyyden tai erottautumisen rakentaminen tietoisista vai tiedostamatonta. Itse uskon, että se on molempia. Välillä aineistoa lukiessani minulle tuli kuva, että rakentaminen on tietoisista, välillä taas tiedostamatonta.

Vaikka esimerkiksi erottautuminen olisi tiedostamatonta, se ei silti tarkoita sitä, ettei vaikkapa muun joukkueen kannattajien haukkumista voisi tulkita erottautumiseksi. Yhteisöllisyys ja erottautuminen ovat abstrakteja käsitteitä, joita ihmiset voivat tulkita eri tavalla. Joku saattaa teoriassa kokea yhteisöllisyyttä sellaisen henkilön kanssa, joka pyrkii erottautumaan kyseisestä ihmisestä. Yhteisöllisyys ja erottautuminen sekä niiden havainnointi ja tulkinta ovat lopulta aina subjektiivisia näkemyksiä.

9.4. Useita tapoja

Tutkimusaineiston analysointi ja esittely esimerkkien avulla kertoi jo käytännössä niistä tavoista, joilla yhteisöllisyyttä ja erottautumista toteutetaan. Tapoja on paljon, ja ne ovat hyvin erilaisia.

Selkeimpiä ovat tiettyjen pronomien käyttö sekä haukkumasanat. Yhteisöllisyyttä ja erottautumista voidaan rakentaa myös aihevalinnoilla. Aihe itsessään voi olla protesti (kapinaseuran haastattelu) tai yhteisöllisyyden rakentaja (kannatuslaulujen esittely). Aiheen lisäksi näkökulmalla (City-fanien huono käytös) voi vaikuttaa paljon. Fanzineissa näkökulma on usein vahva. Asioista ei todellakaan kerrota viileän objektiivisesti.

Huumori on yksi fanzinejen ominaispiirteistä, ja sen avulla voi myös kätevästi erottautua. Aina ei tarvitse käyttää haukkumasanoja, sillä välillä naureskelu toimii ehkä vieläkin tehokkaammin. Hyvä esimerkki on Bertie Magoo -sarjakuva. Myös kirjoitusteknisillä ratkaisuilla voidaan erottautua. Cityn kirjoittaminen pienellä alkukirjaimella on paras esimerkki tästä.

Ajoittain erottautumista toteutetaan kritiikillä. Sen voi nähdä joko itsessään pelkkänä kritiikkinä tai sitten siitä voi tulkita tarpeen erottautua. Kriittisyyden lisäksi artikkelien henki kertoo paljon. Katkeruus ja vähättely viestivät erottautumisesta.

9.5. Rehellistä mutta yksipuolista

Fanzineissa on valtavasti tunnetta. Mitään muuta johtopäätöstä ei aineiston läpikäymisen jälkeen voi tehdä. Osa artikkeleista on erittäin analyttisesti ja huolellisesti laadittuja, mutta vahva tunneside seuraan ja kannattamiseen paistaa läpi lähes jokaisesta jutusta.

Fanzinet ovat mielestäni rehellisiä julkaisuja. Oma joukkuetta tuetaan tai moititaan avoimesti, ja ero muihin tehdään hyvin selväksi. Tunnetta ei peitellä, jolloin lukija tietää, mitä kirjoittaja ajattelee. Kun kirjoittajan sidonnaisuus ja mielipide ovat selvillä,

artikkeliin on helppo suhtautua. Jossain muussa lehdessä kirjoittaja saattaa olla jonkun joukkueen kannattaja – ja samalla jonkun toisen joukkueen vihaaja – ja se voi vaikuttaa hänen kirjoituksiinsa ja merkityksiin, joita hän pyrkii tekstillään luomaan. Kirjoittaja voi luoda piiloagendan. Fanzineissa se on vaikeaa, koska sidonnaisuus on ilmeinen.

Muihin lehtiin verrattuna fanzinejen artikkelit ovat toki erittäin yksipuolisia. Niissä ei usein kuulu kuin yksi ääni. Esimerkiksi omistaja-Glazereiltä ei ollut yhtään suoraa sitaattia koko kuuden lehden aineistossa. Kuudessa lehdessä ei ollut yhtään artikkelia, jossa olisi haastateltu jotain seuran henkilökuntaan tai johtoon kuuluvaa henkilöä. Tähän on ainakin kaksi syytä. Ensinnäkin seurajohto ja useat viralliset tahot karttavat fanzineja, ja toisekseen fanzinet eivät ole kiinnostuneita journalistisista ihanteista, joissa kritiikin kohde saa oman suunvuoronsa. Se on tosin sanottava, että useissa tapauksissa fanzinet esittävät kritiikkinsä ainakin näennäisesti vakuuttavasti ja perustellusti – joskin kovasanaisesti.

9.6. Fanzinejen kieli

Kuten tutkielmasta on käynyt ilmi, fanzineissa käytettävä kieli on kaukana korrektista ja huolitellusta ”BBC-englannista”. Kiro sanoja ja haukkumanimiä käytetään paljon. Professionalismin puuttumisen, puolueellisuuden, seurasidonnaisuuden ja yleisen toimintalogiikan ohella suurin ero valtavirtamedioihin on juuri fanzinejen käyttämässä kielessä.

Fanzineissa käytettävä kieli vaihtelee eri lehtien ja kirjoittajien välillä. Fanzineja kirjoitetaan tunteella, jolloin tulee helposti sanottua suuremmin ja värikkäämmiin. Korrektiutta ei fanzineartikkelia laadittaessa tutkimustulosteni perusteella mietitä. Kielenkäytöllä saattaa kuitenkin olla funktio niin erottautumisen kuin yhteisöllisyydenkin suhteen. Värikäs ja ronski kieli eroaa valtavirtamedioiden käyttämästä siististä kielestä, joten tämä on yksi keino, jolla fanzinet voivat erottautua niistä. Kiroilu ja haukkuminen luovat lehdille tietynlaisen luonteen. Siinä mielessä se

myös yhdistää fanzineja, vaikkakin niiden välillä voi olla isoja eroja. Joku kiroilee todella paljon, joku vain vähän.

Peter Millward (2006) arvioi, että kannattajien käyttämä kieli on merkittävä tekijä sosiaalisen identiteetin määrittelyssä. Kielenkäytöllä voi olla vaikutusta myös lukijakuntaan. Fanzinet puhuvat samaa kieltä työväen kanssa. Kun raksaduunarit pohtivat pubissa tuopin ääressä mennyttä tai tulevaa ottelua, kieli voi olla hyvin samanlaista kuin fanzineissa käytetty kieli. Viinilasiaan haisteleva juristi tai pankinjohtaja ei taas välttämättä koe oloaan kotoisaksi, jos hän lukisi fanzinejen räiväsuista sisältöä. Toki tällaisen oletuksen kanssa on oltava varovainen. Fanzinejen lukijoiden – ja tekijöiden – joukossa on varmasti myös koulutettua ja hyvin toimeentulevaa väkeä. Ennen kaikkea fanzinet puhuvat kannattajien, vasta sen jälkeen työväen, kieltä. Todennäköisesti monet korkeasti koulutetuista kannattajistakin käyttävät jalkapallo-otteluissa erilaista kieltä kuin muualla. Yhtä kaikki, jos lehdessä ei olisi yhtään kirosanaa, väitän että kannattajat eivät tuntisi lehteä yhtä paljon omakseen.

Kaikkein ”sivistymättömimmät” futisfanit tuskin jaksavat lukea yhtään mitään, edes fanzinea. Muutenkin jalkapallo on niin keskiluokkaistunutta, että kaikkein köyhimmät kannattajat eivät fanzinejaan ainakaan stadionilta ostaisi, sillä heillä ei ole rahaa tulla otteluun. Matsi katsotaan lähipubissa, jolloin joutuu maksamaan ainoastaan muutamasta tuopista.

9.7. Oman tutkimuksen ja metodin arviointia

Tutkimusaineistoni on ollut kokonaan englanninkielinen. Olen pyrkinyt tekemään mahdollisimman tarkkoja ja sujuvia käännöksiä lehdistä ja tausta-aineistosta. Kaikki käännökset ovat itseni tekemiä, joten vastuu niistä jää yksin minulle. Puhun ja kirjoitan sujuvaa englantia, joten peruskääntämisessä en kokenut olevan mitään vaikeuksia.

Aina kääntäminen ei silti ollut ihan helppoa, varsinkin kun joskus kunnollista – tai säädyllistä – suomalaista vastinetta on käytännössä mahdoton käyttää. Esimerkkeinä vaikka termi ”fuckwit” joka olisi yhdyssanana ”vittuäly”. Myös termi ”Johnny-come-lately” on hankala kääntää, sillä ”Johnny tuli myöhässä” ei vastaa tarkoitusta lainkaan eikä siten ole kunnolla ymmärrettävissä.

Tutkimusmetodini toimi kohtalaisesti. Me vastaan he -vaikutelman seuraaminen oli hyvä selkänöja, jonka varassa pystyin työskentelemään. Vaikka pohdin metodia pitkään ennen varsinaisen tutkimuksen aloittamista, parempaa tapaa en keksinyt. Heikkoutena metodissa on varsin suuri vara tulkinnalle, sekä se, että tietyt persoonapronominit oli helpompi havaita kuin esimerkiksi instituutioihin viittaavat termit. Yleisellä tasolla katson kuitenkin onnistuneeni. Mikäli varaa tulkinnalle ei olisi ollenkaan ja tutkimus olisi toteutettu esimerkiksi laskemalla vain tietynlaisia me-he-pronomeineja erilaisissa tilanteissa, tulos olisi nykyistä mekaanisempi ja yksiulotteisempi.

Jos joku muu yrittäisi toistaa tutkimukseni, en usko, että kovin suuria eroja syntyisi. Täysin samanlaisen tuloksen saaminen olisi lähes mahdotonta, mutta laadullisessa tutkimuksessa se ei ole mitenkään epätavallista tai huolestuttavaa. Olen vakuuttunut, että laadullinen tutkimusote on fanzinejen suhteen hyvä valinta, sillä se antaa enemmän vapauksia ja mahdollisuuksia tulkita tekstiä ja sen merkityksiä.

Siinä mielessä tulosta voi pitää onnistuneena, että aineistosta tuli hyvin vastakaikua ennakkoon asettamiini hypoteeseihin. 137 erilaisiin yhteisöllisyyksiin ja 175 erilaisiin erottautumisiin viittaavaa elementtiä antavat mahdollisuuden saada tuloksista jotain irti. Jos ”osumia” olisi ollut vain muutamia kymmeniä, johtopäätösten tekeminen olisi vaikeampaa. Nyt koen, että sekä yhteisöllisyyttä että erottautumista oli aineistossa varsin runsaasti.

Työn tekeminen oli pääosin hauskaa. Vaikka tutkimuksessa tuli pitkiäkin taukoja ja graduprosessi kesti huomattavasti pidempään kuin olin suunnitellut, aineiston kanssa minulla ei ollut tylsiä hetkiä. Fanzinejournalismi on piristävän erilaista muuhun jalkapallo- ja urheilujournalismiin verrattuna. Siinä on tietynlaista alkuvoimaa, viattomuutta ja palavaa intohimoa, jota ei valtavirtamediasta samalla tavalla pysty

millään saamaan irti. Toisaalta fanzineissa oli paikoittain myös erinomaista, asiantuntevaa analyysiä ja taidokasta kirjoittamista. Ja aiheen puolestahan tällainen tutkimus sopi minulle hyvin. Jalkapallohullu jaksaa lukea toisten jalkapallohullujen tuotoksia.

Tutkimukseni tuloksia voi yleistää tiettyyn rajaan saakka, mutta koska nämäkin kaksi fanzinea ovat luonteeltaan erilaisia, vesitiivistä päätelmää ei voi tehdä. Olen nähnyt monenlaisia fanzineja, eikä kahta samanlaista ole olemassa. Perusluonne on kuitenkin samansuuntainen. Kaikissa ilmenee yhteisöllisyyttä omaan seuraan, kriittisyyttä omaa seuraa kohtaan, oman seuran ylistämistä ja muiden seurojen alistamista, niistä erottautumista ja haukkumista. Seurasidonnaisia elementtejä, joita höystetään aiemmin tässä luvussa määritellyillä ominaispiirteillä. Painotukset vain vaihtelevat fanzinejen – ja kyseisen seuran kulloisenkin tilanteen – mukaan.

Oman tutkimukseni tavoitteena oli antaa hyvä yleiskuva fanzinekulttuurista ja fanzinejen sisällöstä. Uskon, että onnistuin siinä aika hyvin. Erilaiset tavat toteuttaa ja ilmentää yhteisöllisyyttä ja erottautumista havainnollistuvat myös melko tarkasti. United We Standin ja Red Issuen luonteesta ja sisällöstä antamani kuva on laaja. Näiden kahden lehden kohdalla yleistyksiä uskaltaa tehdä, mutta kaksi lehteä ei riitä kertomaan kaikkea englantilaisista jalkapallofanzineista.

9.8. Fanzinet tulevaisuudessa

Kun fanzinet ovat selvinneet jo tähän asti median murroksessa ja internetin puristuksessa, niiden kuolema ainakaan ihan lähitulevaisuudessa ei ole todennäköinen. Jos internet pelkästään välineenä tappaisi fanzinet, ne olisivat varmasti kuolleet jo 2000-luvun ensimmäisellä vuosikymmenellä. Fanzinet ovat usein muutamien aktiivisten tekijöiden varassa, mutta uskoisin, että niillä nähdään niin suuri kulttuurinen ja historiallinenkin arvo, ettei niitä ainakaan kevyesti päästetä kaatumaan. Tekijöilleen ne saattavat olla kuin omia lapsia. Kun esimerkiksi United We Standilla on edelleen sama päätoimittaja, lehden 22 vuotta sitten murrosikäisenä perustanut Andy Mitten, hän halunee pitää fanzinestaan huolta loppuun asti.

Kannattajat tykkävät luoda, korostaa ja vaalia omaa kulttuuriaan. Fanzinet ovat osa sitä. Fanzinejen elinkaarta pidetään usein lyhyenä, mutta molemmat tämän tutkimuksen fanzineista ovat ilmestyneet jo 1980-luvulta lähtien. Muitakin vastaavia esimerkkejä on. Kyseessä ei ole mikään ohimenevä muotivillitys vaan pitkäikäinen ala- ja vastakulttuurin muoto. Suurin uhka fanzinejen tulevaisuudelle onkin ehkä kannattajakulttuurin yleinen näivettyminen. Jos otteluihin tullaan jatkossa vain viihdyttäväksi kuluttajana eikä huutamaan oman joukkueen puolesta, silloin fanzineilta saattavat hiljalleen loppua sekä lukijat että tekijät.

Nykyään kukaan ei taida olla selvillä fanzinejen tarkasta määrästä. Yritin tiedustella asiaa footyfanazines.co.uk-sivustolta, mutta sieltä vastattiin, ettei ole mitään virallista tahoja, joka pitäisi lukea. Kaikista fanzineista ei varmasti edes tiedetä. Kyseisellä sivustolla on lista eri alkukirjaimella alkavien joukkueiden fanzineista, mutta samassa yhteydessä huomautetaan, ettei lista ole lähellekään täydellinen – ja että osa listalla olevista fanzineista voi olla jo kuollut. Listalla oli (16.2.2011) yhteensä 937 fanzinea, mikä on mielestäni todella iso määrä. Vaikka niistä puolet tai kaksi kolmasosaa ei olisi aktiivisia, Iso-Britannissa olisi silti satoja fanzineja. Oli niiden levikki iso tai ei, ne olisivat kuitenkin olemassa. Ei fanzineja ole koskaan rahan tai taloudellisen voiton takia tehty.

Peter Millwardin mukaan fanzinejen vetovoima on vähentynyt. Syiksi hän näkee massamedian siirtymisen osin fanzinejen tontille tuomalla mukaan keskustelullottuvuuden sekä internetin saatavuuden laajentumisen. Hän näkee e-zinet eli internetissä toimivat fanzinet paperisten lehtien eräänlaisena kehitysversiona, jotka pystyvät vielä paremmin vastaavan fanien tarpeeseen omasta keskustelufoorumista. E-zinet ovat vaikuttaneet Millwardin mukaan negatiivisesti fanzinejen myyntiin. Liverpoolin pitkäikäisimmän Through the Wind and Rain -fanzinen päätoimittaja Steve Kelly sanoi: *”Ennen internetiä, fanzinet olivat ainoa väylä faneille purkaa tuntojaan. Verkko antoi ihmisille mahdollisuuden tehdä sen saman tien, eikä tarvitse odottaa kuukausia seuraavaan numeroon”*. (Millward 2008, 302-3) Millward kuitenkin huomauttaa, että netti mahdollistaa myös paperifanzinejen mainonnan, ja että toistaiseksi monet e-zinet ovat tulleet fanzinejen rinnalle, eivät niiden korvaajiksi. Näin on tapahtunut myös United We Standin ja Red Issuen kohdalla.

Koska internet on välineenä helppoudessaan ylivoimainen, fanzinejen määrä tuskin kasvaa tulevaisuudessa huomattavasti. Mikäli uusia fanzinen luonteisia julkaisuja perustetaan, vaivattomuuden vuoksi todennäköisin väline on internet.

Fanzinekulttuuriin sisälle pääseminen ei myöskään ole helppoa. Fanzineja on vaikea lukea, jos lukijalla ei ole vahvaa pohjatietoa sekä itse jalkapallosta että katsomo- ja kannattajakulttuurista. Yhteiskunnallisen ja taloudellisen tilanteen ymmärtäminen suhteessa jalkapallomaailmaan on myös lähes välttämätöntä. Fanzinet eivät aina vaivaudu selittämään asioita kunnolla, ja siksi uusien lukijoiden saaminen on vaikeaa. Jos jalkapallofanzine annettaisiin kadulla satunnaisesti vastaan tulevalle ihmiselle, olisi varsin mahdollista, ettei tämä ymmärtäisi tai saisi siitä irti juuri mitään. Tässä yhteydessä on kuitenkin hyvä muistaa, että tietty sisäsiittoisuus kuuluu fanzinekulttuuriin. Se on oma alakulttuurinsa ja haluaa usein myös sellaisena pysyä.

Fanzinejen yksi valtti on myynti otteluissa. Jos niitä saisi vain lehtikioskeista, tilanne olisi todennäköisesti huonompi. Nyt fanzinen ostaminen on monille osa ottelutapahtumarituaalia. Kun teknologia kehittyy ja sylimietokoneista siirrytään käsitimietokoneisiin, se saattaa tappaa muutaman printtizinen. Mutta sekään ei ole sama asia. Ehkä sellainen sukupolvi, joka tottuu pienestä pitäen käsitimietokoneeseen, ei välttämättä jaksa tai osaa lukea printtizineä eikä ole riittävän kiinnostunut siitä historiallisen arvon vuoksikaan. Siihen asti fanzinet tulevat pysymään ”läpysköinä”, jotka tarjoavat futisfanille jotain erilaista kuin seuran oma otteluohjelma tai muut valtavirtamediat.

Fever Pitch -teoksestaan parhaiten tunnettu englantilainen kirjailija Nick Hornby (1991, 15) kuvaili fanzineja seuraavanlaiseen – mielestäni erinomaiseen – sävyyn:

”Fanzinet ovat laajentaneet käsitystä jalkapallosta. Kun lehdet ovat keskittyneet raportoimaan vain itse pelistä, fanzinet tuovat esille jalkapallon mysteerin ja glorian; miten sitä kulutetaan ja miten paljon se ihmisille merkitsee. Jokainen, joka on joskus ihmetellyt, miksi joku seuraa toivotonta Stockport Countyä ympäri maan, ei löydä vastausta lehtien urheilusivuilta. Fanzinet sen sijaan raottavat tätä verhoa.”

Juuri tämän uskon olevan syy, miksi fanzineja tehdään ja miksi niitä luetaan. Lehtiä kannattajilta kannattajille, kannattajien näkökulmasta.

Lähdeluettelo:

Kirjat ja artikkelit:

Atton, Chris (2003) *What is 'alternative' journalism?* Journalism 8:2003:4 267-272.

Balnaves, Mark & Donald, Stephanie & Shoosmith, Brian (2008) *Media Theories and Approaches: A Global Perspective*. Palgrave Macmillan

Beck, Daniel & Bosshart, Louis (2003) *Sports and Religion*. Communication Research Trends, 2003:22:4 21-22.

Berger, Arthur Asa (1993) *Media Analysis Techniques*. SAGE Publications, Newbury Park, California

Bernache-Assollant, Iouri & Lacassagne, Marie-Françoise & Braddock II, Jomills H. (2007) *Basking in Reflected Glory and Blasting. Differences in Identity-Management Strategies Between Two Groups of Highly Identified Soccer Fans* Journal of Language and Social Psychology 2007:26 381-388.

Bishop, Hywel & Jaworski, Adam (2003) *'We Beat 'em': Nationalism and the Hegemony of Homogeneity in the British Press Reportage of Germany versus England during Euro 1996*. Discourse & Society, 2003:14: 243-271.

Duke, Vic (1991) *The sociology of football: a research agenda for the 1990s*. Sociological Review 8/1991, 39 (3), 627-645.

Farred, Grant (2008) *Careless Whispers: The Doubleness of Spanish Love*. Cultural Studies <=> Critical Methodologies, 2008:8: 453-476.

Giulianotti, Richard (2002) *Supporters, Followers, Fans, and Flaneurs: A Taxonomy of Spectator Identities in Football*. Journal of Sport and Social Issues, 2002:26 25-46.

Green, Richard (1997) *Football Information Service: fanzines, Match of the Day and the modem*. Aslib Proceedings: New Information Perspectives. 51 (1) 2/1999

Harcup, Tony (2005) *"I'm Doing this to Change the World": journalism in alternative and mainstream media*. Journalism Studies 8/2005, 6 (3), 361-374.

Harcup, Tony (2003) *"The Unspoken – Said": The Journalism of Alternative Media* Journalism 4(3): 356-376.

Haynes, Richard (1995) *The Football Imagination: The Rise of Football Fanzine Culture*. Ashgate, London

Hornby, Nick (1991) *Kick up the grass* New Statesman 8/1993, 6 (265), 14-16.

Jary, David & Horne, John & Bucke, Tom (1991) *Football fanzines and football culture: a case of successful 'cultural contestation.'* Sociological Review 8/1991, 39 (3), 581-597.

Johnstone, Sam (1999) fanzines. Julkaistu teoksessa *Encyclopedia of Contemporary British Culture*, toim. Childs, Peter. London, UK: Routledge, 177-79.

Laughey, Dan (2007) *Key Themes In Media Theory*. Open University Press, Maidenhead

Millward, Peter (2006) *We've all got the bug for Euro-aways' What fans say about European football club competition*. International Review for the Sociology of Sport 41 (3-4): 357-375.

Millward, Peter (2008) *The Rebirth of the Football Fanzine: Using E-zines as Data Source*. Journal of Sport & Social Issues 8/2008, 32 (3), 299-310.

Wheaton, Belinda (2007) *Rethinking sport and post-subcultural theory*. Journal of Sport and Social Issues 31:3 283-307

Tutkitut lehdet :

United We Stand, issue 165 (lokakuu 2007)
Red Issue, number 199 (joulukuu 2007)
Red Issue, number 218 (huhtikuu 2009)
United We Stand, issue 183 (toukokuu 2009)
United We Stand, issue 186 (syyskuu 2009)
Red Issue, number 224 (lokakuu 2009)

Internet-lähteet :

http://en.wikipedia.org/wiki/Manchester_United_F.C.

<http://footyfanazines.co.uk/>

(<http://www.efdeportes.com/efd6/rgi5.htm>, sivulla vierailtu 14.4.2011).

(http://en.wikipedia.org/wiki/1985_Kenilworth_Road_riot, vierailtu sivulla 13.4.2011)

(http://en.wikipedia.org/wiki/Bradford_City_stadium_fire, vierailtu sivulla 13.4.2011)

http://en.wikipedia.org/wiki/Football_hooliganism#cite_note-95 (vierailtu sivulla 13.4.2011)

(http://en.wikipedia.org/wiki/Heysel_Stadium_disaster, vierailtu sivulla 13.4.2011)

(http://en.wikipedia.org/wiki/Hillsborough_disaster, vierailtu sivulla 13.4.2011)

(http://en.wikipedia.org/wiki/Taylor_Report, vierailtu sivulla 13.4.2011)

(http://en.wikipedia.org/wiki/United_We_Stand_%28fanzine%29 ja <http://www.uwsonline.com/>, sivuilla vierailtu 13.4.2011)

(http://en.wikipedia.org/wiki/Red_Issue, sivulla vierailtu 13.4.2011)

(<http://www.manutd.com/en/Club/History-By-Decade/1878-1899.aspx> ja

<http://www.manutd.com/en/Club/History-By-Decade/1900-1909.aspx>, sivuilla vierailtu 13.4.2011)

(<http://www.manutd.com/en/Club/History-By-Decade/1950-1959.aspx>, sivulla vierailtu 13.4.2011)

(<http://www.manutd.com/en/Club/History-By-Decade/1960-1969.aspx>, sivulla vierailtu 13.4.2011)

(<http://www.manutd.com/en/Club/History-By-Decade/1990-1999.aspx>, sivulla vierailtu 13.4.2011)

(<http://www.manutd.com/en/Club/History-By-Decade/2000-2009.aspx>, sivulla vierailtu 13.4.2011)

(http://en.wikipedia.org/wiki/Manchester_United_F.C.#Support, sivulla vierailtu 13.4.2011)

(http://en.wikipedia.org/wiki/Manchester_United_F.C.#Rivalries, sivulla vierailtu 13.4.2011)

(http://en.wikipedia.org/wiki/Manchester_United_F.C.#Global_brand, sivulla vierailtu 13.4.2011)

(http://en.wikipedia.org/wiki/Malcolm_Glazer_ownership_of_Manchester_United, sivulla vierailtu 13.4.2011)

(http://en.wikipedia.org/wiki/Glazer_ownership_of_Manchester_United#Red_Knights_takeover_plans, sivulla vierailtu 13.4.2011)

(http://en.wikipedia.org/wiki/Justin_Fashanu, sivulla vierailtu 14.4.2011)